

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่ยานางในโรงเรียน
บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

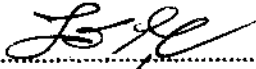
ผู้วิจัย
สุลิดา เพชรแสน

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์ ดร.น้ำทิพย์ คำแร่

โครงการวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ปีการศึกษา 2557

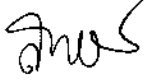
คำอนุมัติโครงการวิจัย

คณะกรรมการสอบโครงการวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษาได้พิจารณาโครงการวิจัย เรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ของนางสาวสุลิตา เพชรแสน รหัสนิสิต 54011712190 เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

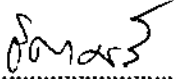

..... ประธานคณะกรรมการสอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ ลิ้มมณี)

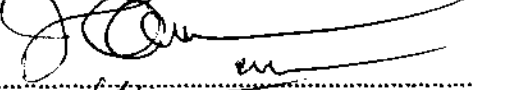

..... กรรมการสอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงศ์จันทร์)

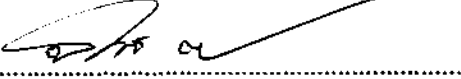

..... กรรมการสอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติศักดิ์ สิงห์สือ)

..... กรรมการสอบ
(อาจารย์ ดร. สมบัติ อัมระกา)

..... กรรมการสอบ
(อาจารย์ ดร. จุไรรัตน์ คุรุโคตร)

..... กรรมการสอบ
(อาจารย์ ดร. รติศักดิ์ เวชกามา)

..... กรรมการสอบ
(อาจารย์ ดร. วรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. น้ำทิพย์ คำแร่)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงศ์จันทร์)

ประธานหลักสูตร วท.บ.สิ่งแวดล้อมศึกษา

วันที่ ๑๗ เดือน ๑๑ พ.ศ. 2558

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร. นันทิพย์ คำแร่ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สมบัติ อัมระภา อาจารย์วรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม และอาจารย์ พัชริชา กุลสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและคณะครูอาจารย์นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนคุณอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้โอกาสและสิ่งที่ดีในชีวิตส่งผลให้ผู้ศึกษาค้นคว้าวิจัยได้พบความสำเร็จ

สุลิตา เพชรแสน

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย : สุธิตา เพชรแสน

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. นำทิพย์ คำแร่

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ก่อนและหลังการส่งเสริม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คู่มือ แผ่นพับ แบบสอบถามความรู้ และแบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Paired t-test ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.56$) และหลังการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=8.73$) และก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X}=1.83$) หลังการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=2.52$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทัศนติก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า หลังการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้และทัศนคติเพิ่มขึ้นกว่าการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางสามารถสร้างความรู้และทัศนคติที่ดี

คำสำคัญ : การส่งเสริม การอนุรักษ์ ไบย่านาง การใช้ประโยชน์ ความรู้ ทัศนคติ

Abstract

Title : The promotion of local wisdom conservation about using from Limeira triandra Miers in Ban Thakhonyang School, Thakhonyang Sub-District, Kantarawichai District, Mahasarakham Provinces

Researcher : Sulita Petsan

Advisor : Dr. Namtip Cumrae

The purposes of this research were to promote of local wisdom conservation about using from limeira triandra miers, to study and compare the knowledge and opinion to local wisdom conservation about using from limeira triandra miers in ban Thakhonyang school, Thakhonyang sub-District, Kantarawichai district, Mahasarakham provinces, before and after promotion. The sample consisted 30 students in ban Thakhonyang school being selected by purposive sampling. The instruments used in this research were guidebook, brochure, knowledge questionnaire, opinion measure. The statistics used to data analysis were frequency, percentage, standard deviation and comparative statistics paired t-test. The result showed that before the promotion, the students had means of knowledge score at moderate level ($\bar{X}=4.56$), after the promotion, people had means of knowledge score at high level ($\bar{X}=8.73$), before the promotion, the students had means of opinion score at not sure level ($\bar{X}=1.83$), after the promotion, the students had means of opinion score at agree ($\bar{X}=2.52$), When compared the average scores before and after promotion found that after the promotion, students had knowledge and opinion more than before the promotion of local wisdom conservation about using from Limeira triandra miers in ban Thakhonyang school statistically significant at the .05 level. It showed that the promotion resulted increasing knowledge and opinion of the students.

Keyword : promotion, conservation, limeira triandra miers, using, knowledge, opinion

สารบัญ

บทที่	หน้า
ประกาศคุณประการ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพประกอบ	ช
1 บทนำ.....	1
1.1 ภูมิหลัง.....	2
1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	2
1.4 ความสำคัญของการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5.1 พื้นที่วิจัย.....	3
1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	3
1.5.3 ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
1.5.4 เนื้อหาสารสิ่งแวดลอม.....	3
1.5.5 ระยะเวลาในการวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	5
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	7
2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไบยานาง.....	13
2.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริม.....	16
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้.....	21
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	27
2.6 บริบทพื้นที่.....	32
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
3.1 รูปแบบวิจัย	39
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
3.4 การสร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือ	40
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4.2 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
5.1 ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	55
5.2 สรุปผลการวิจัย.....	55
5.3 อภิปรายผล.....	56
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	60
เอกสารอ้างอิง.....	61
ภาคผนวก.....	67
ภาคผนวก (ก) เครื่องมือถ่ายทอด.....	68
ภาคผนวก (ข) เครื่องมือวัดและประเมินผล.....	76
ภาคผนวก (ค) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	114
ภาคผนวก (ง) ผลการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ.....	118
ภาคผนวก (จ) แบบขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ.....	126
ประกาศหลักสูตร วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	130
บทความวิจัย.....	137
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางแสดงจำนวนนักเรียนจำนวนตามชั้น / เพศ ปีการศึกษา 2557 แยกเป็นระดับชั้นดังนี้.....	34
2.2 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้.....	35
3.1 แผนการวิจัย One group Pretest-Posttest design.....	39
3.2 ตารางการจัดกิจกรรม.....	44
4.1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา (n=30).....	50
4.2 จำนวน ร้อยละของผู้เข้ารับการส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง ก่อน และหลังการส่งเสริม (n=30).....	51
4.3 จำนวน และร้อยละของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยว กับการ ใช้ประโยชน์จากไบยานาง ก่อนและหลังการส่งเสริม(n=30).....	52
4.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับไบยานางของนักเรียนในโรงเรียน บ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม (n=30).....	52
4.5 การวิเคราะห์ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไบยานางก่อน และหลังการส่งเสริม (n=30).....	53
4.6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไบยานางของนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม (n=30).....	54
ค.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป.....	119
ค.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ก่อนการส่งเสริมเป็นรายคน.....	120
ค.3 ผลการวิเคราะห์ความรู้หลังการส่งเสริมเป็นรายคน.....	121
ค.4 ผลการวิเคราะห์ความรู้ก่อนการส่งเสริมเป็นรายข้อ.....	122
ค.5 ผลการวิเคราะห์ความรู้หลังการส่งเสริมเป็นรายข้อ.....	122
ค.6 ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริม.....	123
ค.7 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติก่อนการส่งเสริมเป็นรายข้อ.....	124
ค.8 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติหลังการส่งเสริมเป็นรายข้อ.....	124
ค.9 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติ ก่อนและหลังการส่งเสริม.....	125

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่		หน้า
3.1	กรอบแนวคิด	5
3.2	ผู้เข้าส่งเสริมทั้งหมด 30 คน.....	45
3.3	อาจารย์ที่ปรึกษากล่าวเปิดงาน	45
3.4	การบรรยาย.....	46
3.5	การแจกแบบสอบถาม.....	47
3.6	ผู้เข้าส่งเสริมแจกแบบสอบถาม.....	47

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบทนำต่อไปนี้

- 1.1 ภูมิหลัง
- 1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย
- 1.3 สมมติฐานการวิจัย
- 1.4 ความสำคัญของการวิจัย
- 1.5 ขอบเขตของการวิจัย
- 1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ
- 1.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ภูมิหลัง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อๆไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นและเป็นถิ่นกำเนิดพืชพันธุ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีพื้นที่มากกว่าภาคอื่นๆในประเทศไทยและก็มีพืชผัก ผลไม้ทั้งที่เป็น พืชป่าและพืชปลูกหลากหลายชนิด พืชเหล่านี้มีบทบาทความสำคัญต่อความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ในเขตของภาคอีสานมาเป็นเวลายาวนาน ตามวัฒนธรรมการบริโภคของคนในท้องถิ่น มักจะมีนำพืชจาก สวน นา ไร่ หรือพืชที่ปลูกไว้ใกล้บ้านมาบริโภค พืชเหล่านั้นมีความสำคัญทั้งด้านอาหาร สุขภาพ เศรษฐกิจ ของคนในชุมชน มีการนำมาใช้ในการประกอบอาหารหรือใช้เป็นยารักษาโรคและสร้างเสริมสุขภาพ การที่พืชผักพื้นบ้านถูกนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้นในหลายๆด้านตั้งนั้นความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรได้รับการจัดการที่ดีเพื่อประโยชน์ของ คนในชุมชนระยะยาว (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

ในปัจจุบันมีภัยคุกคามต่อพืชพรรณท้องถิ่นเหล่านี้มากมาย อาทิเช่น การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ป่าที่เป็นแหล่งอาหารของชุมชนลดน้อยลง โดยคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าป่าที่ถูกตัดทำลายนั้นซึ่งเป็นแหล่งอาหาร เพราะการเก็บพืชผักมาทำอาหารมีเพียงผู้สูงอายุในครอบครัวเท่านั้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และภัยธรรมชาติทำให้พืชผักพื้นบ้านของภาคอีสานลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว และบางชนิดใกล้สูญพันธุ์จึงมีความจำเป็นที่จะอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์ (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

“ใบย่านาง”(Limeira triandra Miers) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีขึ้นอยู่ตามป่าของไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนำมาใช้ปรุงอาหารหลายชนิด ลักษณะของต้นย่านางจะเป็นไม้เลื้อย เวลาขึ้นตามป่าก็มักเกาะเกี่ยวกับไม้ยืนต้นอื่นขึ้นไป ใบย่านางมีสีเขียวเข้ม ใบเงามัน ออกดอกเล็กๆ

สีเหลือง ผลเล็กๆ กลมรี มีขนตามกิ่งอ่อน เถาว์ย่านางแก่จะเหนียวมากมีความทนทานปลูกง่าย ใบย่านางมีสารอาหารที่สำคัญและแร่ธาตุอาหาร เพราะเป็นไพรอยน มีคลอโรฟิลล์สดจากธรรมชาติ และยังมีวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกายอีกมากมาย เช่น วิตามินเอ วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินบี3 วิตามินซี ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส ธาตุเหล็ก เบต้าแคโรทีน ในปริมาณค่อนข้างสูง นิยมนำมาเป็นเครื่องปรุงรสช่วยเพิ่มความกลมกล่อมของอาหาร เช่น แกงหน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงเลียง แกงหวาน เป็นต้น ในตำราสมุนไพรจัดว่า ย่านางเป็นยาอายุวัฒนะมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระจำนวนมาก จึงช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วรอยความแก่ชราอย่างได้ผล ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายให้แข็งแรง (จ่านงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) จากสำรวจพืชสมุนไพรที่ปลูกไว้ในครัวเรือนของชุมชนบ้านท่าขอนยาง หมู่ที่3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มี 9 ชนิด ได้แก่ ย่านาง กะเพรา สะระแหน่ แมงลัก ข่า ใบชะพลู มะกรูด โหระพา และชะอม ตามลำดับ สำหรับใบย่านางเป็นพืชสมุนไพรที่มีในครัวเรือนมากเป็นอันดับหนึ่งและสองมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริโภคและใช้เป็นยาสมุนไพรเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากใบย่านางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางที่มีอยู่ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางและชุมชนต่อไป (สุภาณี ฝ่ายสีงาม, 2557)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จ่านงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากใบย่านางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรมีการอนุรักษ์โดยการถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนในโรงเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง สูงกว่าก่อนการส่งเสริม
2. หลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง สูงกว่าก่อนการส่งเสริม

1.4 ความสำคัญของงานวิจัย

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรและการใช้ประโยชน์จากไບย่านางประกอบด้วยการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางและส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางให้กับ นักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางโดยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ประโยชน์จากสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนได้และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้สืบทอดไปยังรุ่นต่อไป

1.5 ขอบเขตงานวิจัย

1.5.1. พื้นที่วิจัย

พื้นที่ศึกษาวิจัย คือ โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

1.5.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 124 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง คือ นักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 โรงเรียนท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามจำนวน 30 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ติดสอบวัดคุณภาพ

1.5.3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง
2. ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

1.5.4. เนื้อหาทางสิ่งแวดล้อม

สำหรับขอบเขตเนื้อหาสาระสิ่งแวดล้อมที่ศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางซึ่งมีเนื้อหาสาระประกอบไปด้วย

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไບย่านาง
2. ความสำคัญของไບย่านาง
3. การใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

1.5.5. ขอบเขตของการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย คือ 1 สิงหาคม 2557 – 31 ธันวาคม 2557

ระยะที่ 1 คือ ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระหว่างวันที่ 8 สิงหาคม – 30 กันยายน 2557

ระยะที่ 2 คือ การออกแบบและการถ่ายทอดสิ่งแวดลอมศึกษา อยู่ในระหว่าง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2557

ระยะที่ 3 คือ กระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดลอมศึกษา

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การส่งเสริม หมายถึง กระบวนการฝึกอบรมซึ่งมีการบรรยาย การสาธิต เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง และทัศนคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

ไບย่านาง หมายถึง พืชสมุนไพรที่มีลักษณะเป็นไม้เถาวัลเลื้อย ใบเดี่ยวคล้ายใบพริกไทยรูปร่างคล้ายรูปไข่ มีดอกสีเหลืองออกตามซอกใบ ผลรูปร่างกลมเล็ก ขนาดเท่าผลมะแว้งสีเขียว

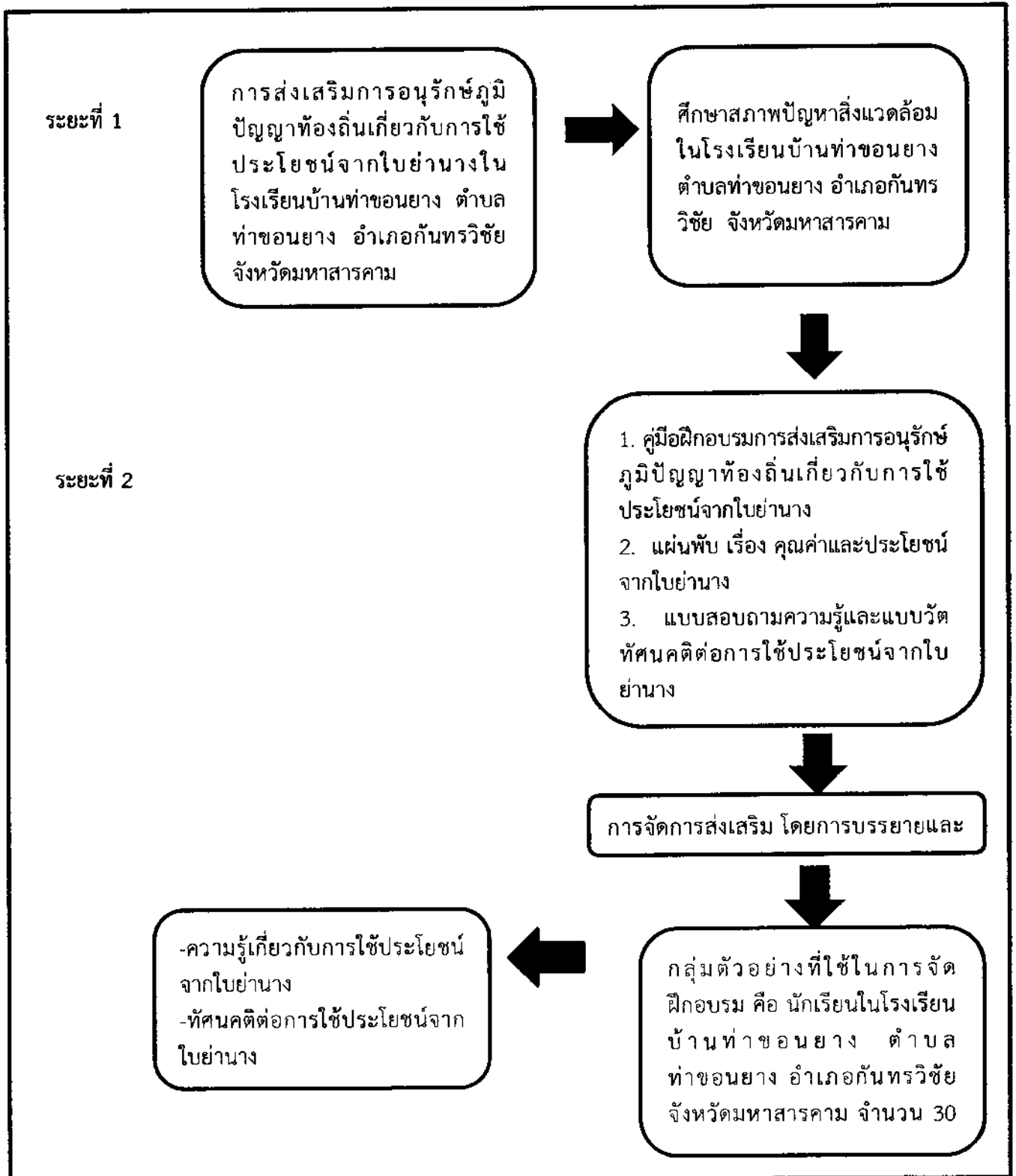
การใช้ประโยชน์จากไບย่านาง หมายถึง วิธีการนำไບย่านางมาใช้ในด้านการประกอบอาหารและด้านสรรพคุณทางยา

ความรู้ หมายถึง การรับรู้ และเข้าใจในเรื่องการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง ได้แก่ ด้านการประกอบอาหาร และด้านสรรพคุณทางยา

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น หรือความเห็นด้วยของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง ด้านการนำไບย่านางไปใช้ประโยชน์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

1.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพประกอบ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

เรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ขั้นตอนในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกคือ ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง คู่มือฝึกอบรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง แผ่นพับ เรื่อง คุณค่าและประโยชน์จากใบย่านาง และแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางและแบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง ดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางและการสาธิตการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในด้านต่างๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจัดกิจกรรมคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ของโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำนวน 30 คน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการจัดกิจกรรม มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย คือ เรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีขั้นตอนในการนำเสนอสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

- 2.1 หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.2 ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวกับไບย่านาง
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.6 บริบทพื้นที่
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา

2.1.1. ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา

จากการศึกษาความหมายสิ่งแวดล้อมศึกษาจาก ประยูร วงศ์จันทร์ (2554 : 356) ได้ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาหมายถึงกระบวนการที่ทำให้ประชากรโลกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมมีทักษะและบ่งชี้และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดค่านิยมในการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบเกิดขึ้น ความซาบซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมแล้วก่อให้เกิดความห่วงใยพร้อมที่ลงมือปฏิบัติป้องกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อเนื่องและยาวนานทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

2.1.2. ความสำคัญสำหรับสิ่งแวดล้อมศึกษา

ในปัจจุบันโลกของเราเกิดปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่มากมาย เช่น มลพิษทางน้ำ อากาศ เสียง และอื่นๆ ถึงเวลาแล้วต้องที่มนุษย์ต้องมาสนใจสิ่งที่อยู่รอบๆ อันได้แก่ มนุษย์ด้วยกันด้วยกันเอง ธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ในอดีต มนุษย์มิได้ความสนใจกับธรรมชาติเท่าที่ควร ด้วยเหตุธรรมชาติยังพอเอื้อต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ได้โดยไม่มีอุปสรรคปัญหา หรือถ้ามีน้อยก็มากไม่ถึงกับก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อชีวิตและความเป็นอยู่มากมาย ดังเช่นในปัจจุบันโดยปกติแล้วธรรมชาติก็จะสามารถมีชีวิตอย่างมีความสุขและรักษาเผ่าพันธุ์ไว้ได้ แต่ในปัจจุบันพลเมืองโลกเริ่มหันมาสนใจ รู้จักคำว่าสิ่งแวดล้อมมากขึ้นทุกปี สาเหตุแห่งปัญหาก็คงไม่หนีพ้นการที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (ประยูร วงศ์จันทร์, 2554 : 367)

2.1.3. วัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา

จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นและทวีความรุนแรงทุกขณะ สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นแนวทางแก้ไขอย่างยั่งยืน เพราะสิ่งแวดล้อมศึกษาจะพัฒนาประชากรของโลกให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสำคัญ และการทำงานของโลก และจะช่วยให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ต่อข้อปฏิบัติที่ว่า โลกเป็นของเรา ให้กับการปฏิบัติที่ว่า โลกเป็นของเรา ให้กลับเป็นการปฏิบัติที่ว่าเราเป็นของโลกต้องมีหน้าที่ดูแลโลกเล็กพฤติกรรมที่กอบโกยผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นผู้ดูแล รับผิดชอบ รู้คุณค่า และรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งจะนำเข้าสู่คุณภาพชีวิต ตามวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาที่กล่าวดังต่อไปนี้ปี ค.ศ. 1990 สิ่งแวดล้อมศึกษามีเป้าหมาย 2 ประการที่เกี่ยวข้องกันคือ

1) เป็นการศึกษาสำหรับป้องกันสิ่งแวดล้อม

2) เป็นการศึกษาสำหรับการพัฒนาเพื่อทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนดีขึ้น เป้าหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้ง 2 ข้อประกอบกันคือ คำอธิบายของคำว่าพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาภายใต้เงื่อนไขที่จะใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและให้คงทรัพยากรไว้สำหรับชนรุ่นหลังต่อไป ประยูร วงศ์จันทร์หา (2554 : 364) ให้ความเห็นว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการให้การศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Consciousness) โดยมี 5 ขั้นตอนคือ เกิดความรู้ ทักษะ ความสำนึก การตอบโต้และทักษะทางสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องดังนี้คือ

(1.1) ความรู้ (Knowledge) เป็นความรู้รอบรู้อย่างลุ่มลึก เป็นกระบวนการ เป็นระบบ และเป็นความรู้แบบผสมผสาน อันเป็นรากฐานการสร้างจิตสำนึก

(1.2) เจตคติ (Attitudes) เป็นระดับความเข้มข้นของเนื้อหาสาระของจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมต่อจากความรู้ ต้องมีการเห็นของจริง/สัมผัสของจริง ทราบขั้นตอนความถูกต้องและผิดพลาด ปัญหาและเหตุของปัญหา เพื่อนำไปสู่การเห็นต่อส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตน

(1.3) ความสำนึก (Awareness) ให้ความลุ่มลึกสิ่งแวดล้อมนั้นๆ พร้อมทั้งมีการปฏิบัติเพื่อการทำได้จากการเรียนรู้ความเป็นมาของการเกิดสิ่งแวดล้อมและการแปรสภาพนั้นๆต่อไป

(1.4) การตอบโต้/ความรู้สึก (Sensitivity) เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือมีสิ่งใดเกิดขึ้น ประสาทหรือความนึกคิดที่ได้สัมผัสไว้จะมีการตอบโต้ออกมาอัตโนมัติด้วยเวลาความเหมาะสมด้วยเขาว่าปัญหาแต่ละบุคคล

(1.5) ทักษะ (Skill) การให้ฝึกทำ ฝึกหัดทำ ฝึกการเขียนฝึกบรรยาย ฝึกการเสนอผลงาน ฝึกสอนและฝึกเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องเฉพาะนั้นๆ ตามเวลาที่เหมาะสม

สรุปได้ว่าการสร้างจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม คือ ความรู้ เจตคติ ความสำนึก การตอบโต้ และทักษะ ระดับความรู้ และเจตคติเป็นระดับที่มีการให้ความรู้อย่างกว้างที่มีการผสมผสานเป็นเนื้อเดียว เฉพาะเรื่องระดับความสำนึก และการตอบโต้เป็นการทำให้เห็นทิศทาง การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องทั้งวิธีการ และลักษณะการดำเนินการ เรียกว่า ระดับชี้แนะ (Directive Level) เห็นทิศทาง การใช้การแก้ไขการดำเนินการที่ชัดเจน ระดับทักษะหรือระดับทำถูก หรือการปฏิบัติได้อย่างชำนาญและถูกต้องไม่ผิดพลาด ในทางปฏิบัติ โคนสรุปคือ ให้รู้ชี้แนะและทำถูก

2.1.4 แนวคิดหลักสิ่งแวดล้อมศึกษา

จากการประชุมสิ่งแวดล้อมศึกษาที่กรุงเบลเกรด ในปี ค.ศ. 1975 ได้กำหนดหลักการอันเป็นแนวทางสำหรับจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้ (ลัตตาวัลย์ กัณหสุวรรณ, 2541 : 95-96)

1) สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการจัดศึกษาเพื่อชีวิตเนื่องจากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และมนุษย์เป็นผู้ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ดังนั้นสิ่งแวดล้อมศึกษาจึงมีความจำเป็นสำหรับชีวิตที่ทุกคนที่จะต้องศึกษา

2) สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ และปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องได้รับอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) สิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นทั่วโลก มีผลกระทบต่อทุกประเทศ ดังนั้นจึงต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยใช้ขบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก

4) สิ่งแวดล้อมศึกษา จะต้องให้จัดเรียนรู้ทั้งสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต การให้ความรู้เรื่องของสิ่งแวดล้อมจะต้องศึกษาปัญหาปัจจุบันและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

5) สิ่งแวดล้อมศึกษา จะต้องมุ่งสร้างจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ประชาชนทุกคนจะต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมไม่สร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อม เพื่อชีวิตที่มีความสุข

6) การนำสิ่งแวดล้อมศึกษาเข้าสู่ประชาชนต้องให้ทั้งระบบ เพราะสิ่งต่างๆ ในโลกมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทุกอย่างดำรงอยู่อย่างมีระบบ การเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศจะช่วยให้ผู้เรียนคิดทั้งระบบได้

7) สิ่งแวดล้อมศึกษาจะต้องจัดในเชิงบูรณาการ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้อกับหลายสาขาวิชาผสมผสานกัน โดยมีวิชาชีววิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้หลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์

คณิตศาสตร์ ฯลฯ เป็นต้น และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมควรจัดไว้ในหลายๆ วิชาในทางกลับกันควรนำความรู้ในวิชาต่างๆ เข้ามาศึกษาปัญหา และปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย

8) การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา จะต้องจัดให้มีการร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมในการป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อผู้เรียนจะได้ฝึกตัดสินใจ ฝึกแก้ปัญหาและนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้

9) สิ่งแวดล้อมศึกษา มุ่งพัฒนาความตระหนักเจตคติ และค่านิยมและจริยธรรม ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายด้วย

10) สิ่งแวดล้อมศึกษาจะต้องเน้นกระบวนการที่กล่าวมา จึงควรเสนอการเรียนการสอนด้วยประเด็นปัญหาและฝึกแก้ปัญหา

เนื่องจากการให้ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการให้ความรู้ที่มีระบบแบบแผนมีขั้นตอนมีทิศทางและปริมาณเนื้อหาเฉพาะ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมศึกษาแต่ละโปรแกรมจะมีรูปแบบเฉพาะทั้งเนื้อหาทิศทาง ขั้นตอน และกลยุทธ์เฉพาะ ทั้งนี้สิ่งแวดล้อมศึกษาได้กำหนดความต่อเนื่องไว้ 3 ข้อคือ

1. เนื้อหาสาระความรู้ทางสิ่งแวดล้อมต้องเป็นการให้ความรู้ที่มีความลุ่มลึก และกว้างในแนวนอนให้ความเห็นว่าเป็นเนื้อหาสาระความรู้ทางสิ่งแวดล้อมควรเป็นรูปแบบของการบูรณาการ (Integrated Approach) ที่จะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆ ในธรรมชาติของชุมชน

2. เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้ทางสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องผ่านเทคโนโลยีหรือเครื่องมือสอนผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ส่วน คือ หลักสูตร และเนื้อหาสาระ เครื่องมือและอุปกรณ์ บุคลากร และกระบวนการหรือยุทธวิธี (Strategies) ผสมผสานกันเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้เลื่อนไหลไป

3. บุคลากรเป้าหมายที่รับความรู้เป็นกลุ่มบุคลากรที่สำคัญมีความแตกต่างทางอายุเชื้อชาติ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ วุฒิกวาระ อาชีพและภูมิสำเนาที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความสามารถในการรับรู้แตกต่างกัน

ดังนั้นจากหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษาที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากการกระทำของมนุษย์ กิจกรรมที่มนุษย์ทำขึ้น ถ้าขาดความตระหนัก ขาดความรับผิดชอบ และขาดคุณธรรม และขาดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาจทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายได้ ดังนั้นประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ทั้งภาคเอกชน ภาครัฐบาล จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ดังนั้นสิ่งแวดล้อมศึกษาจึงจะต้องจัดให้กับประชาชนทุกคน จึงจะสามารถป้องกัน และรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีได้เนื่องจากหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษาในแต่ละยุคมีความแตกต่างกันออกไป อาจเกิดจากการให้ความสนใจในเรื่องใดมากในขณะนั้น หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษาก็มักเป็นไปอย่างนั้นเสมอมา แต่อย่างไรก็ตามสิ่งแวดล้อมศึกษาก็มีหลักการที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ เป็นสหวิทยาการสิ่งแวดล้อม (ประยูร วงจินตรา, 2554 : 361)

2.1.5 สหวิทยาการ

1) ความหมายของสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

สหวิทยาการ เป็นการนำความรู้จากวิชาการต่างๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้นเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้นั้นการบูรณาการเนื้อหาวิชาสหวิทยาการ เป็นศัพท์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชาชีพ ที่มาเกี่ยวข้องกันในเรื่องของการศึกษาและการปฏิบัติ ศัพท์คำนี้เป็นการอ้างอิงถึงเรื่องของการค้นคว้าที่ตัดข้ามสาขาวิชาต่างๆหรือขอบเขตของการศึกษาดมจารีตที่มีอยู่เดิมอย่างหลากหลายสหวิทยาการสัมพันธ์กับบรรดานักวิจัย นักศึกษา และครูอาจารย์ ในปัญหาต่างๆ ที่พวกเขาเกี่ยวข้อง โดยมีการเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ทางวิชาการ ระเบียบวิธีวิจัยและมุมมองสาขาวิชาชีพ หรือเทคโนโลยีต่างๆ ตั้งแต่สองสาขาขึ้นไปในการแสวงหาเป้าหมายหรือทางออกร่วมกัน

ดังนั้น สหวิทยาการจะพ่วงความสนใจลงไปปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ที่บรรดานักค้นคว้ารู้สึกว่าจะมีความสลับซับซ้อน หรือเกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีและการใช้ความรู้อย่างกว้างขวาง ซึ่งกระบวนการความรู้เพียงสาขาเดียวไม่อาจตอบคำถามนั้นได้ ยกตัวอย่าง เช่น สภาวะโลกร้อน เป็นต้น ศัพท์ดังกล่าวอาจถูกนำมาประยุกต์ใช้กับเรื่องที่เราไม่ได้รับความเอาใจใส่ หรือกระทั่งนำไปสู่ความเข้าใจที่ผิดพลาดในโครงสร้างสาขาวิชาตามจารีตเกี่ยวกับสถาบันวิจัยต่างๆ

2) พัฒนาการของสหวิทยาการ

สหวิทยาการจะถูกมองว่าเป็นศัพท์ของคริสต์ศตวรรษที่ 20 แต่แนวคิดดังกล่าวมีประวัติศาสตร์มาก่อนนั้นแล้ว ที่เด่นชัดมากที่สุดสามารถพบได้ในปรัชญากรีก (Julie Thompson Klein) ยืนยันว่ารากเหง้าของแนวคิดดังกล่าว มีอยู่ในความคิดจำนวนหนึ่งที่สะท้อนผ่านวาทกรรมสมัยใหม่ เช่น ความคิดทั้งหลายเกี่ยวกับศาสตร์ที่ได้รับการมารวมตัวกันความรู้ทั่วไป การสังเคราะห์และบูรณาการทางความรู้ ขณะที่ Giles Gunn กล่าวไว้ว่า บรรดานักประวัติศาสตร์และนักการละครกรีกได้หยิบเอาปัจจัยพื้นฐานต่างๆ มาจากขอบเขตหรืออาณาจักรความรู้อื่นๆ เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของตัวมันมากขึ้น

บางครั้งสหวิทยาการก็เกิดขึ้นมาจากความเชื่อมั่นที่ถูกรับรู้ร่วมกันว่าสาขาวิชาต่างๆ ตามจารีตไม่สามารถหรือไม่มีเจตจำนงที่จะพูดถึงปัญหาสำคัญ อย่างเช่น ตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ส่วนใหญ่สาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ อาทิ สาขาวิชามานุษยวิทยาและสังคมวิทยาได้ให้ความสนใจเพียงเล็กน้อยต่อการวิเคราะห์เชิงสังคมเกี่ยวกับเรื่องของเทคโนโลยีจึงไปร่วมมือกับโครงการ “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา”(Science and Technology Studies Programs) ซึ่งโดยแบบแผนแล้วมีทีมงานเป็นนักวิชาการที่ตั้งมาจากวิชาสาขาต่างๆ ที่หลากหลายมากมาย

นอกจากนี้ สหวิทยาการอาจเกิดขึ้นมาจากพัฒนาการทางการวิจัยใหม่ๆ อย่างเช่น นาโนเทคโนโลยีซึ่งไม่สามารถพูดถึงได้โดยไม่รวมเอาวิธีการหรือความรู้ตั้งแต่ 2 สาขาวิชาขึ้นไปมาอธิบาย รวมถึงกระบวนการข้อมูลเกี่ยวกับควอนตัม ซึ่งเป็นการร่วมกันอันหนึ่งของควอนตัมฟิสิกส์และวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ และข้อมูลทางชีววิทยา (Bioinformatics) การประยุกต์ใช้เทคนิคคอมพิวเตอร์ สถิติ ผู้ประกอบการทางข้อมูลชีววิทยาและการวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับยีนของเซลล์สิ่งมีชีวิตรวมเข้ากับชีววิทยาระดับโมเลกุล กับวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์

อีกระดับหนึ่ง สหวิทยาการได้รับการมองในฐานะที่เป็นวิธีการแก้ปัญหาต่อผลลัพธ์ที่ไม่พอใจต่างๆ ของความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มากจนเกินไป แต่อย่างไรก็ตามในบางทีขณะที่เป็นสห-วิทยาการได้ตกเป็นหนี้บุญคุณของคนเหล่านั้นซึ่งมีความเชี่ยวชาญในขอบเขตการศึกษา หากปราศจากผู้เชี่ยวชาญบรรดานักสหวิทยาการก็จะไม่อาจมีข้อมูลและให้ความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษา ส่วนด้านอื่นๆ การเพ่งความสนใจของสหวิทยาการบนความต้องการที่จะอยู่พ้นไปจากสาขาวิชาต่างๆ มองว่าความเชี่ยวชาญเกินไปเป็นปัญหาทั้งในด้านญาณวิทยาและด้านการเมือง เมื่อความร่วมมือทางด้านวิจัยสหวิทยาการยังผลให้เกิดการแก้ปัญหาใหม่ๆ ข้อมูลจำนวนมากจะย้อนกลับไปสู่สาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเหตุนี้ ทั้งผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาและนักสหวิทยาการทั้งหลายอาจได้รับการมองว่ามีความสัมพันธ์แบบเติมเต็มหรือคู่ตรงข้ามในเชิงเกื้อกูล (Complementary) กับอีกฝ่ายหนึ่ง

2.1.6 ความหลากหลายของความรู้เกี่ยวกับสหวิทยาการ

1) ความหลากหลายทางวิชาการ (Multidisciplinary) เป็นการปฏิบัติการร่วมกันของ 2 สาขาวิชาหรือมากกว่านั้นโดยไม่ได้มีการบูรณาการเข้าด้วยกัน แต่ละสาขายินยอมให้กับผลลัพธ์ต่างๆ ของวิชาการนั้นโดยเฉพาะขณะที่การบูรณาการต่าง ๆ ถูกทิ้งไว้ให้กับนักสังเกตการณ์มือที่สาม ตัวอย่างหนึ่งของความหลากหลายทางวิชาการก็คือการเสนองานบนเวทีวิชาการ ซึ่งแต่ละส่วนได้ให้ความรู้โดยผ่านการนำเสนอเพียงลำพังของข้อมูลในวิชาสาขาของตนเอง

2) การข้ามผ่านสาขาวิชา (Trans disciplinary) เป็นศัพท์ที่ถูกนำมาใช้บ่อยๆ ซึ่งอาจยังไม่มี ความมั่นคง หรือความหมายที่สอดคล้องลงลอยกันนัก ตามการใช้เกี่ยวกับคำว่า การข้ามผ่านสาขาวิชา เสนอแนะว่าวิธีการ “ข้ามผ่านสาขาวิชา” ได้ระดมพรหมแดนต่าง ๆ ระหว่างสาขาวิชาทั้งหลาย การใช้ประโยชน์เกี่ยวกับศักดิ์ค่านี ส่วนใหญ่นำเสนอในลักษณะที่เป็นไปอย่างใคร่ครวญและตั้งใจ ที่จะละเมิดหรือลुक ล้ำต่อกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสาขาวิชาทั้งหลายเพื่อวัตถุประสงค์ของการบรรลุถึงความเข้าใจอย่างกระจ่างแจ้งหรือเกี่ยวกับการแพร่ขยายแหล่งที่มาต่าง ๆ ทางวิชาการที่ต่อเนื่องมาเกี่ยวกับการข้ามผ่านสาขาวิชา ก็คือ การที่มันได้มีการหยิบเอาความคิดทฤษฎี แนวความคิด และวิธีการต่าง ๆ มาใช้ ซึ่งดำรงอยู่เหนือการแบ่งแยกของสาขาวิชาความรู้ต่าง ๆ และประยุกต์ใช้สู่การพ้นไปจากพรหมแดนของสาขาวิชาทั้งหลาย ส่วนใหญ่แล้วมีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ว่า “ความไม่อาจที่จะอยู่ดำรงโดด ๆ หรือได้รับการอ้างว่าเป็นเช่นนั้นหรือมีกำเนิดขึ้นมาจากสาขาวิชาหนึ่ง อย่างเช่น ประวัติศาสตร์ศิลป์ หรือประวัติวัฒนธรรมด้วยเหตุที่มีการใช้ปรัชญาทาง

สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง และอื่น ๆ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับขอบเขตความรู้เดี่ยวนั้นนั่นเอง

2.1.7 อุปสรรค

อุปสรรคที่คิดขวางเกี่ยวกับเรื่องของสหวิทยาการเพราะผู้มีส่วนร่วมจำนวนมากในกิจกรรมใหม่อย่างสหวิทยาการ ซึ่งได้รับการฝึกมาจากวิชาสาขาต่าง ๆ ในแบบจารีตโดยเหตุนี้ต้องเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจให้ซาบซึ้ง ในวิธีการและมุมมองที่แตกต่าง ยกตัวอย่างเช่น สาขาวิชาที่วางการเน้นหนักไปที่ความเข้มงวดเชิงปริมาณ อาจผลิตนักปฏิบัติการณ์ที่คิดถึงตัวเองในฐานะที่เป็นวิทยาศาสตร์มากกว่าคนอื่น ในทำนองเดียวกันเพื่อร่วมงานในสาขาที่ผ่อนปรนว่าอาจไม่ค่อยสนใจในวิธีการเชิงปริมาณ สหวิทยาการอาจไม่ประสบความสำเร็จหากว่าสมาชิกของโปรแกรมตั้งกล่าวยังคงยึดติดอยู่กับสาขาวิชาต่าง ๆ และทัศนคติ เต็ม ๆ ของวิชาที่ตนถนัด ผลงานสหวิทยาการส่วนใหญ่อาจได้รับการมองในลักษณะ ที่เป็นศาสตร์ค่อนข้างผ่อนปรนมากไปปราศจากความเข้มงวดหรือถูกกระตุ้นในเชิงอุดมการณ์ ความเชื่อเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดอุปสรรคต่าง ๆ ในเส้นทางวิชาชีพของคนเหล่านี้ซึ่งเลือกงานทางสหวิทยาการ

2.1.8 สหวิทยาการสิ่งแวดล้อม (Environmental Interdisciplinary)

สหวิทยาการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ศาสตร์ที่ผสมผสานของศาสตร์หลาย ๆ แขนงอย่างกลมกลืนและเป็นเนื้อเดียวกัน กล่าวคือศาสตร์ทางสิ่งแวดล้อมที่ผสมผสานในลักษณะหลากหลายให้กลมกลืนเป็นศาสตร์ที่โดดเด่นเนื่องจากมีความยุ่งยากซับซ้อนของธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องทำให้ความยุ่งยากซับซ้อนของหลาย ๆ สิ่งเป็นสิ่งเดียวโดยใช้หลักการ รายวิชาการมีทำการเชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแล้วหลอมหลาย ๆ สาขาวิชารวมเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน

ดังนั้น สหวิทยาการสิ่งแวดล้อมจึงเป็นการผสมผสานความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือ ความรู้เกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อมหรือความรู้ที่เอาหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาประกอบกัน ซึ่งเป็นการตอบสนองปัญหาความจริงของสิ่งแวดล้อมในโลกปัจจุบันที่พัฒนาขึ้นมาอย่างซับซ้อนภายใต้เงื่อนไขใหม่ที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อน

2.1.9 ลักษณะของวิทยาการสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมศึกษาถูกทกเทียงกันว่า สามารถเป็นวิชาหนึ่งหรือไม่คำตอบที่ได้ นั่นคือ ไม่ใช่รายวิชาหนึ่งเพราะแต่ละวิชานั้นมีธรรมชาติของตัวเองเช่น เคมี ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วนศาสตร์ เกษตรศาสตร์ รัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศีลศาสตร์ ฯลฯ ส่วนสิ่งแวดล้อมศึกษานั้นไม่มีธรรมชาติหรือสันดานที่ตายตัวขึ้นอยู่กับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมอะไร ทำให้สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นศาสตร์ที่แสดงความเป็นเนื้อหาเดียวของแต่ละสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน เมื่อสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นวิชาไม่ได้แล้วก็ควรมีแนวโน้มขนาดการจำแนกให้มีโครงการอิสระซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการดำเนินการ และการประเมินผลของหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้น ความเป็นสหวิทยาการของสิ่งแวดล้อมศึกษาจึงมีลักษณะดังนี้

- 1) ความเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนของสิ่งแวดล้อม (Complex Phenomena) แต่ก็สามารถพิสูจน์ปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น น้ำเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ทรัพยากรน้ำ เป็นต้น
- 2) มีความเชื่อมสัมพันธ์ของหลายสาขาวิชา (Disciplines) ในลักษณะทแยงหรือใส่รวมกันจนแปรสภาพเป็นเนื้อเดียวกันที่เด่นชัดความกลมกลืนของหลายสาขาวิชาเหล่านั้น มีความสนิทแนบชิดจนไม่มีช่องว่างเลย
- 3) ไม่ถูกควบคุมด้วยสาขาวิชาใด แต่มีจุดเด่นหรือเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถบอกได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมใด

4) ทุกสาขาวิชาต้องมีการเชื่อมโยงกันทั้งแนวนอนและแนวตั้ง โดยมีระดับสูงซึ่งเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ เป็นตัวเชื่อมโยงทุกด้าน กล่าวคือมีความรู้ด้านกว้างหลายสาขาแต่มีความลุ่มลึกเฉพาะเรื่อง

5) แสดงภาพความสัมพันธ์ทั้งที่ถูกและไม่ถูกต้องของลักษณะทางรูปธรรมกายภาพและนามธรรมอย่างสมดุล

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นสหวิทยาการจึงไม่สามารถอยู่โดด ๆ ด้วยตัวเองได้จำเป็นต้องอาศัยศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม วิทยาการสิ่งแวดล้อม การจัดการบริหารสิ่งแวดล้อม อนามัยสิ่งแวดล้อม ชีววิทยาสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม และศาสตร์อื่น ๆ อีกมากมายมาเป็นฐานในการนำไปแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยการถ่ายทอด

2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไย่านาง

2.2.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

1. ต้น ย่านางเป็นไม้เถาวัลเลื้อย กิ่งพันไม้อื่น เป็นเถาวัลกลมๆ ขนาดเล็ก ซึ่งมีลักษณะเหนียว มีสีเขียว เมื่อเถาวัลแก่จะมีสีเข้ม บริเวณเถาวัลมีข้อห่างๆ เถาวัลอ่อน มีขนอ่อนปกคลุม เมื่อแก่แล้วผิวค่อนข้างเรียบ (ฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2556 : เว็บไซต์)

2. ราก มีหัวใต้ดินรากมีขนาดใหญ่และราก

3. ใบ เป็นใบเดี่ยวคล้ายใบพริกไทย ออกติดกับลำต้นแบบสลับ รูปร่างใบคล้ายรูปไข่หรือรูปไข่ขอบขนาน ปลายใบเรียว ฐานใบมน ขนาดใบยาว 5 - 10 เซนติเมตร กว้าง 2 - 4 เซนติเมตร ขอบใบเรียบ ผิวใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ก้านใบยาว 1 - 1.5 เซนติเมตร ในภาคใต้ใบค่อนข้างเรียวยาวแหลมกว่า สีเขียวเข้ม หน้าและหลังใบเป็นมัน

4. ดอก ออกตามซอกใบ ซอกโคนก้าน จากข้อเถาวัลแก่เป็นช่อยาว 2 - 5 เซนติเมตร ช่อหนึ่งๆ มีดอกขนาดเล็กสีเหลือง 3 - 5 ดอก ออกดอกแยกเพศอยู่คนละต้น ไม่มีกลีบดอก ขนาดโตกว่าเมล็ดงาเล็กน้อย ต้นเพศผู้จะมีดอกสีน้ำตาล อับเรณูสีเหลืองอ่อน ดอกย่อยของต้นเพศผู้จะมีขนาดเล็ก ก้านช่อดอกมีขนสั้นๆ ละเอียด ปกคลุมหนาแน่น ออกดอกช่วงเดือนเมษายน

5. ผลรูปร่างกลมเล็ก ขนาดเท่าผลมะแว้ง สีเขียว เมื่อแก่กลายเป็นสีเหลืองอมแดงหรือสีแดงสด และกลายเป็นสีดำในที่สุดเมล็ด เมล็ดแข็งรูปเกือบกลมที่พบ ย่านางเป็นพืชที่พบในแหล่งธรรมชาติ ป่าทั่วไปที่มีความชุ่มชื้น บริเวณป่าผสมผลัดใบ ป่าดงดิบ และป่าโปร่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งภาคอื่นๆ ก็มีกระจายทั่วไป

ย่านางเป็นพืชสมุนไพรที่มีความโดดเด่นด้านการดับพิษและลดไข้ หมอแผนไทยจะใช้รากย่านางเข้าตำรับยาแก้ไข้ในตำรับยา 5 ราก (ประกอบด้วย รากย่านาง รากชิงช้า รากท้าวยายหม่อม รากคนทอ รากมะเต๋อชุมพร) หรือเบญจโลกวิเชียร หรือแก้วห้าดวง ซึ่งเป็นหนึ่งในตำรับยาแก้ไข้ ที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศใช้ในบัญชียาจากสมุนไพรที่มีการใช้ตามองค์ความรู้ดั้งเดิม ชาวไทยภาคอีสานและภาคเหนือนำใบย่านางมาใช้ประกอบอาหาร โดยเอาน้ำคั้นจากใบทำน้ำแกง คือแกงหน่อไม้หรือต้มเปรอะ แกงขี้เหล็ก แกงหวาย ลาบหมาน้อย ลาบเทา ต้มหน่อไม้ การประกอบอาหารดังกล่าวนี้ใช้น้ำคั้นใบย่านางจะช่วยฆ่าพิษหรือดับพิษของอาหารที่ประกอบนั้น เช่น หน่อไม้ จัดเป็นอาหารแสลงที่ทำให้ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดเข่า ถ้าเป็นหญิงมักมีตกขาว หรือคั้นในช่องคลอดร่วมด้วย หมอแผนไทยโดยส่วนใหญ่จึงมักห้ามกินหน่อไม้ในระหว่างที่ทำการรักษา แต่คนอีสานและเหนือจะแกงหน่อไม้ใส่ย่านางเพื่อฆ่าพิษของหน่อไม้ แต่ถ้าใครจะกิน

หน่อไม้ดิบก็ควรต้มกับน้ำย่านางก่อนจะปลอดภัยมากขึ้น แengซี่เหล็กก็เช่นเดียวกัน ในซี่เหล็กมีสารพิษจึงมักต้มซี่เหล็กแล้วแengกับน้ำย่านาง สรรพคุณของย่านางตามที่กล่าวไว้คือ ราก ใ้แก่ใ้ทุกชนิด ทั้งใ้พิษ ใ้เหนือ ใ้หัด ใ้ผัดาษ ใ้กาฬ ใ้ทั้ประตุ ส่วน ใบ แก่เบือเมมา กระทุ้งพิษใ้ แก่ใ้ แก่พิษเมมา แก่อาการผิตสำแดง แก่ใ้กลับ แก่เลือดตก แก่กำเดา แก่ลม ลตความร้อน เถา แก่ใ้ ลตความร้อนในร่างกาย ข้อมูลทางเภสัชวิทยาระบุว่า ต้านมาลาเรีย ยับยั้งการหดเกร็งของลำไส้ ต้านฮีสตามีน และไม่พบความเป็นพิษ ย่านางนั้นมึรสจืด และเป็นยาเย็น มีสรรพคุณในการดับพิษร้อน กลุ่มนักรรรมชาติบำบัตจึงได้นำเอาความรู้ตรงนั้นมาใช้ประโยชน์และต้มน้ำคั้นจากใบย่านาง เป็นน้ำคอลลอยด์เพิ่มความสดชื่น และยังใ้ในการปรับสมดุลร้อนเย็นในร่างกาย เชื่อว่าสาเหตุของโรคต่างๆ ในร่างกายมาจากความร้อนที่ไม่สมดุลกับความเย็น หรือความเจ็บป่วยนั้นมักมีความร้อนเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นใ้ มะเร็ง ปวดแขนขา แสบร้อนบ่าตา เป็นผดผื่นคัน แพ้อากาศ การใ้ยาเย็นจึงจะช่วยขับความร้อนในระบบต่างๆ เหล่านั้น และช่วยให้ร่างกายดีขึ้น รวมถึงเป็นการล้างสารพิษที่สะสมในระบบต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งมาจากอาหารและสิ่งแวดล้อมข้อมูลทางโภชนาการระบุว่า ย่านางนั้นมีเบต้าแคโรทีนในปริมาณสูง ซึ่งจะช่วยต่อต้านอนุมูลอิสระ ช่วยชะลตความเสื่อมของเซลล์ในร่างกาย อุดมด้วยเส้นใยอาหาร แคลเซียม เหล็ก ฟอสฟอรัส ย่านางจึงเป็นหนึ่งในจำนวนผักพื้นบ้านที่นักวิจัยแนะนำให้นำมาใช้ในรูปแบบอาหารเพื่อรักษาโรคมะเร็ง ฉะนั้น การบริโภคในรูปแบบอาหารและเครื่องดื่มจึงเป็นการประโยชน์ที่เหมาะสมสำหรับการดูแลสุขภาพอย่างยิ่ง ได้สอบถามจากหมอแผนไทยว่าการกินย่านางในปริมาณมากๆ จะเกิดผลเสียหรือไม่ ซึ่งได้รับคำแนะนำว่าไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ยกเว้นคนที่มีปริมาณเกล็ดเลือดแดงในร่างกายต่ำ ควรหลีกเลี่ยงการบริโภค เพราะย่านางเป็นยาเย็นอาจส่งผลให้เกิดอันตรายได้ สำหรับบ้านไหนมีผู้ป่วยเป็นใ้ตัวร้อนสูง ต้องนั่งเฝ้าใ้เช็ดตัวทั้วันทั้คืน ก็ใ้รากย่านางต้มน้ำดื่มช่วยลดใ้ลงได้อย่างเร็ว เป็นการป้องกันผู้ป่วยไม่ให้เกิดอาการชกได้ด้วย หรือใ้ใ้มน้ำนั้นเช็ดตัวร่วมด้วยก็ได้สำหรับคนที่เป้นผดผื่นคันจากอาการแพ้ต่างๆ หรือใ้ออกตุ่ม ก็ใ้ใ้มน้ำคั้นใบย่านางขโอมตามผิวบริเวณที่เป็น หรือผสมกับดินสอพองใ้ทาทั้ใ้ เวลาใ้มน้ำคั้นใบย่านางกำลังกลายเป็นเทียนตีใหม่ของคนรักสุขภาพมีการแนะนำสูตรเครื่องดื่มนี้บอกต่อๆ กันพร้อมวิธีปรับปรุงสูตรเพื่อเพิ่มรสชาติ เช่น ใบย่านาง เสดดพังพอน ตำลึง ผักบุง อ่อมแซบ บัวบก หญ้าปักกิ่ง ใบเตย ฝรั่ง เลือกใบย่านางเป็นหลัก ส่วนผสมอื่นๆ เลือกตามสะดวกและหาได้ จะตำคั้น หรือปั่น หรือใ้เครื่องแยกกาก ก็ตามสะดวก แล้วแต่งรสชาติด้วย น้ำมะพร้าว น้ำอ้อย หรือน้ำผึ้ง หรือไม่แต่งรสเลยก็ได้ตามใจชอบ เคยมีคนมาถามว่าย่านางจะหาซื้อได้ที่ไหน จะหาซื้อย่านางได้ที่ไหน เพราะตามห้างสรรพสินค้าทั้ไปไม่มีจำหน่ายตามตลาดสดเท่าที่ไปสอบถามตุ้ก็พบว่ามีแต่ชนิดเป็นน้ำที่เขาคั้นใ้สูงไว้แล้ว ซึ่งนำมาใ้ดื่มไม่ได้ถ้าใ้ไปตามตลาดสดที่มีมุขชายผักพื้นบ้านหรือตลาดนัดแบกะดินทั้ไปจะมีวางจำหน่ายอยู่ ถ้าเป็นแบบชนิดเครื่องดื่มที่บรรจุขวดก็จะมีตามร้านจำหน่ายอาหารปลอดสารพิษ

2.2.2 สารอาหารที่คั้นพบจากใบย่านาง

โภชนาการทางอาหารที่ได้จากใบย่านาง 100 กรัม ได้วิเคราะห์หาสารอาหารแร่ธาตุต่างๆของใบย่านางแล้วปรากฏออกมาเป็นใ้โดดเด่นดังนี้

พลังงาน	95	กิโลแคลอรี
เส้นใย	7.9	กรัม
แคลเซียม	155	มิลลิกรัม
ฟอสฟอรัส	11	มิลลิกรัม
เหล็ก	7.0	มิลลิกรัม

วิตามินเอ	30,625	หน่วยสากล
วิตามินบี 1	0.03	มิลลิกรัม
วิตามินบี 2	0.36	มิลลิกรัม
ไนอาซิน	1.4	มิลลิกรัม
วิตามินซี	141	มิลลิกรัม
โปรตีน	15.5	เปอร์เซ็นต์
ฟอสฟอรัส	0.24	เปอร์เซ็นต์
โพแทสเซียม	1.29	เปอร์เซ็นต์
แคลเซียม	1.42	เปอร์เซ็นต์

2.2.3 ประโยชน์และสรรพคุณของใบย่านาง

ใบย่านางนั้นมีประโยชน์ในการช่วยชะลอการเกิดผมหงอก ทำให้ผมดำและนุ่มชุ่มชื้น และยังมี การนำมาทำเป็นอาหารโดยเฉพาะอาหารที่มีส่วนผสมของหน่อไม้ เพราะน้ำใบย่านางนั้นสามารถช่วยต้าน พิษกรดยูริกที่มีในหน่อไม้ได้ แถมยังนิยมนำมาทำอาหารชนิดต่าง ๆ เช่น แกงหน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงอ่อม แกงเห็ด แกงเลียง หรือรับประทานสด ๆ กับน้ำพริกอีกด้วย

2.2.4 บทบาททางด้านอาหาร

ย่านางนับว่าเป็นผักที่มีประโยชน์อีกชนิดหนึ่ง มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ใช้ในการประกอบ อาหารพื้นบ้านไทยหลาย ๆ ตำรับ นิยมนำมาเป็นเครื่องปรุงรสช่วยเพิ่มความกลมกล่อมของอาหาร เช่น แกง หน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงเลียง แกงหวาน เป็นต้น

2.2.5 บทบาททางและสรรพคุณทางยา

ใบย่านาง มีรสจืดขม กินได้ ใช้ออนพิษผิดสำแดง แก้ไข้ ตัวร้อน แก้ไข้รากสาด ไข้พิษ ไข้หัว ไข้กลับซ้ำ ไข้เข้ายาเขียว ทำยาพอก ลื่นกระด้าง คางแข็ง กวาดคอ แก้ไข้ฝีดาษ ไข้ดำแดงเถา

ราก มีรสจืดขม กระทุ้งพิษไข้ แก้ไข้ ปรุงยาแก้ไข้รากสาด ไข้กลับ ไข้พิษ ไข้ผิดสำแดง ไข้เหนือ ไข้หัวจำพวกเหือดหัด สุกใส ฝีดาษ ไข้กาฬ กินแก้พิษเมาเบื่อ แก้เมาสุรา แก้พิษภายในให้ตกสิ้น บำรุงหัวใจ บำรุงธาตุ แก้โรคหัวใจบวม ถอนพิษผิดสำแดง แก้อาการท้องผูก แก้กำเืดา แก้ลม ภาคอีสาน ใช้รากต้มเป็น ยาแก้ไอสูกฮิส คุมผีฝัน และใช้รากย่านางผสมรากหมาน้อย ต้มแก้ไข้มาลาเรีย

รากย่านางเป็นส่วนประกอบสำคัญของยาเบญจโลกวิเชียร ยาดังกล่าวเป็นยาแก้ไข้ใช้รักษาโรคไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่ 2009 ในขณะเริ่มเป็นได้

ย่านางทั้งต้น ปรุงเป็นยาแก้ไข้กลับ แก้ปวด (ปวดท้องเพราะกินอาหารผิดสำแดง) ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ และถอนพิษเบื่อเมาในอาหาร เช่น เห็ด กลอย โดยใช้รากย่านางต้นและใบ 1 กำมือ ตำผสมกับ ข้าวสาร (ข้าวเจ้า) 1 หยิบมือ เติมน้ำ 1 แก้ว ชงยาคั้นให้น้ำออกมา กรองด้วยผ้าขาวบาง เติมเกลือและ น้ำตาลเล็กน้อยพอดื่มง่าย ดื่มให้หมดทั้งแก้วทำให้อาเจียนออกมา จะช่วยให้ดีขึ้น อย่าเอาไปปั่นเพราะ ย่านางเป็นยาเย็น ความร้อนจากรอบหมุนเร็วของเครื่องปั่นจะทำให้ฤทธิ์ชีวภาพของใบย่านางสูญหายไป จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีการศึกษาการใช้ประโยชน์จากใบย่านางอยู่ 2 ด้าน คือ การใช้ประโยชน์ในด้านอาหาร การใช้ประโยชน์ทางด้านยาหรือสรรพคุณทางยา

ชราอย่างได้ผล

1. ไบยานาง ในตำราสมุนไพรมันจัดว่าเป็นยาอายุวัฒนะ
2. มีสารต่อต้านอนุมูลอิสระจำนวนมาก จึงช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วและความแก่

3. ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายให้แข็งแรง
4. ช่วยเพิ่มความสดชื่นให้กับร่างกาย
5. ช่วยฟื้นฟูเซลล์ต่างๆในร่างกาย
6. ช่วยในการปรับสมดุลของร่างกาย
7. เป็นสมุนไพรมันที่ช่วยในการลดความอ้วนได้อย่างเห็นผลและปลอดภัย
8. ช่วยในการเผาผลาญไขมันและนำไปใช้เป็นพลังงาน
9. ช่วยป้องกันและลดอัตราการเกิดโรคมะเร็งชนิดต่างๆ
10. เป็นสมุนไพรมันที่มีฤทธิ์เย็นเหมาะสำหรับผู้ที่เป็นมะเร็งอย่างมาก
11. หากดื่มน้ำไบยานางเป็นประจำ ก้อนมะเร็งจะฝ่อและเล็กลง
12. ช่วยรักษาโรคความดันโลหิตสูง
13. ช่วยป้องกันการเกิดโรคหัวใจ
14. ช่วยในการบำรุงรักษาตับ และไต
15. ช่วยรักษาและบำบัดอาการอัมพฤกษ์
16. ช่วยแก้อาการอ่อนล้า อ่อนเพลียของร่างกาย แนนอนพักก็ไม่หาย

ดังนั้นประโยชน์ของไบยานางที่นำมาใช้เพื่อการศึกษาขงงานวิจัยการใช้ประโยชน์จากไบยานาง แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือด้านการใช้ประโยชน์ในด้านอาหาร การใช้ประโยชน์ทางด้านสรรพคุณทางยา

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

2.3.1 ความหมายของการฝึกอบรม

จากความสำคัญของการฝึกอบรม มีผู้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้คือ การฝึกอบรมเป็น กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร และ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป เพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติของบุคลากรอันจะช่วยให้การปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยจัดเป็นช่วงๆ หรือระยะเวลาตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่องซึ่งอาจใช้เวลา 3 วัน หรือ 1 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น การจัดฝึกอบรมอาจจะจัดเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ผู้จัดการฝึกอบรมอาจจะเป็นหน่วยงาน ราชการ เอกชน หรือบริษัทห้างร้าน (บุญเลิศ ไพรินทร์, 2533 : 1; สมคิด บางโม, 2538 : 14 ; ชูชัย สมิติไกร, 2542 : 5 ; นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2547 : 3)

2.3.2 จุดประสงค์การฝึกอบรม

- (1.1) เพื่อปรับปรุงแก้ไข ความรู้ และทักษะในการคิดใหม่ๆ
- (1.2) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของพนักงานและพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- (1.3) เพื่อเปลี่ยนเจตคติให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร
- (1.4) เพื่อจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
- (1.5) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของพนักงาน ในการเริ่มต้นปฏิบัติงานใหม่

กล่าวโดยสรุปจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากร และนอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มพูน ความรู้ ความสามารถ และปรับเปลี่ยนเจตคติ เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2.3.3 ประเภทของการฝึกอบรม

การจัดแบ่งประเภทของการฝึกอบรมนั้นนักวิชาการหลายๆ ท่านได้แบ่งการฝึกอบรมไว้ดังนี้ ภิญญา สาร (2524 : 10) ได้แบ่งประเภทการฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน (Pre-service Training) เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคล ก่อนที่จะออกไปทำงาน หรืองานบางชนิด บางประเภทที่ต้องการความชำนาญและความสามารถเป็นพิเศษ ก็จัดการฝึกอบรมให้ก่อนแล้วจึงบรรจุให้เข้าทำงานในหน้าที่ที่ต้องการต่อไป

2) การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการ (In-service Training) เป็นการให้การศึกษาแก่บุคลากรที่กำลังดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในหน่วยงาน โดยไม่ต้องลาออกจากงาน และโดยไม่ให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานในขณะที่บุคลากรนั้นๆ เข้ารับการอบรม การฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงานมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

3) การฝึกอบรมระหว่างทำงาน (In-service Training) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

(3.1) การฝึกอบรมระหว่างการทำงาน (On the Job Training) มีลักษณะไม่เป็นทางการ เน้นความสำคัญของการลงมือปฏิบัติงาน ได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยมีเจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาที่มีประสบการณ์มากกว่าเป็นผู้สอนงานให้

(3.2) การฝึกอบรมนอกที่ทำการ (Off the Job Training) เป็นการฝึกอบรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยหน่วยงานหรือสถาบันมีเจ้าหน้าที่ในการจัดฝึกอบรม มีการจัดห้องการฝึกอบรมทำให้ผู้เข้ารับการอบรม มีเวลาสำหรับการอบรมอย่างเต็มที่ และสามารถนำสิ่งที่ได้รับการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้น้อย ศิริโชค (2524 : 11-13) ได้กล่าวถึงประเภทการฝึกอบรม ก่อนการทำงาน (Pre-service Training) ว่าเป็นการฝึกอบรมก่อนที่บุคคลนั้นจะเริ่มงานในตำแหน่งหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งในองค์กร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นการฝึกอบรมที่จัดขึ้นเพื่อต้อนรับหรือแนะนำเจ้าหน้าที่ใหม่ให้รู้จักหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบัน ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และนโยบาย ให้รู้จักผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานตลอดจนให้เข้าใจถึงกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ เพื่อจะได้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

2) การแนะนำงาน (Introduction Training) เป็นการฝึกอบรมถึงปฐมนิเทศและสอนวิธีการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งโดยเฉพาะเพราะไม่มีสถาบันใดที่สามารถจะผลิตให้คนมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติให้เหมาะสมกับความต้องการขององค์กรพอดี และถึงแม้ว่าบุคคลที่เคยผ่านการทำงานที่อื่นมาแล้ว ก็อาจจะเป็นการแนะนำงานนี้เพื่อสร้างทัศนคติของคนต่องานใหม่ ให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้นๆ การที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายขององค์กร ย่อมเป็นความต้องการขององค์กรนั้นๆ และในการที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย ต้องใช้การบริหารซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ให้บรรลุถึงสถานการณ์ที่ต้องการ โดยการให้ทรัพยากรในการบริหารต่างๆ เช่น คน เงิน เวลา ฯลฯ แต่ในบรรดาทรัพยากรทั้งหลาย “คน” เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดเพราะคนจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็น วิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ การฝึกอบรม แต่การฝึกอบรมจะไม่คุ้มค่าหากไม่นำมาใช้

อย่างเหมาะสม สำหรับการแก้ปัญหาอื่นๆ (สมคิด บางโม, 2539 : 47 ; ชูชัย สมितिไกร, 2542 : 44 ; วิจิตร อวระกุล, 2537 ; พัฒนา สุขประเสริฐ, 2540 : 28) กล่าวว่าโดยทั่วไปแล้วผู้ที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานเพราะขาดในสิ่งเหล่านี้

- K = Knowledge ความรู้ความรู้ไม่พอสำหรับการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
 - A = Attitude เจตคติ ขาดท่าทีความรู้สึที่ดีต่องานที่ทำ ขาดความรัก ขาดการทุ่มเทไม่มีอุดมการณ์
 - P = Practice การฝึกปฏิบัติ การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ขาดหลักวิธีการทำงานที่ถูกต้อง
 - S = Skill ทักษะทักษะไม่พอ เนื่องจากฝึกฝนมาน้อยต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม
 - I = Interest ความสนใจขาดการจูงใจที่ดีและเหมาะสม
 - U = Understanding ความเข้าใจ ความเข้าใจในวิธีการทำงานต่างๆ ทำให้ได้งานที่ไม่สมบูรณ์
- ดังนั้นการฝึกอบรมจะทำการเพิ่มพูนเปลี่ยนแปลงสิ่งดังกล่าวข้างต้นในตัวบุคคล โดยอาจแยกอบรมเฉพาะด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ หรือด้านความเข้าใจตามความจำเป็น

2.2.4 ประเภทของความต้องการในการฝึกอบรม

พัฒนา สุขประเสริฐ (2540 : 29-34) ได้จำแนกประเภทความต้องการในการฝึกอบรมไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1) ความต้องการในการฝึกอบรมจำแนกตามลักษณะของการค้นหา

(1.1) ความต้องการในการฝึกอบรมที่ชัดเจนเป็นความต้องการในการฝึกอบรม ที่ทราบได้ โดยไม่ต้องสำรวจ หรือวิเคราะห์วินิจฉัยอย่างจริงจังแต่ประการใด เช่น มีการปรับปรุงแนะนำเครื่องมือวิธีการ เทคโนโลยี หรือกรรมวิธีใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนระเบียบวิธีการปฏิบัติ มีการขยายงานและบริการแก่กลุ่มบุคคลเป้าหมาย มีเจ้าหน้าที่เข้ามาทำงานใหม่ หรือมีการโยกย้าย เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามการฝึกอบรมประเภทนี้ เป็นเพียงทำให้มีความรู้สึกว่ามีความต้องการที่จะต้องฝึกอบรมเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าความต้องการดังกล่าวมีมากน้อยเพียงใด ฉะนั้นเพื่อเป็นการยืนยันว่าเป็นความต้องการในการฝึกอบรมที่แท้จริงจึงควรทำการสำรวจให้ทราบถึงลักษณะและปริมาณความต้องการนั้นด้วย

(1.2) ความต้องการในการฝึกอบรมที่ต้องค้นหาเป็นความต้องการ ที่ไม่สามารถบอกได้ด้วยสามัญสำนึกแต่ต้องศึกษา สำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์ให้แน่ชัดเสียก่อน จึงจะบอกได้ว่าเป็นความต้องการในการฝึกอบรม เช่น มีงานที่คั่งค้างมาก อุปกรณ์ชำรุดเสียหายมาก งบประมาณสิ้นเปลือง ผลผลิตตกต่ำซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้เป็นเพียงสื่อให้เห็นว่าอาจมีความต้องการในการฝึกอบรมเท่านั้น แต่ไม่สามารถที่จะสรุปได้ว่า มีความต้องการในการฝึกอบรมต้องมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ประกอบ

2) ความต้องการในการฝึกอบรมจำแนกโดยพิจารณาตามช่วงเวลา

(2.1) ความต้องการในปัจจุบันเป็นความต้องการในการฝึกอบรม ที่ต้องการมีการดำเนินงานเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อาทิ ความต้องการในการฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานของงานที่กำหนด หรือที่ควรจะเป็นสำหรับงานนั้นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของบุคคลนั่นเอง

(2.2) ความต้องการในอนาคตเป็นความต้องการฝึกอบรมที่ต้องดำเนินการปัจจุบัน แต่วางแผนไว้เพื่อป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต หรือเพื่อช่วยให้สามารถดำเนินการให้บรรลุถึง วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอนาคต อาทิ การฝึกอบรมบุคลากรเพื่อรองรับงานที่จะขยาย หรือเปลี่ยนแปลงในอนาคต หรือเป็นการฝึกอบรมเพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรขึ้นเพื่อให้พร้อมที่จะรับงาน ในหน้าที่สูงขึ้นในอนาคต

3) ความต้องการในการฝึกอบรมจำแนกตามความสัมพันธ์กับองค์การ

(3.1) ความต้องการฝึกอบรมขององค์การแต่ละองค์กร ย่อมมีความต้องการในการ ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาองค์กร เป็นการศึกษาสภาพรวมทั้งหมดภายในองค์กรว่าปัญหาขัดข้องหรืออุปสรรคของ องค์กรมีอะไรบ้าง และหากว่าจะทำการแก้ไขด้วยวิธีการฝึกอบรม ควรจะดำเนินการด้วยวิธีการอย่างไร จึงจะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้วการวิเคราะห์องค์กรจะทำการวิเคราะห์ในเรื่อง ดังนี้

(3.2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์กรกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเงิน การแข่งขัน และกลยุทธ์ทางการตลาด ที่ส่งผลสำเร็จให้กับองค์กร หรือสภาพ สิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิธีการทำงานขององค์กร

(3.3) การวิเคราะห์พนักงานในองค์กร และสาขาโดยศึกษาถึงความสำเร็จขององค์กร ว่าได้บรรลุผลสำเร็จตรงตามแผนหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

(3.4) การวิเคราะห์พนักงานในองค์กรเป็นการพิจารณา เกี่ยวกับการฝึกอบรมในปัจจุบัน และวางแผนไว้สำหรับอนาคต โดยคำนึงถึงว่ามนุษย์จะทำงานได้ดีเกิดจากความสัมพันธ์ 3 ประการ คือ ความรู้ความสามารถ สุขภาพร่างกาย และแรงบันดาลใจ การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมจึง จำเป็นต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับบุคลากร เช่น การวางแผนกำลังคน หรือการวางแผนการฝึกอบรมและ การพัฒนาเป็นรายบุคคล

(3.5) การวิเคราะห์บรรยากาศภายในองค์กร เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่แท้จริง ของบุคลากรที่มีต่อบรรยากาศในการทำงานภายในองค์กร เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่น เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน ภาวะผู้นำ กระบวนการทำงาน การบริหารงานบุคคล การเงิน พัสดุ ความก้าวหน้าในอาชีพ การตัดสินใจ ผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

4) เทคนิคในการประเมินความต้องการการประเมินความต้องการฝึกอบรม คือการให้ได้มา ซึ่งข้อมูลที่จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของการสำรวจวิเคราะห์ปัญหา และประเมินว่าปัญหาใดควรได้รับการ แก้ไขด้วยการฝึกอบรมและพัฒนา เทคนิคในการประเมินความต้องการแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับ องค์กร ระดับหน่วยงานและระดับกลุ่มอาชีพและบุคคล

กล่าวโดยสรุปขั้นตอนแรกในการเริ่มโครงการฝึกอบรมได้แก่ การศึกษาความต้องการในการ ฝึกอบรม เพราะการศึกษาค้นคว้าความต้องการเป็นการศึกษาถึงสภาพการณ์ ปัญหา อุปสรรค ขัดข้องที่ต้อง ได้รับการแก้ไขด้วยการฝึกอบรมในการศึกษาค้นคว้าความต้องการในการฝึกอบรมจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ จำแนกตามลักษณะของการค้นหา จำแนกโดยพิจารณาตามช่วงเวลา และจำแนกตามความสัมพันธ์ ในองค์กร โดยเทคนิคในการประเมินความต้องการในการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ เทคนิคการ ประเมินความต้องการระดับองค์กร เทคนิคการประเมินความต้องการระดับหน่วยงานและเทคนิคการ ประเมินความต้องการระดับกลุ่มอาชีพและบุคคล

2.2.5 วิธีการฝึกอบรม

การที่จะทำให้การฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการฝึกอบรม ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมเป็นสื่อหรือวิธีการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้ารับการอบรม

1) ความสำคัญของวิธีการฝึกอบรม

วิธีการฝึกอบรมเป็นสื่อกลางที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผู้อบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ความสำคัญของการฝึกอบรมมีอยู่หลายประการ (ชูชัย สมิทธิไกร, 2540 : 172) ได้ให้ความสำคัญของการฝึกอบรม ดังนี้

(1.1) เป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติอันพึงประสงค์

(1.2) เป็นวิถีทางที่นำการฝึกอบรมให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

(1.3) ช่วยกระตุ้นให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น

(1.4) ช่วยทำให้ผู้รับการฝึกอบรมไม่รู้สึกเบื่อหน่ายแต่กลับมีความกระตือรือร้น

(1.5) ช่วยให้ผู้รับการอบรม ได้รับประสบการณ์จริงและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการมากขึ้น

2) ประเภทของวิธีการฝึกอบรม

วิธีการฝึกอบรมสามารถจำแนกได้หลายประเภททั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ดังนี้ (กุลธณ ธนาพงศธร, 2530 : 34 ; ชูชัย สมิทธิไกร, 2542 : 173)

(2.1) วิธีบอกกล่าว (Telling Method) เป็นวิธีการฝึกอบรมที่ผู้ฝึกอบรมมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการอบรม วิธีการฝึกอบรมที่ใช้วิธีนี้ได้แก่ การบรรยาย การประชุมอภิปราย การสัมมนา

(2.2) วิธีการกระทำ (Doing Method) เป็นวิธีการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีบทบาทเป็นอย่างมากเพราะจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองภายใต้การดูแลของวิทยากร วิธีการฝึกอบรมที่จะนำมาใช้ได้แก่ การระดมสมอง การสอนแนะ

(2.3) วิธีการแสดง (Showing Method) เป็นวิธีการฝึกอบรมที่แสดงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เห็นถึงสภาพการณ์จริง หรือคล้ายจริง โดยผู้แสดงอาจจะเป็นผู้รับการฝึกอบรม หรือบุคคลอื่นก็ได้ ส่วนผู้ฝึกอบรมจะเป็นผู้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ และสรุปกิจกรรม วิธีการฝึกอบรมที่จะนำมาใช้ได้แก่ การจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต (ชูชัย สมิทธิไกร, 2542 : 175) ได้จำแนกวิธีการฝึกอบรม โดยยึดวัตถุประสงค์ และลักษณะการเรียนรู้กล่าวโดยสรุปวิธีการฝึกอบรมเป็นเครื่องมือหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้ฝึกอบรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ เจตคติตามวัตถุประสงค์การฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรมจำแนกตามเกณฑ์ได้ 2 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม และลักษณะการเรียนรู้

2.2.6 การประเมินผลการฝึกอบรม

การประเมินผลการฝึกอบรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการฝึกอบรมเพื่อจะได้ทราบว่า การฝึกอบรมนั้นมีข้อบกพร่องอะไร บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ และประโยชน์ที่ผู้เข้ารับการ

ฝึกอบรมได้รับ และผลของการประเมินจะได้นำไปปรับปรุงการฝึกอบรมในครั้งต่อไป น้อย ศิริโชติ (2524 : 168) แบ่งวิธีการประเมินผลการฝึกอบรมออกเป็น 4 วิธี ดังนี้

1) การวัดผลก่อนและหลังการฝึกอบรม เป็นการวัดผลก่อน (Pre-Test) และหลังการฝึกอบรม (Post-Test) แล้วนำมาเปรียบเทียบกันก็จะทราบถึงความแตกต่างของผู้เข้ารับการอบรมว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง เพียงใดหรือไม่

2) การจัดตั้งมาตรฐานในการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินดูว่าหลังจากได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วมีทักษะในการทำงานสูงขึ้นหรือไม่ เช่น ในการพิมพ์ดีด อาจตั้งมาตรฐานในการพิมพ์ดีดของเสมียนไว้ว่าจะต้องพิมพ์สัมพันธ์ให้ได้นาทีละ 45 คำ เมื่อนำเสมียนเข้ามารับการฝึกอบรม แล้วนำผลการปฏิบัติงานไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ตั้งไว้ ก็จะทราบว่าผลงานได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ วิธีการกำหนดมาตรฐานสำหรับวัดผลโดยวิธีนี้เหมาะสำหรับงานเสมียน งานจัดระเบียบสารบรรณ และงานค้นหาเอกสาร

3) การสังเกตจากการปฏิบัติงานที่กำหนดเป็นมาตรฐาน วิธีการนี้จะกำหนดลักษณะของงานที่จะสังเกตเป็นมาตรฐานขึ้น แล้วให้คะแนนในคะแนนในการปฏิบัติงานไว้ หรืออาจสังเกตจากปริมาณผลผลิตก็ได้ จากนั้นจึงนำเอาผลที่ได้จากการสังเกตไปกำหนดเป็นมาตรฐานไว้เพื่อใช้เปรียบเทียบกับงานที่มีลักษณะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน

4) การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานโดยการสังเกต วิธีการนี้มีลักษณะคล้ายกับวิธีที่ 3 แตกต่างกันแต่ว่างานที่สังเกตนั้นเป็นงานรวมมิได้แยกออกมากำหนดไว้เพื่อการสังเกตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ ส่วนวิธีการสังเกตดำเนินการตามวิธีที่ 3

2.2.7 รูปแบบการฝึกอบรม

ในการดำเนินการฝึกอบรม รูปแบบการฝึกอบรมนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะรูปแบบการฝึกอบรมจะเป็นกรอบในการดำเนินการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ดังนี้

- 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 3) การฝึกอบรม
- 4) การประเมินผล/ข้อมูลย้อนกลับ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

กิริติ ยศยิ่งยง (2549 : 3) กล่าวว่าความรู้เป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับองค์กร องค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้โดดเด่นอันเป็นต้นทุนที่สำคัญขององค์กรเพื่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขันและเพื่อเพิ่มคุณค่าในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ตัวอย่างเช่น ความรู้ที่เกิดขึ้นมานานแล้วหรืออาจจะเรียกว่าภูมิปัญญาหรือที่เรามักจะคุ้นหูกับคำว่าภูมิปัญญาชาวบ้านคือความรู้ที่มีได้เกิดมาจากแต่ผู้มีการศึกษาสูงๆ เท่านั้นแต่ยังสามารถถูกผลิตขึ้นมาจากบุคคลธรรมดาทั่วไปหรือที่เรียกว่าชาวบ้านความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้านก็มีได้มีคุณค่าที่ยิ่งหย่อนไปกว่าภูมิปัญญาของนักวิชาการและสังคมยุคปัจจุบันได้เชิดชูว่าภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่งเพราะความรู้ที่ถูกผลิตออกมามีได้มาจากตัวหนังสือในตำราหรือการวิจัยในห้องทดลองหากแต่เกิดมาจาประสบการณ์ที่ถูกสั่งสมลงมือทดลองถูกสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนภูมิปัญญาเหล่านี้ได้เคลือบแฝงไว้ด้วยวัฒนธรรมทางสังคมอีกมากมายซึ่งความรู้ใหม่ๆทางวิทยาศาสตร์มักมองข้ามและ

เป็นการยากที่จะใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ใดๆมาผลิตความรู้อันเป็นภูมิปัญญาเหล่านั้นได้ในเวลาอันสั้น (กรณีต้นยิว วิทยานุกรณ, 2551 : 8)

2.4.1 ความหมายและนิยามของความรู้

ความรู้เป็นความคิดของแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสรุปและตัดสินใจตามสถานการณ์ต่างๆ

บุรุษย ศิริมหาสาคร (2550 : 24) ความรู้ คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

กีรติ ยศยิ่งยง (2549 : 4) ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้ คือ ความคิดของแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ จนได้รับการยอมรับโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547: 21) ได้ให้ความหมายของความรู้คือกระบวนการของการชัก เลลาเลือกใช้และบูรณาการการใช้สารสนเทศเหล่านั้นจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ (new knowledge) ความรู้ใหม่จึงเกิดขึ้นจากการผสมผสานความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้ใหม่ที่ได้รับซึ่งความรู้ดังกล่าว เป็นสิ่งที่อยู่ภายในบุคคลเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจนซึ่งหากได้รับการถ่ายทอดออกมาอยู่ในรูปลายลักษณ์อักษรก็จะกลายเป็นความรู้ที่ชัดเจนและความรู้จะเกิดคุณค่าได้หากมีการนำไปใช้ในการตัดสินใจ

น้ำทิพย์ ภาววิน (2547: 10) ให้นิยามความรู้ตามแนวคิดของ แมคคาร์ ที่ว่าความรู้เป็น ความคิดและการกระทำที่ได้รับการยอมรับโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2530 : 130) ได้ให้ความหมายความของ “ความรู้” ไว้ว่า ความรู้เป็น พฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ หรือระลึกได้โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในชั้น นี้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

อักษร สวัสดิ์ (2542 : 26-28) ได้ให้ความหมายของความรู้ตามแนวคิดของเบนจามิน บลูม (Benjamin S. Bloom) ไว้ว่า ความรู้ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะวิธีการและ กระบวนการต่างๆ รวมถึงแบบกระสวนของโครงการวัตถุประสงค์ในค่านามความรู้โดยเน้นในเรื่องของ กระบวนการทางจิตวิทยาของความจำอันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยตาม แนวคิดของบลูมและคณะ, ได้แจกแจงรายละเอียดของความรู้แต่ละระดับไว้ดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) หมายถึงการเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กันไปจนถึงความจำในสิ่งที่ ยุ่งยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (comprehension) เป็นความสามารถทางสติปัญญา ในการขยายความรู้ ความจำให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อ ความหมายและความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. การนำไปปรับใช้ (application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ (knowledge) ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (comprehension) ในเรื่องใด ๆ ที่มีอยู่เดิมไปแก้ไขปัญหาที่แปลกใหม่ ของเรื่องนั้น โดยการใช้ความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการกับความคิดรวบยอดมาผสมผสานกับ ความสามารถในการแปลความหมายการสรุปหรือการขยายความสิ่งนั้น

4. การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจและการ นำไปปรับใช้ โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้ง

การสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

5. การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อยๆ หรือส่วนใหญ่ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกับการสังเคราะห์จะมีลักษณะของการเป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อนอันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนดให้

6. การประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างโดยมีการกำหนดเกณฑ์ (criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสิน การประเมินผลจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธิลักษณะ (characteristics of cognitive domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เข้ามาพิจารณาประกอบกันเพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

มาโนช เวชพันธ์ (2532 : 15-16) ให้นิยามความรู้ ตามแนวคิดของฮอสเปอร์ไว้ว่า ความรู้ นับเป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำซึ่งอาจจะโดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟัง ความรู้นี้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการเรียนรู้ โดยประกอบไปด้วยคำจำกัดความหรือความหมายข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหา และมาตรฐานเป็นต้นซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความรู้เป็นเรื่องของการจำอะไรได้ ระลึกได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรือใช้ความสามารถของสมองมากนัก ด้วยเหตุนี้การจำได้จึงถือว่าเป็น กระบวนการที่สำคัญในทางจิตวิทยาและเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจการนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผลซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิดและความสามารถทางสมองมากขึ้นเป็นลำดับ

เจียรศรี วิวิธศิริ (2527 : 19-20) กล่าวว่าการเรียนรู้ในผู้ใหญ่เกิดจากการประสบการณ์

3 ประการคือ

1. การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ (natural steeling) คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ๆตัว

2. การเรียนรู้จากประสบการณ์ทางสังคม (society setting) มีอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียนรู้จากการอ่านหนังสือ โทรทัศน์ เป็นต้น

3. การเรียนรู้จากสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอน (formal instructional setting) คือมีผู้แทนจากสถาบันจัดระดับการเรียนรู้มีจุดหมายและต่อเนื่อง

โดยสรุปแล้ว ความรู้ ไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลที่ทำให้คนรู้และเกิดความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาดังๆ และยังมีหมายถึงการรับรู้ข้อเท็จจริง (facts) ความจริง (truth) กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่างๆที่เกิดขึ้นจากการศึกษาจากการสังเกตหรือจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ (natural setting) คือเรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ๆตัวและการเรียนรู้จากสังคม

2.4.2 ข้อมูล สารสนเทศ และความรู้

ความหมาย ความสัมพันธ์ ของข้อมูล สารสนเทศ และความรู้และการแปลงข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ คำที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจก็คือ

2.1 ข้อมูล (data) คือ ข้อเท็จจริง สถิติ รายการที่ยังไม่ได้แปลความหมาย และยังไม่ผ่านการคัดกรอง เป็นข้อมูลที่ได้เบื้องต้น ข้อมูลนี้อาจจะใช้ได้ หรือใช้ไม่ได้ก็ได้

2.2 สารสนเทศ (information) คือ สิ่งที่ได้จากการนำข้อมูลเบื้องต้นต่างๆ นำมารวบรวมคัดกรอง และวิเคราะห์และแปลความหมายให้ตรงตามความต้องการของผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูล

2.3 ความรู้ หรือ องค์ความรู้ (knowledge) จากการค้นพบตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากระบบการรับรู้ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา”

2.4 ปัญญา (wisdom) หมายถึง ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวตน ก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อนำไปใช้งาน

2.2.3 ประเภทของความรู้

1. ความรู้ที่เป็นความรู้เฉพาะ (specific knowledge) คือความรู้ที่มีค่าใช้จ่าย หรือราคาสูงในการถ่ายโอนไปยังบุคคลอื่น

2. ความรู้ทั่วไป (general knowledge) คือ ความรู้ที่มีราคาไม่แพง หรือมีค่าใช้จ่ายไม่สูงในการถ่ายโอนไปยังบุคคลอื่น

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2547 : 17) ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ประเภท โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เฉพาะบุคคล (individual knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวพนักงานแต่ละคนที่เป็นความรู้ในตัวของแต่ละคนที่รับรู้ได้เพียงแต่บุคคลนั้นๆ เท่านั้น

2. ความรู้ขององค์กร (organizational knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพนักงานที่อยู่ในกลุ่ม หรือ ฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กรหนึ่ง ๆ ทำให้เกิดเป็นความรู้โดยรวมขององค์กร สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในองค์กรได้มากขึ้น

3. ความรู้ที่เป็นโครงสร้าง (structural knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดจากการสร้าง หรือการต่อยอดองค์ความรู้ผ่านกระบวนการ คู่มือ และจรรยาบรรณต่าง ๆ ในองค์กรได้แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท โดยพิจารณาเอาจาก "รูปแบบที่มองเห็น" ได้แก่

3.1 ความรู้โดยนัย หรือ ความรู้แบบแฝงเร้น หรือ ความรู้ที่มองเห็นไม่ชัดเจน เป็นความรู้ที่ซ่อนอยู่ในสมองของคนแต่ละบุคคล เกิดจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ ความเชื่อ หรือ ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และเป็นความรู้ส่วนบุคคลที่มีลักษณะเป็นความรู้ที่อยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ผ่านการสังเกต การสนทนา การฝึกอบรม ความรู้ประเภทนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้งานขององค์กรประสบความสำเร็จ เนื่องจากความรู้ประเภทนี้เกิดจากประสบการณ์ และการนำมาเล่าสู่กันฟัง จึงยากที่จะจัดให้เป็นระบบหรือหมวดหมู่ ยากที่จะเขียนออกมาเป็นกฎเกณฑ์หรือตำรา แต่สามารถถ่ายทอดออกมาโดยการสนทนา การสังเกต การเลียนแบบ เป็นต้น

3.2 ความรู้ที่ชัดเจน หรือ ความรู้ที่เป็นทางการ (explicit knowledge) เป็นความรู้เฉพาะ หรือความรู้ทั่วไป สามารถรวบรวมและบันทึกออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนในรูปแบบต่างๆ เป็นความรู้ขององค์กรที่มีลักษณะเป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หนังสือ คู่มือ ตำรา เอกสาร รายงานนิตยสาร วารสาร แผ่นพับ ใบปลิว สมุดบันทึกต่าง ๆ ดังนั้นจึงทำให้คนเข้าถึงได้ง่าย สะดวกและมีความรวดเร็วต่อการเผยแพร่ซึ่งความรู้ในลักษณะนี้เป็นความรู้ที่มองเห็นเป็นรูปธรรม สามารถนำมาต่อยอดในการพัฒนาความรู้อื่นๆ ซึ่งความรู้ที่ได้นั้นอาจจะไม่ใช่จากบุคคลคนเดียวก็ได้ เคมพ์ ดา แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

3.2.1 ความรู้ทางสังคม (social knowledge) หรือความรู้สาธารณะ (policy knowledge) เป็นความรู้ที่รวบรวมโดยระบบสังคม ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระและเท่าเทียมกันของสมาชิกที่อยู่ในสังคมนั้นๆ ผ่านการเก็บบันทึกและรวบรวม

3.2.2 ความรู้ส่วนบุคคล (personal knowledge) หรือความรู้ส่วนตัว (individual knowledge) คือ ความรู้ที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล และสามารถเข้าใจ หรือรับรู้ได้เพียงบุคคลนั้น หรือโดยผ่านบุคคลคนนั้นเท่านั้น เช่น การถามคำถามบุคคลนั้นโดยตรง

2.4.4 วงจรหรือกระบวนการของความรู้

บุญดี บุญญาภิกข (2547 : 54) กระบวนการจัดการความรู้ มีอยู่ด้วยกัน 7 ขั้นตอน เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งรายละเอียดแต่ละขั้นตอนมี ดังนี้

1. การค้นหาความรู้ (knowledge identification) เป็นการค้นหาว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้าง รูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรบ้างที่องค์กรจำเป็นต้องมี ซึ่งทำให้องค์กรทราบว่าขาดความรู้อะไรบ้างหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “รู้เรา” นั่นเอง

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (knowledge creation and acquisition) จากแผนที่ความรู้ขององค์กรจะทราบว่ามีความรู้ที่จำเป็นต้องมีอยู่หรือไม่ ถ้ามีแล้วองค์กรก็จะต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่อย่างกระจัดกระจายไม่เป็นที่มารวมไว้เพื่อจัดทำให้เนื้อหาเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (knowledge organization) เมื่อมีเนื้อหาที่ต้องการแล้ว องค์กรจัดความรู้ให้เป็นระบบเพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบนั้นหมายถึงการจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่างๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (knowledge codification and refinement) นอกจากการจัดทำสารบัญความรู้ให้อยู่อย่างเป็นระบบแล้ว องค์กรยังต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ดียิ่งอีกด้วย

5. การเข้าถึงความรู้ (knowledge access) ความรู้ที่ได้มานั้นจะไร้ค่าถ้าไม่ถูกนำมาเผยแพร่เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นองค์กรจะต้องมีวิธีการในการจัดเก็บและกระจายความรู้ทั้งความรู้ประเภท explicit และ tacit

6. การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) การจัดทำเอกสาร จัดทำฐานความรู้ รวมทั้งการทำสมุดหน้าเหลืองโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

7. การเรียนรู้ (learning) วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้คือการเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร หากว่าองค์กรมีการกำหนด การรวบรวม คัดเลือก ถ่ายทอดและแบ่งปัน ความรู้เพียงใดก็ตาม หากบุคลากรไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็นการสูญเปล่าของเวลาและทรัพยากรที่ใช้

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2547 : 13-14) ได้ให้ความหมายของความรู้ตามแนวคิดของฮิเดโอะ ทามาซากิ (Hideo Tamazaki) ไว้ว่า ความรู้ฝังแน่น (tacit knowledge) และ ความรู้ที่แจ้งชัด (explicit knowledge) ทั้ง 2 ประเภทนี้ สามารถเปลี่ยนสถานะระหว่างกันได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับ

สถานการณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า knowledge spirit หรือ SECI model คือ

1. รูปแบบการแบ่งปันและการสร้างความรู้ฝังแน่นของผู้สื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมาเป็นความรู้ของตนเอง (socialization) โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์โดยตรง เช่น การเรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ เกี่ยวกับการขาย เป็นต้น

2. รูปแบบการสร้างและการแบ่งปันความรู้จากสิ่งที่มีและเผยแพร่ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร (externalization) เป็นการแปลงจากความรู้ฝังแน่น (tacit knowledge) เป็นความรู้ที่แจ้งชัด (explicit knowledge) เช่น เมื่อได้เรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ เกี่ยวกับการขายแล้วก็นำมาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือรายงานต่างๆ เพื่อเผยแพร่ เป็นต้น

3. รูปแบบของการแปลงความรู้ เพื่อสร้างความรู้ใหม่ (combination) เป็นการแปลงความรู้ที่แจ้งชัด (explicit knowledge) โดยรวบรวมความรู้ประเภทความรู้ที่แจ้งชัด (explicit knowledge) ที่เรียนรู้มาสร้างเป็นความรู้ประเภทความรู้ที่แจ้งชัด (explicit knowledge) ใหม่ๆ เช่น ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการขายจากตำราต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย แล้วสรุปและเผยแพร่เป็นเทคนิคการขายรูปแบบใหม่ ซึ่งเกิดจากการรวบรวมความรู้จากแหล่งต่างๆ และความรู้ของตนเอง

4. รูปแบบของการนำความรู้ที่เรียนมาไปปฏิบัติ (internalization) เป็นการแปลงความรู้ที่แจ้งชัด (explicit knowledge) มาเป็นความรู้ที่ฝังแน่น (tacit knowledge) ซึ่งมักจะเกิดจากการนำความรู้ที่เรียนรู้มาไปปฏิบัติ เช่น ศึกษาเทคนิคการขายจากตำราหรือคู่มือต่างๆ ที่มีอยู่แล้วนำไปปรับใช้ในการทำงานของตนเอง จนกลายเป็นความรู้ฝังแน่น (tacit knowledge) ของตนเองในที่สุด และเมื่อเกิดความรู้แล้วก็นำไปแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นๆ ทำให้เกิดกระบวนการ socialization ต่อไป

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 96) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้ คือ เมื่อบุคคลได้รับการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ จากการเรียนรู้ การฝึกฝน การฝึกอบรม และที่เคยพบเห็นมาผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดของเรื่องราวอันจะเป็นประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจะสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไปจนกลายเป็นความรู้ การวัดความรู้ความจำจึงจำเป็นต้องวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่างๆ หรือวัดความระลึกได้จากประสบการณ์

ความรู้เป็นแนวทางอย่างหนึ่งของบุคคลในการที่จะนำไปใช้สำหรับการปฏิบัติที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจดี ก็จะไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องได้ มีผู้ให้ความหมายของความรู้ไว้ดังนี้ความรู้ตามความหมายในพจนานุกรมเว็บสเตอร์ หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าหรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ต้องชัดเจน และต้องอาศัยเวลาสุตา เฮนรี และคณะ (2539 : 7) ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ ความสามารถที่จะจำ และระลึกได้อันันต์ ศรีโสภณ (2525 : 6) ให้ความหมายว่า "ความรู้" คือ ส่วนหนึ่งของความสามารถทางพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล โดยแบ่งความรู้ออกเป็น 3 ระดับคือ

4.4.1 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ได้แก่ ความหมายของคำต่างๆความเป็นจริงเกี่ยวกับเวลา เหตุการณ์ บุคคล สถานที่

4.4.2 ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิด และโครงสร้างของสิ่งใดโดยเฉพาะ เช่น ลักษณะแบบแผนต่างๆ แนวโน้มและการจัดทำกรจำแนกและแบ่งประเภทสิ่งต่างๆ กฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4.4.3 ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิด และโครงสร้างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การบรรยายคุณค่า พยากรณ์ หรือตีความหมายสิ่งที่เราสังเกตเห็น และความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี และโครงสร้างการประเมินความรู้ คือ การประเมินการเปลี่ยนแปลงจากความรู้เดิมใน 2 แนว ด้วยกันคือ เนื้อหาที่เรียนและทักษะในการใช้เนื้อหาความรู้ ซึ่งพอจะแบ่งระดับของความรู้ได้ 6 ระดับคือ

1) ความรู้ (Knowledge) คือ การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะหรือวิธีปฏิบัติ กระบวนการ และแบบแผนนั้นๆ ได้

2) ความเข้าใจ (Comprehension) คือ การที่บุคคลสามารถที่จะเขียนข้อความที่จำได้ เหล่านั้นได้ด้วยถ้อยคำของตนเอง สามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยภาพให้ความหมายตีความ และเปรียบเทียบความคิดอื่นๆ หรือคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้

3) ระดับการนำไปใช้ (Application) คือ การที่บุคคลสามารถนำข้อเท็จจริง ตลอดจนความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

4) ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) คือ ระดับที่สามารถนำความคิดมาแตกแยกเป็นส่วน เป็นประเภท หรือนำข้อมูลต่างๆ มาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง

5) ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การนำข้อมูลและแนวคิดมาประกอบกันแล้วนำไปสู่สิ่งสร้างสรรค์ (Creation) สิ่งใหม่ต่างจากเดิม

6) ระดับของการประเมินผล (Evaluation) ความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อจัดเกณฑ์การวัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อให้ข้อตัดสินระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมนั้นๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 12) ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นพฤติกรรม ขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน เช่นความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้าง วิธีแก้ปัญหา กฎต่างๆ เหล่านี้ เป็นต้นจากความหมายของความรู้ดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์การค้นคว้าศึกษา สังเกต มีการสะสมไว้สามารถจำได้ โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

2.5.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) หมายความว่าสภาพทางจิตของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ในการที่จะตอบสนองต่อบุคคลสิ่งของหรือเหตุการณ์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งในทำนองว่าชอบหรือไม่ชอบตามปกติ แล้วบุคคลจะต้องมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเสมอ ซึ่งได้มีนักจิตวิทยาหรือกลุ่มผู้ที่ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติให้ความหมายไว้หลายความหมายดังต่อไปนี้

สุชาติ โสมประยูร (2520 : 110-111) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับภาวะแห่งความพร้อมของจิตใจ ซึ่งมีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2523 : 239) ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบเป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างจากสถานการณ์ภายนอก

ฉัตรชัย ปินชาติ (2545 : 7) ให้ความหมายว่า ทักษะคิดเป็นความรู้และความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในด้านที่ดีและไม่ดีอาจเป็นลักษณะบวกหรือลบพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจจากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ทักษะคิดหมายถึงสภาพทางจิตของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดพฤติกรรมในการที่จะตอบสนองต่อบุคคลสิ่งของหรือเหตุการณ์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งในการทำงานว่าชอบหรือไม่ชอบ

มัณฑุรัตน์ วิรัชวงศ์ (2542 : 25) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดทักษะคิดประกอบด้วย การเรียนรู้ โดยอาจมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดทักษะคิด จนทำให้เกิดความประทับใจทางบวก คือ ความรู้สึกชอบหรือความรู้สึกชอบหรือความรู้สึกลบ คือ ความรู้สึกไม่ชอบต่อสิ่งนั้น และอาจเกิดจากการยอมรับทักษะคิดจากผู้อื่นและมีสื่อต่างๆ เป็นสิ่งชักจูงให้ปฏิบัติ โดยแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ ที่สามารถสังเกตได้

2.5.2 องค์ประกอบของทักษะคิด

อัครภัทร สายนาคน (2543 : 24-25) กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะคิดไว้ว่ามีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

(1.1) ด้านความรู้ (The Cognitive Component) หมายถึงความรู้ความเชื่อและความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

(1.2) ด้านความรู้สึก (The Effective Component) หมายถึงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

(1.3) ด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) หมายถึงแนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะตอบรับหรือปฏิเสธ

เพื่อให้มองเห็นภาพองค์ประกอบของทักษะคิดอย่างชัดเจนขึ้นโปรดดูแผนภูมิองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กันมากบางครั้งจะแยกไม่ออกจากกันอย่างเด็ดขาด เช่น บุคคลที่เคยมีประสบการณ์ในการแผ้วถางป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแล้วถูกเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจับกุมดำเนินคดีคนๆ นั้นอาจจะมีความรู้สึกลงใจในด้านการลบต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ แต่ในขณะที่เดียวกันคนๆ นั้นอาจยอมรับว่าการแผ้วถางป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย เจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นไปในทางบวกและมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำการที่ผิดกฎหมายอีก

2.5.3 ลักษณะของทักษะคิด

อัครภัทร สายนาคน (2543 : 26) อธิบายถึงลักษณะของทักษะคิดที่สำคัญมีดังนี้

(1.1) ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

(1.2) ทักษะคิดเป็นดัชนีชี้แนวทางการแสดงพฤติกรรมกล่าวคือ ถ้ามีทักษะคิดที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ในทางตรงกันข้ามถ้ามีทักษะคิดที่ไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหาโดยการถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้น

(1.3) ทักษะคิดสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นๆ ได้ เช่น บิดามารดาไม่ชอบบุคคลหนึ่งย่อมมีแนวโน้มทำให้เด็กไม่ชอบบุคคลนั้นด้วย

(1.4) ทักษะคิดสามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากทักษะคิดเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลถ้าการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปทักษะคิดย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของทัศนคติพอจะสรุปได้ว่า ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะแวดล้อมถ้าเกิดขึ้นแล้ว จะมีลักษณะมั่นคงและเปลี่ยนแปลงได้ยากทัศนคติจะมีบทบาทช่วยให้บุคคลได้ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

2.5.4 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

วรรณฤดี แก้วแกมแซ (2544 : 22) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ว่าทัศนคติของบุคคลจะพัฒนาไปได้โดยสาเหตุ 3 ประการด้วยกัน คือ

(1.1) บุคคลมีโอกาสดูดซึมพันธ์กับบุคคลอื่น

(1.2) เกิดจากการที่บุคคลถ่ายทอดแบบอย่างการกระทำหรือความคิดเห็นของคนอื่นเป็น

ของตน

(1.3) การที่บุคคลพยายามที่จะสนองความต้องการของตน

อรัญพร สายนาค (2543 : 27) กล่าวว่าทัศนคติของบุคคลแม้จะได้รับการปลูกฝังไว้ในตัวบุคคลอย่างมั่นคงพอสมควรแต่ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามทฤษฎีต่างๆ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1) การยอมตามซึ่งเกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม

2) การเลียนแบบซึ่งเกิดจากการที่บุคคลพึงพอใจในบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของบุคคลที่

เกี่ยวข้อง

3) ความต้องการที่จะเปลี่ยนซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และเกิดค่านิยมในบางสิ่งบางอย่างที่

ตนเองชื่นชอบก็จะเกิดความต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

4) การเปลี่ยนความเชื่อซึ่งเกิดจากการทำให้ความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เปลี่ยนแปลงไปก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติด้วย

5) การได้รับความรู้

6) การได้รับประสบการณ์ตรง

7) การเปลี่ยนแปลงปทัสถานทางสังคม

8) การใช้วิธีจิตบำบัด

2.5.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

นักจิตวิทยาได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้หลายทฤษฎี ซึ่งผู้ศึกษาจะขอเสนอทฤษฎีต่างๆบางทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีความขัดแย้ง (Theory of Cognitive Dissonance) เฟสทิงเจอร์ เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ว่าเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่สอดคล้อง (Dissonance) ขึ้นในตัวบุคคล ความไม่สอดคล้องดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจาก

1) รับรู้เหตุการณ์หรือข้อมูลใหม่ที่ขัดแย้งกับทัศนคติและความคิดเห็นเดิมของตน

2) ได้รับข้อมูลใหม่ที่คาดไม่ถึง เมื่อเกิดความไม่สอดคล้องกันก็พยายามปรับให้เกิดความสอดคล้อง (Consistency) เพื่อให้มีความคิดสัมพันธ์กับพฤติกรรมหรือเปลี่ยนความคิดให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือพยายามหาข้อมูลมาสนับสนุนความคิดของตนเองเหล่านี้เป็นเหตุที่ทำให้คนเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนทัศนคติของตนก็ได้

2. ทฤษฎีเสริมกำลัง (Reinforcement Theory) ฮอปแลนด์ เจนนิส กล่าวว่าทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปเมื่อบุคคลเปลี่ยนความคิดเห็น (Opinion) ความคิดเห็นใหม่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งการ

เรียนรู้เกิดจากการเสริมกำลังนอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสนใจความเข้าใจและการยอมรับซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจ (Incentive) เพื่อบุคคลนั้นจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น

3. ทฤษฎีการตัดสินทางสังคม (Social Judgment Theory) เซอร์ฟ ยืนยันว่าทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้เช่นกันแต่การเรียนรู้จะสัมพันธ์กับหลักเกณฑ์ต่างๆทางสังคมประกอบกับการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองร่วมอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังต้องการศึกษาว่ามีความขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้รับทัศนคติเดิมของบุคคลมีผลทำให้ทัศนคติเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนและเปลี่ยนไปในทิศทางใด

4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Active Participatory Theory) ผลการวิจัยทางจิตวิทยาสังคมได้เสนอแนะไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้เกิดขึ้นได้โดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะกลุ่มที่บุคคลมีส่วนร่วมและกลุ่มที่เขาต้องการร่วมด้วยมีผลต่อทัศนคติของบุคคลเป็นอย่างมากการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการตัดสินใจของกลุ่มจะช่วยแก้ไขการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติใหม่ถ้ากลุ่มตัดสินใจที่จะยอมรับทัศนคติใหม่สมาชิกในกลุ่มก็จะยอมรับทัศนคตินั้นด้วยและถ้าบุคคลเปลี่ยนกลุ่มอ้างอิงทัศนคติของบุคคลนั้นก็เปลี่ยนแปลงตามกลุ่มไปด้วย

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) พฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ที่เขาได้รับจากสังคมแวดล้อมสังคมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลและจะมีปฏิกิริยาซึ่งกันและกันเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเสมอระหว่างพฤติกรรมของบุคคลสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล (ความคิดอารมณ์ความคาดหวัง ฯลฯ) และผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลได้กระทำพฤติกรรมนั้น พฤติกรรมที่จะแสดงออกต่อไปขึ้นกับการประเมินผลย้อนกลับของพฤติกรรมที่ได้แสดงออกไปแล้ว

2.5.6 การวัดทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติเป็นพฤติกรรมภายในมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งเจ้าตัวเท่านั้นที่ทราบการวัดทัศนคติโดยตรงจึงทำได้แต่โดยที่ทัศนคติมืองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการดังกล่าวมาข้างต้นดังนั้นการวัดทัศนคติจึงต้องวัดทั้ง 3 องค์ประกอบของทัศนคติและต้องวัดเป็นภาพรวม โดยพิจารณาจากกิริยาท่าทีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในหลายด้านหลายประการรวมกันมิใช่วัดจากการกระทำหรือพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งของบุคคล (บุญธรรมกิจ ปรีดาภิสุทธิ์, 2523 : 113)

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2522 : 94-96) กล่าวว่าวิธีวัดทัศนคติมีข้อตั้งต้นในการวัดทัศนคติมักจะมีข้อตั้งต้น (Assumption) ดังนี้

1. การศึกษาทัศนคติเป็นการศึกษาความคิดเห็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวาหรืออย่างน้อยเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่ไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
2. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้หรือสังเกตได้โดยตรงฉะนั้นการวัดทัศนคติจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผนคงที่ไม่ใช่พฤติกรรมโดยตรงของมนุษย์
3. การศึกษาทัศนคติของบุคคลนั้นมิใช่เป็นการศึกษาแต่เฉพาะทิศทางทัศนคติของบุคคลเท่านั้นแต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อยหรือความเข้มของทัศนคตินั้นๆ

2.5.7 หลักการวัดทัศนคติ

บุญธรรมกิจ ปรีดาภิสุทธิ์ (2527 : 222) กล่าวว่าวิธีการวัดทัศนคติมีหลักการเบื้องต้น 3 ประการดังนี้

1. เนื้อหา (Content) การวัดทัศนคติต้องมีสิ่งเร้าไปกระตุ้นให้มีกิริยาทำที่ออกมาโดยสิ่งเร้าทั่วไป ได้แก่ เนื้อหาที่ต้องการวัด เช่น ต้องการวัดทัศนคติต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวซึ่งได้แก่ การเลือกคู่ครองอายุแรกสมรสระยะการมีบุตรคนแรกและคนต่อไปขนาดครอบครัวและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

2. ทิศทาง (Direction) การวัดทัศนคติโดยทั่วไปกำหนดให้ทัศนคติมีทิศทางเป็นเส้นตรง และต่อเนื่องกันในลักษณะซ้าย-ขวา หรือบวก-ลบกล่าวคือ เริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง และลดความเห็นด้วยลงเรื่อยๆจนถึงมีความรู้สึกเฉยๆและลดต่อไปเป็นไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเป็นไปในเส้นตรงเดียวกันและต่อเนื่อง

3. ความเข้มกิริยาทำที่หรือความรู้สึกที่แสดงออกต่อสิ่งเร้านั้นๆมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันถ้ามีความเข้มสูงไม่ว่าจะไปในทิศทางใดก็ตามจะมีความรู้สึกหรือกิริยาทำที่รุนแรงมากกว่าที่มีความเข้มเป็นกลาง

มาตรวัดทัศนคติ (Attitude Scale) เครื่องมือสำหรับใช้วัดทัศนคติเรียกว่า มาตรวัดทัศนคติซึ่งเป็นระบบประเมินค่า (Rating Scale) นักจิตวิทยาสังคมนิยมที่จะใช้เครื่องมือวัดทัศนคติใน 2 ลักษณะ คือ วัดทิศทาง (Direction) คือการประเมินทัศนคติในทิศทางบวกหรือลบซึ่งหมายถึงดีกับเลว เช่น เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ชอบ-ไม่ชอบ เป็นต้น และวัดเพื่อให้ได้ปริมาณของทัศนคติ (Magnitude) หมายถึงความเข้มข้นรุนแรงของทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้นๆว่ามากน้อยเพียงไร เช่น มาก ปานกลาง น้อย เกือบ เฉยๆ รัก

มาตรวัดทัศนคติที่นิยมใช้และรู้จักแพร่หลายมี 3 ชนิดได้แก่ มาตรวัดแบบเทอร์สโตน (Thurstone's Type Scale) มาตรวัดแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) และมาตรวัดของออสกู๊ด (Osgood Scale) ซึ่งมาตรวัด ทัศนคติแต่ละแบบมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดและเหมาะสำหรับการวัดทัศนคติในลักษณะที่ต่างกันไป ดังนั้นการเลือกใช้มาตรวัดทัศนคติประเภทใดก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความจำกัดของการวิจัย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 106-108) ซึ่งมาตรวัดทัศนคติแต่ละลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

1) มาตรวัดแบบของเทอร์สโตน (Thurstone's Type Scale) เป็นการกำหนดช่วงความรู้สึกของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 11 ช่วงจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุดแต่ละช่วงมีระยะห่างเท่าๆกัน ข้อความที่บรรจุลงในมาตรวัดจะต้องนำไปให้ผู้ตัดสินใจเลือกว่าควรอยู่ในตำแหน่งใดของมาตรวัดแต่ละข้อความอาจจะต้องมีข้อความประมาณ 20 ข้อความหรือมากกว่าเล็กน้อย

2) มาตรวัดแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นการวัดระดับความคิดเห็นของคนแบ่งออกเป็น 5 ช่วงหรือ 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่บรรจุในมาตรวัดจะเป็นการวัดความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดี (บวก) และในทางที่ไม่ดี (ลบ) และมีจำนวนพอๆกันข้อความเหล่านี้จะมีประมาณ 18-20 ข้อความ

3) มาตรวัดของออสกู๊ด (Osgood Scale) เป็นมาตรวัดที่ใช้คำคุณศัพท์มาอธิบายความหมายของสิ่งเร้าโดยมีคุณสมบัติตรงข้ามกันเป็นขั้วของมาตรวัดคำคุณศัพท์ที่ใช้ในการอธิบายคุณลักษณะของสิ่งเร้านี้สามารถอธิบายได้ 3 องค์ประกอบ คือ

3.1 องค์ประกอบด้านประเมินค่าเป็นองค์ประกอบที่แสดงออกด้านคุณค่าคำคุณศัพท์ที่ใช้อธิบายเช่น ชั่ว-ดี จริง-เท็จ ฉลาด-โง่ สวย-น่าเกลียด เป็นต้น

3.2 องค์ประกอบด้านศักยภาพเป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงกำลังอำนาจเช่น แข็งแรง-อ่อนแอ หนัก-เบา หนา-บาง หยิบ-ละเอียด เป็นต้น

3.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมเป็นคุณศัพท์ที่แสดงถึงลักษณะกิจกรรมต่างๆ เช่น ช้า-เร็ว เนื้อหา-กระตือรือร้น เป็นต้น

2.6 บริบทโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

ประวัติโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

โรงเรียนก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2456 โดยอาศัยศาลาวัดเจริญผล บ้านท่าขอนยาง เป็นสถานศึกษา เรียกว่าโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ครูที่สอนเวลานั้น คือ พระภิกษุหนู การจัดการเรียนการสอน เป็นชั้นประถม 1-2-3 เป็นชั้นสูงสุด เงินรายได้เก็บจากผู้เรียนคนละเล็กน้อย และให้เรียนตามสมัครใจ ต่อมาพระภิกษุหนูลาออก พระภิกษุอ่อนจันทร์ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดูแลให้คนมาเรียน เงินเดือนในขณะนั้น ได้จากการบำรุงการศึกษาพลี คือ เก็บเงินจากราษฎรเป็นรายงาน (โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง, 2556: 1)

ประมาณปี พ.ศ. 3549 นายศรีจันทร์ ศิริกิจ เป็นครูสอนต่อมาได้ลาออกจากทางอำเภोजึง สอดคัดเลือกว่ามีความเป็นครู จึงได้มีพระภิกษุครุฑ หลคร ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ ดำรงอยู่ด้วยเงินการศึกษาพลีตลอดมา

ปี พ.ศ. 2481 ได้ย้ายโรงเรียนมาตั้งใหม่ อยู่ทิศตะวันออกของถนนสายมหาสารคาม ภาพลินธุ์ ซึ่งเป็นที่ดินของประชาชนบริจาคให้เป็นที่ตั้งของโรงเรียนปัจจุบัน

ประมาณปี พ.ศ. 2482 ทางราชการสับเปลี่ยนย้ายครู จึงได้ย้ายนางทองสุข สุวิเศษ มาเป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2493 ทางราชการได้แต่งตั้งนายทองสุข สุวิเศษ เป็นผู้ตรวจราชการประถมศึกษา และให้นายหนู ภูมิโยธา มาเป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2499 ทางราชการได้แต่งตั้ง นางสาวศิริจิต สินธุศิริ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอบรบือ ให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

ปี พ.ศ. 2503 แต่งตั้งนายประทีน ซ่อประพันธ์ ครูใหญ่โรงเรียนวัดพิไชยาราม ดำรงตำแหน่งครูใหญ่บ้านท่าขอนยาง ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2503 และในปี พ.ศ. 2503 ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503

ปี พ.ศ. 2407 แต่งตั้ง นายสิงห์ มีโชติ เป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2510 แต่งตั้ง นายคล้าย สุวรรณภักดี เป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2514 ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียน ป.1 ฉ เดี่ยว (อาคาร 1)

ปี พ.ศ. 2515 แต่งตั้ง นายสิงห์ มีโชติ เป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2517 ได้สร้างอาคารเรียน ป.1 ฉ เดี่ยว (อาคาร 3)

ปี พ.ศ. 2521 โรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ปี พ.ศ. 2521 ได้สร้างอาคารเรียน ป.1 ฉ เดี่ยว

ปี พ.ศ. 2523 โรงเรียนได้โอนจากสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระทรวงมหาดไทยมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2525 แต่งตั้ง นายบุญยัง นาครีเคน ย้ายมาดำรงตำแหน่งเป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2527 แต่งตั้ง นายเวียงน โพธิ์อุ่น ย้ายมาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่

ปี พ.ศ. 2525 แต่งตั้ง นายประดิษฐ์ บุตรราช เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านหนองหว้า หนองแคนตอนบากย้ายมาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง แทนนายเจี๊ยง โพธิ์ศรีอุ้น ที่ลาออก และปีงบประมาณ 2540 ได้รับงบประมาณสร้างห้องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์

ปี พ.ศ. 2541 ได้รับงบบริจาคจากชาวบ้านสร้างสนามบอลเลย์บอลและสนามตระก้อคอนกรีตภายในโรงเรียน โดยเริ่มจากถนนทางเข้าทางทิศตะวันตก แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2546

ปี พ.ศ. 2544 นายประดิษฐ์ บุตรราช ได้ขอกำหนดตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจากตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเกณฑ์คุณภาพและได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนคนแรกของโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

ปี พ.ศ. 2548 นายสำรวย ทินพิช ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา

ปี พ.ศ. 2552 นายชัชวาล เมืองแก้ว ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2552

ข้อมูลพื้นฐาน

ที่ตั้งสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตั้งอยู่บ้านท่าขอนยาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44150 โทรศัพท์ 043-749292 รหัสโรงเรียน 02104 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้บริการการศึกษาแก่ชุมชน 7 หมู่ ได้แก่บ้านท่าขอนยาง หมู่ 1,2,3,4,11 บ้านวังหว้า หมู่ 6 และบ้านดินดำ หมู่ 1 มีพื้นที่โรงเรียนทั้งหมด 15 ไร่ 2 งาน อยู่ติดถนนถีนานนท์ สายมหาสารคาม – กาฬสินธุ์ อยู่ที่กิโลเมตรที่ 6 ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประมาณ 7 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดติดดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลขามเต่าพัฒนา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเก็ง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลมะค่า
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลขามเรียง

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของเขตบริการโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำชี สูงจากระดับน้ำทะเล 120-130 เมตร พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำชีทางทิศใต้ของหมู่บ้านเป็นแม่น้ำชีตลอดแนว ทิศตะวันตกเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดิگ บ้านเรือน ป่าสาธารณะ ชาวบ้านดำรงชีวิตด้วยการค้าขาย แหล่งน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำชี กุดน้ำใส มีน้ำใช้ตลอดปี น้ำจะลดน้อยลงแต่ในฤดูแล้งเพียงเล็กน้อยมีลักษณะแบบมรสุมเมืองร้อน ในช่วงมรสุมจะได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือ พัดมาจากประเทศจีน ทำให้ฝนตก อากาศจะร้อนและอุณหภูมิจะสูงสุดในช่วงเดือนเมษายน และในช่วงหนาวอุณหภูมิจะลดลงช่วงเดือนพฤศจิกายน- กุมภาพันธ์

การคมนาคม

โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกันภายใน และภายนอกพื้นที่เป็นถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง คือถนนภายในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางเป็นถนนคอนกรีต โรงเรียนตั้งอยู่ติดเส้นทางหลักคือ ถนนถีนานนท์ จากอำเภอมือ ผ่านหมู่บ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย มีรถประจำทางสายสั้น

คือ สายอำเภอกันทรวิชัย – อำเภอเมือง ฯลฯ สายยาว คือ สายจังหวัดขอนแก่น – สุรินทร์ และสายอำเภอ
เซียงยืน – อำเภอเมือง, กาฬสินธุ์ – มหาสารคาม

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขายและรับจ้าง มีฐานะทางเศรษฐกิจ
ค่อนข้างยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4

ร้อยละ 40 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ร้อยละ 60 ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง

ร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ

ฐานะทางเศรษฐกิจ / รายได้โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี 37,081บาท (ตำบลท่าขอนยาง)

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

สภาพสังคมของตำบลท่าขอนยาง ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตบริการของสถานศึกษา มีประชากร
4,100คนประชากรส่วนใหญ่เป็นชุมชนไทยเชื้อ ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ ที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณริมน้ำชี

ข้อมูลด้านการบริหาร

ชื่อผู้อำนวยการสถานศึกษานาย ชัชวาลย์ เนื่องพระแก้ว

เปิดสอนระดับปฐมวัย ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวนครูทั้งหมด 10 คน ชาย 2 คน หญิง 8 คน

จำนวนนักการภารโรงทั้งหมด 1 คน ชาย 1 คน หญิง – คน

จำนวนนักเรียนทั้งหมด 113 คน ชาย 65 คน หญิง 48 คน

จำนวนอาคารเรียนถาวร 3 หลัง

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงจำนวนนักเรียนจำนวนตามชั้น / เพศ ปีการศึกษา 2557 แยกเป็นระดับชั้นดังนี้

ระดับชั้น	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	9	7	16
อนุบาล 2	8	-	8
ประถมศึกษาปีที่ 1	4	3	7
ประถมศึกษาปีที่ 2	3	6	9
ประถมศึกษาปีที่ 3	9	8	17
ประถมศึกษาปีที่ 4	14	7	21
ประถมศึกษาปีที่ 5	12	7	19
ประถมศึกษาปีที่ 6	6	10	16
รวมทั้งหมด	65	48	113

ตารางที่ 2.2 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้

แหล่งเรียนรู้	ที่ตั้ง/ที่อยู่	ความสำคัญ
แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา		
1.ห้องปฏิบัติการทางภาษา	อาคาร 1	-การใช้คอมพิวเตอร์ และการดูแลรักษา
2.ห้องสมุด	อาคาร 2	-ค้นคว้าหนังสือนอกบทเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม
3.ห้องจริยธรรม	อาคาร 2	-ปฏิบัติธรรม
แหล่งเรียนรู้	ที่ตั้ง/ที่อยู่	ความสำคัญ
4.พระพุทธรูปเมืองท่า	หน้าอาคาร 1	-ศึกษาเรื่องพุทธประวัติ
5.โรงอาหาร	หลังอาคาร 1	-ศึกษาเรื่องพุทธประวัติ
6.สวนหย่อมโรงเรียน	บริเวณโรงเรียน	-ไม้ดอกไม้ประดับ
7.สวนเกษตรโรงเรียน	บริเวณหลังโรงเรียน	-พืชพรรณต่างๆ -สัตว์น้ำ
8.ห้องคอมพิวเตอร์	อาคาร 1	ศึกษาค้นคว้าสาระความรู้ทุกกลุ่ม สาระจากอินเทอร์เน็ต เรียนรู้ด้านคอมพิวเตอร์
9.ห้องวิทยาศาสตร์	อาคาร 1	-เรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ -ทดลองวิทยาศาสตร์
10.ห้องศูนย์สื่ออาสา	อาคาร 2	-ศูนย์รวมของสื่อ อุปกรณ์ด้านการเกษตร พลศึกษาอื่น
11.ศูนย์เรียนรู้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	อาคาร 1	-จัดประสบการณ์ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้
12.บ่อเลี้ยงปลา	หลังอาคารที่ 1	-เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่อง การเลี้ยงปลาธรรมชาติและความปลอดภัยของปลา
13.อาคารอเนกประสงค์	หลังอาคารที่ 1	-เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านกีฬา ดนตรี นาฏศิลป์ -จัดกิจกรรมวันคล้ายวันสำคัญ
14.สนามกีฬา และลานกีฬาอเนกประสงค์	บริเวณลานของโรงเรียน	-เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านกีฬา ดนตรี นาฏศิลป์ -จัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ
15.กุดน้ำใส(คลอง)	บริเวณหลังโรงเรียน	-สัตว์น้ำทุกชนิด -พืชผักน้ำทุกชนิด
16.ป้ายนิเทศ	หน้าอาคารเรียนภายในห้องเรียนและห้องพิเศษต่างๆ	-เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆตามโอกาส /ฝึกความรับผิดชอบ / การทำงานเป็นกลุ่ม
17.ต้นไม้พูดได้	บริเวณโรงเรียน	-ศึกษาเรียนรู้ คติ คำคม สุภาษิต คำพังเพย และอื่นๆ

วิสัยทัศน์

“ โรงเรียนและชุมชนร่วมมือพัฒนาการศึกษา และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาผู้เรียน ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา”

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา
2. จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. จัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่ต้องการพิเศษ

ค่านิยม

“ลูกใครไม่สำคัญ ศิษย์ของฉันทันทีคือลูก
พุ่มพีกรักพินผูก หวังให้ลูกเป็นคนดี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 8 ประการ
2. มีมารยาทงาม และสัมมาคารวะ
3. มีจิตอาสา

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ใบเฟิน ยางน้อย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยทดลองยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของนักเรียนบ้านหนองข้าวเหนียว ในการรักษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการรักษาความสะอาดชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว และเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความสะอาดของชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว และแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลการศึกษา พบว่านักเรียนมีความรู้และทัศนคติในการรักษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว ด้านการวางแผนด้านการทำกิจกรรม และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5

รัตนาภรณ์ เข็มนาจิดร์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านม่วงชุม อำเภอสรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 4 ชุด ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความรู้ ผลการใช้ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ พบว่า ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีประสิทธิภาพนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มีความรู้ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตะวัน จำปาโพธิ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การทำวิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในชุมชนมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแก่งค้อวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรม จำนวน 10 ชุด ได้แก่

แบบจำลองป่าโยงใยในป่า ตัวอะไรในกองใบไม้ผุ สถานการณ์ป่าในปัจจุบัน และแบบทดสอบความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องป่าไม้ในแก่งค้อ และแบบวัดทัศนคติในการอนุรักษ์ป่าในแก่งค้อ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรื่อง ป่าไม้ในแก่งค้อ มีประสิทธิภาพที่อยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำเนียร จิตนา (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเปรียบเทียบทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความรู้และทัศนคติ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วราพร นันทจันทร์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน สำหรับประชาชนบ้านโคกก่อง อำเภอคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน พบว่า ก่อนการส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับดี และหลังการส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ชาวบ้านมีความรู้หลังการอบรมมากกว่าก่อนอบรม แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน สำหรับประชาชนบ้านโคกก่อง ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีผลให้ชาวบ้านมีความรู้เพิ่มขึ้น

พัชรพล ไตรทิพย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านกุดเป่ง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ คู่มือกิจกรรมการส่งเสริม แบบสอบถามความรู้ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังการส่งเสริม ผลการวิจัย พบว่า ผักปลอดภัยจากสารพิษที่ให้คุณประโยชน์กับร่างกาย คุณค่าทางอาหารทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ และยังลดการใช้สารเคมีในการปลูกผักเพื่อไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์ หลังการส่งเสริมชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่าก่อนส่งเสริม แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านเป่ง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีผลทำให้ชาวบ้านมีความรู้เพิ่มขึ้น

สรุป

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບยานาง พบว่ากิจกรรมที่ทำให้คนส่วนใหญ่รู้ และควรจัดในรูปแบบการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะช่วยทำให้คนมีความรู้ที่สอดคล้องต่อการใช้ประโยชน์จากไບยานาง และมีการเรียนทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจ และอยากเรียนมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບยานางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้ประโยชน์จากไບยานางในโรงเรียน เพราะการจัดกิจกรรม เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากการจัดกิจกรรม เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ และมีเป็นเอกสารที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทำให้ทราบถึงสรรพคุณต่างๆของพืชสมุนไพรและไບยานางทราบถึงการใช้สมุนไพรและไບยานางช่วยในการรักษาโรคบางชนิดได้ จึงมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ไບยานางเพื่อดูแลสุขภาพ

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 3.1 รูปแบบวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบวิจัย

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) เพื่อทดลองการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง และ ทศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) เปรียบเทียบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการส่งเสริม (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 109)

ตารางที่ 3.1 แผนการวิจัย One group Pretest-Posttest design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนการวิจัย

- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental group)
- O₁ แทน การทดสอบก่อนการส่งเสริม (Pre-test)
- O₂ แทน การทดสอบหลังการส่งเสริม (Post-test)
- X แทน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 124 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง คือ นักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 โรงเรียนท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามจำนวน 30 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ติดสอบวัดคุณภาพ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1.1) เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอด

- 1) คู่มือการส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง
- 2) แผ่นพับ เรื่อง คุณค่าและประโยชน์จากไບย่านาง

3.1.2) เครื่องมือในการวัดและประเมินผล

- 1) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง
- 2) แบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

3.4 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1. เครื่องมือในการถ่ายทอด

เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอด ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือฝึกอบรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง และแผ่นพับ เรื่องคุณค่าและประโยชน์จากไບย่านาง ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจาก แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างเนื้อหาของคู่มือให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษา

3) สร้างคู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง เนื้อหาในคู่มือประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับไບย่านาง ความสำคัญของไບย่านาง และการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

4) นำคู่มือและแผ่นพับไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปส่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. อาจารย์ วรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม อาจารย์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. อาจารย์ ดร. สมบัติ อัปมระกา อาจารย์ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. อาจารย์ พัชรีชา กุลสุวรรณ อาจารย์ พิเศษคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พิจารณาความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความถูกต้อง ครบถ้วน และครอบคลุมตามเนื้อหา เกี่ยวกับหลักการใช้ประโยชน์จากไบโอยานาง และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากการสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ ความถูกต้อง ความเหมาะสมของสื่อการจัดกิจกรรม และการวัดประเมินผล โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย
 คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ

การวิจัย

คะแนน -1 หมายถึง เนื้อหาไม่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

นำผลที่ได้ไปคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 115) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของคู่มือในการฝึกอบรมกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นผู้วิจัยได้บันทึกผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านในแต่ละหัวข้อ และนำไปคำนวณตามสูตร พบว่า ค่าIOC มีค่าเท่ากับ 0.50 แสดงว่า คู่มือที่สร้างขึ้นตรงตามเนื้อหาสาระที่กำหนด

5) ปรับปรุงคู่มือให้มีความสมบูรณ์หลังจากได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือวัด

6) นำแผนพับให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง ครบถ้วน และครอบคลุมตามเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการใช้ประโยชน์จากไบโอยานาง และตรวจสอบความเหมาะสมของแผนพับตามเนื้อหา และการวัดประเมินผล โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เหมาะสมอย่างยิ่ง	กำหนดให้	5	คะแนน
เหมาะสมมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
เหมาะสมน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ยโดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2550 : 141 – 142) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมอย่างยิ่ง
3.41 – 4.20	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก
2.61 – 3.40	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง
1.81 – 2.60	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย
1.00 – 1.80	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด

จากนั้นนำไปวิเคราะห์หาค่าความเหมาะสมของแผ่นพับ โดยคำนวณตามสูตร พบว่า ค่าความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 แสดงว่า ค่าความเหมาะสมของแผ่นพับอยู่ในระดับมากสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

7) ปรับปรุงคู่มือให้มีความสมบูรณ์หลังจากได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ
เครื่องมือวัด

3.4.2 เครื่องมือในการวัดและประเมินผล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการหาผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง
 - (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
 - (2) นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามความรู้ มีลักษณะคำถามปลายปิด แบบสองตัวเลือก คือ ใช่/ไม่ใช่ จำนวน 10 ข้อ เนื้อหาคำถามประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับไบยานางความสำคัญของไบยานางและการใช้ประโยชน์จากไบยานาง
 - (3) นำแบบสอบถามที่สร้างให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
 - (4) นำแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับไบยานางไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง คลอบคลุม และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ คู่มือการส่งเสริม และแผ่นพับ จากนั้นผู้วิจัยได้บันทึกผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านในแต่ละหัวข้อ และนำไปคำนวณตามสูตร พบว่าค่า IOC ของแบบสอบถามความรู้ทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงคำถามทุกข้อมีความตรงตามเนื้อหาสาระและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้
 - (5) ปรับปรุงแบบสอบถามความรู้ให้มีความสมบูรณ์หลังจากได้รับคำแนะนำ จากผู้เชี่ยวชาญ
- 2) นำแบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไบยานาง
 - (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติ
 - (2) นำข้อมูลมาสร้างแบบวัดทัศนคติ มีลักษณะคำถามปลายปิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ/ไม่เห็นด้วย จำนวน 10 ข้อ โดยทุกข้อเป็นคำถามเชิงบวก เนื้อหาคำถามประกอบไปด้วยการใช้ประโยชน์จากไบยานาง ในด้านประกอบอาหาร ด้านยา และด้านวิธีการปลูก
 - (3) นำแบบวัดทัศนคติที่สร้างให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
 - (4) นำแบบวัดการทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไบยานางไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง ครอบคลุม และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบวัดทัศนคติกับจุดมุ่งหมายของงานวิจัย คู่มือการส่งเสริม และแผ่นพับ จากนั้นผู้วิจัยได้บันทึกผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านในแต่ละหัวข้อ และนำไปคำนวณตามสูตร

พบว่า IOC ของวัดทัศนคติทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าคำถามทุกข้อมีความตรงตามเนื้อหาสาระและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

(5) ปรับปรุงแบบวัดทัศนคติให้มีความสมบูรณ์หลังจากได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การออกแบบการเก็บข้อมูลวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ระยะที่ 2 การออกแบบและการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษา

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

1.1 ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักการภารโรง นักเรียน เพื่อบริหารกำหนดวันเวลาเพื่อที่จะลงพื้นที่

1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.3 ศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การออกแบบการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษา

ในระยะที่ 1 ได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างและกำหนดรูปแบบการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษามี ดังนี้

2.1 กำหนดเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมมีแบบแผนชัดเจนและสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

2.2 จัดทำคู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง โดยใช้ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 รูปแบบการจัดกิจกรรม

2.3.1 เนื้อหาในการส่งเสริมการอนุรักษ์การใช้ประโยชน์จากไบยานางประกอบด้วย การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

2.3.2 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม คือ คู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานางและ แผ่นพับ เรื่อง คุณค่าและประโยชน์จากไบยานาง

2.3.3 รูปแบบการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยจะวัดพิสัย 2 ด้าน

1) ด้านพุทธิพิสัย คือ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

2) ด้านจิตพิสัย คือ แบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

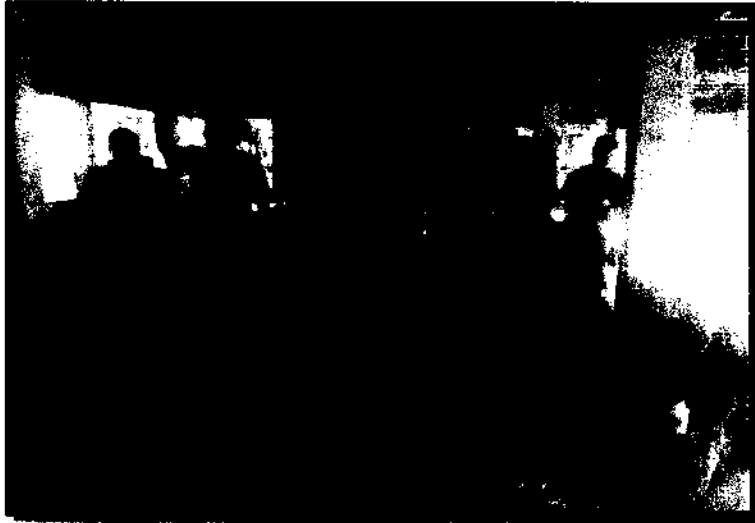
2.3.4 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำนวน 30 คน

2.3.5 ระยะเวลาในการส่งเสริม 2 วัน เรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ตารางการจัดกิจกรรม

วันที่	เวลา	กิจกรรม
23 กุมภาพันธ์ 2558	08.30-9.00 น.	ลงทะเบียน
	09.00-09.15 น.	เปิดการส่งเสริมโดย อาจารย์ ดร. น้ำทิพย์ คำแร่
	09.15-10.00 น.	ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนการส่งเสริมหน่วยกิจกรรมที่ 1 ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ไบยานางคืออะไร
	10.00-11.30 น.	ถามตอบขณะบรรยาย
	10.00-11.30 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	11.30-12.00 น.	ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 2 เรื่อง ความสำคัญของไบยานาง
	12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
	13.00-13.30 น.	สรุปกิจกรรมการส่งเสริม
	13.30-14.00 น.	วิทยากรใช้วิธีการ สันทนาการ (เทคนิคสันทนาการ)
	14.00-15.30 น.	พักเบรก ให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมแสดงความคิดเห็นว่าสงสัยอะไรบ้างเกี่ยวกับ ไบยานาง (เทคนิคถาม-ตอบ) สรุปการส่งเสริม
24 กุมภาพันธ์ 2558	08.00-9.00 น.	ลงทะเบียน
	09.00-10.30 น.	ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 3 เรื่อง ไบยานางมีประโยชน์ทางด้านใดบ้าง
	10.30-10.00 น.	ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 4 เรื่อง วิธีการปลูกอย่างไร
	12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00-14.00 น.	ทดสอบความรู้ทัศนคติและหลังกิจกรรมการส่งเสริม
	14.00-14.30 น.	ให้ตัวแทนผู้เข้ากิจกรรมการส่งเสริมสรุปความรู้ที่ได้รับ
	14.30-15.00 น.	มอบของที่ระลึก
	15.00-15.30 น.	กล่าวการปิดกิจกรรมการส่งเสริม

2.3.5 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยเลือกแบบเจาะจงเข้าร่วมการส่งเสริม จำนวน 30 คน

ภาพประกอบที่ 3.2 ผู้เข้าอบรมทั้ง 30 คน

ระยะที่ 3 กระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดล้อมศึกษา

ในระยะนี้เป็นระยะของกระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมถ่ายทอดให้เกิดความรู้ และทัศนคติที่ดี ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการส่งเสริม ดังนี้

3.1 ชี้นำเข้าสู่กิจกรรมการส่งเสริม

ชี้นำเข้าสู่กิจกรรมเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการส่งเสริม หรือการสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมเพื่อสร้างความคุ้นเคยและลดความตึงเครียดให้กับผู้เข้ารับการส่งเสริม

ภาพประกอบที่ 3.3 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน

3.2 ชั้นกิจกรรม

ชั้นกิจกรรม คือ กิจกรรมในการส่งเสริมครั้งนี้ประกอบด้วย การบรรยาย โดยมีแผ่นพับประกอบในการบรรยาย โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมทราบว่าตนกำลังทำสิ่งใดอยู่ ซึ่งในการส่งเสริมผู้วิจัยมีวิธีการส่งเสริมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเกิดความรู้ และทัศนคติที่ดี ดังนี้

3.2.1 การบรรยาย เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมทราบถึงความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบโอยานาง โดยมีแผ่นพับ โปสเตอร์ ที่ใช้ในการประกอบการบรรยาย

ภาพประกอบที่ 3.4 การบรรยาย

3.2.2 การถามตอบ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมได้แสดงความคิดเห็น เพื่อมีความเข้าใจมากขึ้น

3.3 ชั้นวัดผลการจัดกิจกรรม

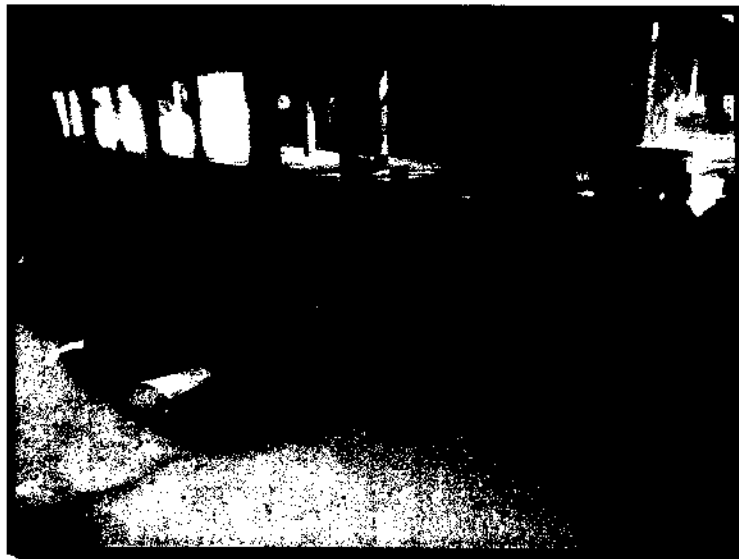
ชั้นนี้เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยที่ตั้งไว้โดยการส่งเสริมครั้งนี้ได้วัดการประเมิน 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ และทัศนคติ มีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 การวัดผลด้านความรู้ จะเป็นการวัดผลก่อนและหลังการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบโอยานางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยการใช้แบบสอบถามความรู้ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่และไม่ใช่

ภาพประกอบที่ 3.5 การแจกแบบสอบถาม

3.3.2 การวัดผลด้านทัศนคติ เป็นการวัดผลก่อนและหลังการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากโบราณางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยการใช้แบบวัดทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบวัดชนิดเลือกตอบ 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

ภาพประกอบที่ 3.6 นักเรียนทำแบบสอบถามทัศนคติก่อนและหลัง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามข้อมูล ซึ่งทุกฉบับต้องตอบสมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามสภาพการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

3. นำแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 ข้อ โดยให้เกณฑ์การให้คะแนนการตอบดังนี้

นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ยโดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2550 : 141-142) ดังนี้

ตอบถูก ให้ 1 คะแนน

ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

ใช้เกณฑ์แปลความหมายระดับด้านความรู้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2533 : 108)

คะแนนเฉลี่ย ความหมาย

6.68-10.00 นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับมาก

3.34-6.67 นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

0.00-3.33 นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับน้อย

4. แบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง จำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนการตอบดังนี้

บอก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วย	3 คะแนน 1 คะแนน
ไม่แน่ใจ	2 คะแนน 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	1 คะแนน 3 คะแนน

นำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2532 : 111) ดังนี้

นำคะแนนเฉลี่ย 2.34 -3.00 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยต่อการใช้ประโยชน์จากไບ ย่านาง

นำคะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง นักเรียนไม่แน่ใจต่อการใช้ประโยชน์จากไບ ย่านาง

นำคะแนนเฉลี่ย 1.00 -1.66 หมายถึง นักเรียนไม่เห็นด้วยต่อการใช้ประโยชน์จากไບ ย่านาง

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)
3. สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ paired t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย(Mean)
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
f	แทน	ความถี่
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
N	แทน	จำนวนคะแนนเต็ม
t	แทน	ค่าการเปรียบเทียบ
P	แทน	ค่าผลการเปรียบเทียบมาก หรือ น้อยกว่า ค่านี้สำคัญที่กำหนด
*	แทน	มีค่านี้สำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้.05
%	แทน	เปอร์เซ็นต์ร้อยละของคะแนน
df	แทน	ค่าความเป็นองศาอิสระ (Degrees of Freedom)

4.2 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการส่งเสริม
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านาง
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านาง

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการส่งเสริม

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา (n=30)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน(n=30)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	16	53.30
หญิง	14	46.70
รวม	30	100.00
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	17	56.70
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	13	43.30
โดยรวม	30	100.00

ตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยางที่เข้าร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง เป็นเพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 เพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 และศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.70 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30

2.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่่านาง

ตารางที่ 4.2 จำนวน ร้อยละของผู้เข้ารับการส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่่านาง ก่อน และหลังการส่งเสริม (n=30)

ข้อ	คำถามความรู้	ก่อนการส่งเสริม		หลังส่งเสริม		เพิ่มขึ้น	
		คนที่ตอบถูก		คนที่ตอบถูก		คนที่ตอบถูก	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	อาหารที่นิยมใส่หน้าไບ่่านางคือแกงหน่อไม้	20	66.66	23	76.66	3	10.00
2	ต้นย่านางออกดอกช่วงเดือนเมษายน	18	60.00	23	76.66	5	16.66
3	ต้นย่านางจะออกดอกเป็นสีน้ำตาล	11	36.66	26	86.66	15	50.00
4	ต้นย่านางในตำราสมุนไพรจัดว่าเป็นยาอายุวัฒนะ	19	63.33	23	76.66	4	13.33
5	น้ำไບ่่านางมีรสชาตขม	17	56.66	26	86.66	9	30.00
6	ย่่าบางมีประโยชน์ทางด้านอาหาร	17	56.66	23	76.66	6	20.00
7	ต้นย่านางเป็นสมุนไพรที่ปลูกง่ายและอายุยืนยาวหลายปี	16	53.33	23	76.66	7	23.33
8	ไບ่่านางส่วนมากนิยมนำมาประกอบอาหาร	14	46.66	23	76.66	9	30.00
9	การปลูกต้นย่านางสามารถปลูกได้ในดินทุกชนิด	17	56.66	28	93.33	11	36.66
10	ต้นย่่าบางสามารถปลูกได้ทุกฤดู	15	50.00	21	70.00	6	20.00

ตารางที่ 4.2 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่่านางของผู้เข้ารับการส่งเสริม ก่อน และหลังการส่งเสริม ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีความรู้เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ต้นย่านางจะออกดอกเป็นสีน้ำตาล เพิ่มขึ้นจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และข้อที่เพิ่มขึ้น น้อยที่สุด คือ อาหารที่นิยมใส่หน้าไບ่่านาง คือ แกงหน่อไม้ เพิ่มขึ้นจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตารางที่ 4.3 จำนวน และ ร้อยละของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่่านาง ก่อนและหลังการส่งเสริม (n=30)

ระดับความรู้	ก่อนส่งเสริม		หลังส่งเสริม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้อยู่ในระดับมาก	8	26.67	30	100.00
ความรู้อยู่ในระดับปานกลาง	19	63.33	0	0.00
ความรู้อยู่ในระดับน้อย	3	10.00	0	0.00
โดยรวม	30	100	30	100.00

ตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยางมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่่านางก่อนการส่งเสริมส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมา คือ มีความรู้อยู่ในระดับมาก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ส่วนนักเรียนที่เข้าฝึกอบรมมีความรู้อยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 สำหรับหลังการส่งเสริมนักเรียนที่เข้ารับการส่งเสริมทุกคน มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่่านางอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับไບ่่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม (n=30)

รายการ	ก่อนส่งเสริม (n=30)			หลังส่งเสริม (n=30)			df	t	P
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ			
ความรู้ (N = 10)	4.56 (45.6%)	1.04	ปานกลาง	8.73 (87.3%)	.69	มาก	29	-17.01	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนที่ผ่านการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบ่่านาง มีความรู้หลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (p-value < 0.05)

2.3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไถ่ย่านาง

ตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไถ่ย่านางก่อนและหลังการส่งเสริม (n=30)

ข้อ	ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไถ่ย่านาง	ก่อนการส่งเสริม			หลังการส่งเสริม		
		\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
1	ท่านคิดว่าต้นย่านางสามารถขึ้นได้ดีในดินทุกชนิด	1.60	0.62	ไม่เห็นด้วย	2.33	0.60	ไม่แน่ใจ
2	ท่านคิดว่าต้นย่านางเป็นสมุนไพรใกล้ตัว	1.56	0.50	ไม่เห็นด้วย	2.56	0.67	เห็นด้วย
3	ท่านคิดว่าน้ำไถ่ย่านางสามารถเพิ่มรสชาติให้อาหารได้	1.76	0.56	ไม่แน่ใจ	2.66	0.66	เห็นด้วย
4	ท่านคิดว่าไถ่ย่านางมีประโยชน์ทางด้านเป็นยาสมุนไพร	2.00	0.69	ไม่แน่ใจ	2.50	0.63	เห็นด้วย
5	ท่านคิดว่าคั้นน้ำไถ่ย่านางทำให้ร่างกายสดชื่น	2.20	0.66	ไม่แน่ใจ	2.63	0.55	เห็นด้วย
6	ท่านคิดว่าไถ่ย่านางมีรสชาติที่รับประทานง่าย	2.16	0.59	ไม่แน่ใจ	2.60	0.67	เห็นด้วย
7	ท่านคิดว่าไถ่ย่านางสามารถดับความขมในอาหารได้	1.76	0.77	ไม่แน่ใจ	2.40	0.56	เห็นด้วย
8	ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมการปลูกต้นย่านางเพื่อใช้ในการปรุงอาหาร	1.96	0.76	ไม่แน่ใจ	2.50	0.73	เห็นด้วย
9	ท่านคิดว่าต้นย่านางเป็นพืชที่ปลูกง่าย	1.66	0.47	ไม่เห็นด้วย	2.50	0.57	เห็นด้วย
10	ท่านคิดว่าต้นย่านางสามารถปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจได้	1.73	0.58	ไม่แน่ใจ	2.53	0.62	เห็นด้วย
โดยรวม		1.83	0.22	ไม่แน่ใจ	2.52	0.17	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไถ่ย่านาง ก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า ก่อนเข้าร่วมส่งเสริมผู้เข้าร่วมส่งเสริมเห็นด้วยต่อการใช้ประโยชน์จากไถ่ย่านางทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.83 และหลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมส่งเสริมเห็นด้วยต่อการใช้ประโยชน์จากไถ่ย่านางอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52

จากตารางที่ 4.6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม (n=30)

รายการ	ก่อนส่งเสริม (n=30)			หลังส่งเสริม (n=30)			df	t	P
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ			
ทัศนคติ (N = 3)	1.83	0.22	ไม่ แน่ใจ	2.52	0.17	เห็น ด้วย	29	-14.08	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนการเข้ารับการส่งเสริม โดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 และหลังการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นักเรียนที่เข้ารับการส่งเสริมมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีขั้นตอนในการนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 ความมุ่งหมายของการวิจัย

5.2 สรุปผลการวิจัย

5.3 อภิปรายผล

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.1 ความมุ่งหมายของงานวิจัย

5.1.1 เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

5.1.2 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางของนักเรียนในโรงเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

5.1.3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม

5.2 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง และได้ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยการส่งเสริม ซึ่งประกอบไปด้วยการบรรยาย การสาธิต ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.2.1 การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยมีกระบวนการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง และการออกแบบถ่ายทอดสิ่งแวดล้อม ที่เข้ารับการส่งเสริม คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 โดยมีระยะเวลาในการเข้าร่วมส่งเสริม 2 วัน ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม พบว่าผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเป็น เพศชายคิดเป็นร้อยละ 53.30 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 46.70 ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมจะอยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 56.70 และ ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมจะอยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 43.30

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบความรู้ของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง พบว่า ความรู้เกี่ยวกับไผ่ย่านางของผู้เข้าการส่งเสริม โดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.46 และหลังการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจและหลังการส่งเสริม โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.70 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนน

ความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์ของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.3 ผลการเปรียบเทียบ คะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากย่านาง พบว่า ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากย่านางของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมก่อนการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจและหลังการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการส่งเสริมสูงกว่าการส่งเสริม อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 อภิปรายผล

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

5.3.1 การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการส่งเสริมซึ่งเป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการส่งเสริม พัฒนา หรือเพิ่มพูน ความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ให้กับผู้เข้าร่วมการส่งเสริม ตลอดจนทักษะของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมให้สามารถ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนการส่งเสริมผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เนื่องจากการส่งเสริมจำเป็นต้องมีการสัมภาษณ์สภาพการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เป็นการส่งเสริมเพื่อศึกษาความรู้และปฏิบัติของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม ผู้วิจัยได้ทำการจัดกระบวนการส่งเสริมในระยะ 2 วัน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางผู้วิจัยได้ทำการบรรยายและสาธิตในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางโดยใช้คู่มือและแผ่นพับประกอบการบรรยาย เพื่อเป็นการประเมินผลของการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ผู้วิจัยจึงใช้แบบวัดความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง พบว่าหลังการส่งเสริมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนการส่งเสริม ซึ่งกระบวนการในการส่งเสริมเป็นไปตามหลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมตามแนวคิดของ ยงยุทธ เกษสาคร (2544: 7) ที่กล่าวว่า การส่งเสริม หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์การโดยอาศัยการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนที่ดี และเป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุดยั้ง ซึ่งการกระทำทั้งหมดก็เพื่อความมุ่งหมายในการเพิ่มพูนความรู้ และเพิ่มพูนทักษะ รวมถึงการปรับเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมจากความหมายของการส่งเสริมดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการส่งเสริมเป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมพัฒนาหรือเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทัศนคติ ตลอดจนทักษะของผู้เข้ารับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพอาจดำเนินการในช่วงระยะเวลาสั้น/ยาวตามความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้ที่ต้องการซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มและเป็นไปตามหลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริม ตามแนวคิดของ กิตติ พัทธวิชัย (2544: 445) ที่กล่าวว่า

การส่งเสริม หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมที่ตรงกับความเป็นจริงของปัญหา สาเหตุ เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกิดทักษะมีความกระตือรือร้นต่อสิ่งที่ทำและเปลี่ยนเจตคติของแต่ละบุคคล และสามารถนำ ประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้แก้ปัญหางานที่ทำอยู่ให้บรรลุความสำเร็จตามความ ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร นันทจันทร์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการ ปลุกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน สำหรับประชาชนบ้านโคกก่อง อำเภอคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ การปลุกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน พบว่า ก่อนการส่งเสริมการปลุกต้นกระถินเทพาเพื่อ การอนุรักษ์ พื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับดี และหลังการส่งเสริมการปลุกต้น กระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ชาวบ้านมีความรู้หลังการอบรมมากกว่าก่อนอบรม แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมการปลุกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน สำหรับประชาชนบ้านโคกก่อง ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีผลให้ชาวบ้านมีความรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัชรพล ไตรทิพย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจาก สารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อส่งเสริมการปลูกผัก ปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการ ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านกุดเป่ง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ คู่มือกิจกรรมการส่งเสริม แบบสอบถามความรู้ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนและ หลังการส่งเสริม ผลการวิจัย พบว่า ผักปลอดภัยจากสารพิษที่ให้คุณประโยชน์กับร่างกาย คุณค่าทางอาหาร ทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ และยังลดการใช้สารเคมีในการปลูกผักเพื่อไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อม การจัด กิจกรรมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์ หลังการส่งเสริมชาวบ้านมีคะแนน เฉลี่ยความรู้สูงกว่าก่อนส่งเสริม แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านเป่ง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีผลทำให้ชาวบ้านมี ความรู้เพิ่มขึ้น

5.3.2 การศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม

จากการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง ก่อนการส่งเสริม นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการส่งเสริมนักเรียน มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมมีผลทำให้ความรู้ ของผู้เข้ารับการส่งเสริมเพิ่มขึ้นอาจมีผลมาจากกระบวนการในการส่งเสริมที่มีคู่มือแผนพับที่ใช้ในการ ฝึกอบรมโดยการบรรยาย เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์จนทำให้เกิดความเข้าใจขึ้น และนำไปใช้ประโยชน์ กระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมนี้จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถช่วยในการสร้าง ความรู้จากที่มีอยู่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ยงยุทธ เกษสาคร (2544 : 7) กล่าวว่า การส่งเสริม เป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมพัฒนาหรือเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจทัศนคติตลอดจนทักษะของผู้เข้ารับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่าง มีประสิทธิภาพอาจดำเนินการในช่วงระยะเวลาสั้น/ยาวตามความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้ที่ต้องการซึ่ง สามารถกระทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มจากการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการ

ใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางด้วยวิธีการบรรยาย และการสาธิต เป็นรูปแบบที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมสนใจในการส่งเสริมเป็นพิเศษ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยออกมาในทางที่ดีหรือเพิ่มขึ้นและตามแนวคิดของ กิริติ ยศยิ่งยง (2549 : 3) กล่าวว่า ความรู้เป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับองค์กร องค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้โดดเด่นอันเป็นต้นทุนที่สำคัญขององค์กรเพื่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขันและเพื่อเพิ่มคุณค่าในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ตัวอย่างเช่น ความรู้ที่เกิดขึ้นมานานแล้วหรืออาจจะเรียกว่า ภูมิปัญญาหรือที่เรามักจะคุ้นหูกับคำว่าภูมิปัญญาชาวบ้านคือความรู้ที่มีได้เกิดมาจากแต่ผู้มีการศึกษาสูงๆเท่านั้นแต่ยังสามารถถูกผลิตขึ้นมาจากบุคคลธรรมดาทั่วไปหรือที่เรียกว่าชาวบ้านความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้านก็มีได้มีคุณค่าที่ยิ่งหย่อนไปกว่าภูมิปัญญาของนักวิชาการและสังคมยุคปัจจุบันได้เชิดชูว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่งเพราะความรู้ที่ถูกผลิตออกมามีได้มาจากตัวหนังสือในตำราหรือการวิจัยในห้องทดลองหากแต่เกิดมาจากการประสบการณ์ที่ถูกส่งสมลงผิดลองถูกสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนภูมิปัญญาเหล่านี้ได้เคลือบแฝงไว้ด้วยวัฒนธรรมทางสังคมอีกมากมายซึ่งความรู้ใหม่ๆทางวิทยาศาสตร์มักมองข้ามและเป็นการยากที่จะใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ใดๆมาผลิตความรู้อันเป็นภูมิปัญญาเหล่านั้นได้ในเวลาอันสั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไบเฟิน ยางน้อย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยทดลองยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของนักเรียนบ้านหนองข้าวเหนียว ในการรักษาสิ่งแวตล้อมชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ประยุกต์ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการรักษาความสะอาดชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว และเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติ เกี่ยวกับสิ่งแวตล้อมและความสะอาดของชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว และแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวตล้อม ผลการศึกษา พบว่านักเรียนมีความรู้และทัศนคติในการรักษาสิ่งแวตล้อมชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว ด้านการวางแผน ด้านการทำกิจกรรม และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวตล้อม หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ เข็มนาจัตร์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวตล้อมทางธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านม่วงชุม อำเภอสรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวตล้อมทางธรรมชาติ 4 ชุด ได้แก่ สิ่งแวตล้อมทางธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความรู้ ผลการใช้ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวตล้อมทางธรรมชาติ พบว่า ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวตล้อมทางธรรมชาติมีประสิทธิภาพนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวตล้อมทางธรรมชาติ มีความรู้ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.3 การศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนบ้านท่าขอนยางก่อนและหลังการส่งเสริม

จากการเปรียบเทียบทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียน พบว่า ก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนอยู่ในระดับไม่แน่ใจ และหลังการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางอยู่ในระดับเห็นด้วย แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมมีผลทำให้ทัศนคติของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ นิวคัม (1954 : 128) ให้

ความหมายของทัศนคติ ว่า เป็นความรู้สึกของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และทัศนคตินี้จะแสดงออกได้ทาง ด้านพฤติกรรมสองลักษณะคือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบทัศนคติเช่น นี้ทำให้นกอยากปฏิบัติ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เราเรียกว่าทัศนคติทางบวก อีกลักษณะหนึ่ง คือทัศนคติทางลบคนจะแสดงออกทำนองไม่พึงพอใจ ไม่ชอบหรือไม่เห็น ด้วยทำให้เกิดความเบื่อหน่าย การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางด้วยวิธีการบรรยายและสาธิต โดยสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมคือคู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านาง และแผ่นพับ เรื่อง คุณค่าและประโยชน์จากไผ่ย่านาง เป็นปัจจัยที่ทำให้ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเพิ่มขึ้น และเป็นไปตามแนวคิดของ เดโซ สวานานท์ (2512 : 28) กล่าวว่าทัศนคติ เป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงไปถึง พฤติกรรมของบุคคลของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อม ที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น ที่ได้รับมา สอดคล้องกับแนวคิดของ มัญชรรัตน์ วิรัชวงศ์ (2542 : 25) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดทัศนคติประกอบด้วยการเรียนรู้ โดยอาจมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดทัศนคติ จนทำให้เกิดความประทับใจทางบวก คือ ความรู้สึกชอบหรือความรู้สึกชอบหรือความรู้สึกลบ คือ ความรู้สึกไม่ชอบต่อสิ่งนั้น และอาจเกิดจากการยอมรับทัศนคติจากผู้อื่นและมีสื่อต่างๆ เป็นสิ่งชักจูงให้ปฏิบัติ โดยแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ ที่สามารถสังเกตได้การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านาง เป็นปัจจัยทำให้เกิดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านางของผู้เข้าร่วมส่งเสริมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตะวัน จำปาโพธิ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การทำวิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในชุมชนมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแก้งค์อวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรม จำนวน 10 ชุด ได้แก่ แบบจำลองป่าไผ่ ไผ่ในป่า ตัวอะไรในกองใบไม้ผุ สถานการณ์ป่าในปัจจุบัน และแบบทดสอบความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องป่าไม้ในแก้งค์อ และแบบวัดทัศนคติในการอนุรักษ์ป่าในแก้งค์อ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรื่อง ป่าไม้ในแก้งค์อ มีประสิทธิภาพที่อยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเนียร จิตนา (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้และเปรียบเทียบทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความรู้และทัศนคติ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 ควรนำคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมไปใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เพื่อเป็นการแก้ไขให้นักเรียนได้มีสถานที่แหล่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียน

1.2 การสร้างกิจกรรมที่ให้เกิดความรู้ ร่วมกันทั้งนักเรียน เกษตรกร ชาวบ้านในโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.2 ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนนำน้ำไບย่านางมาใช้ประโยชน์เพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

5.4.2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาสื่อเรื่องส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ต่อไป

2.2 ควรพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทั้งที่เป็นปัจจัยเชิงบวกและปัจจัยเชิงลบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม อันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อไปในอนาคต

2.3 ควรมีสื่อในการจัดกิจกรรมและการถ่ายทอดความรู้ให้เห็นภาพมากขึ้น ให้นักเรียน

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กรมตัญย วิทยานุกาญณ. (2551). *แนวคืดเกี่ยวกับควมร้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- กัรติ ยศยัญง. (2549). *แนวคืดเกี่ยวกับควมร้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/280647>[สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- _____. (2549). *แนวคืดเกี่ยวกับควมร้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/280647>[สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- เกษม จันทรแ้ว. (2545). *ลัองแวดลัองคืดคษา*. กรุงเทพฯ : อักขรศยวม.
- กุลธณ พงษัศธร. (2530). *การฝึกอบรม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/>[สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- โกวิท ศรึสุวรณ และคณะ. (2537). *การร้คษาโรคดัวยยาสุนไฟรในจ้งหวดนครศรึธรรมราช*.
- เกรียงศักด์ โพธิ์มาศ. (2550). *การมีส่วนร่วมเพื่อการอนุร้คษาป่าภูมิร้คษในโรงเรียนสังกัดสำนักงนเขตพื้นที่ การคืดคษาบุรีรัมย์ เขต1*. วิทยานัพลธ์ ค.ม : มหาวัทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จัตรา ลัองทอง. (2550). *เรื่อการคืดคษาการสกด์ องค้ประกอบ และคณสมบัตัเชงหน้าทึของสารสกด์จาก บัยย่านาง*.
- จันงค้ แรกพินัจ. (2552). *ภูมิปัญญาท้องถัน*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://www.komchadluek.net/detail.html> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- จันแยร จัटना. (2552). *การพัฒนากัจกรรมการเรื่อการร้คษาเรื่อการร้คษาเกี่ยวกับลัองแวดลัองตามแนวททางปร้ชญา เศรษฐกัจพอเพื่ง*. การคืดคษาคันควัวอัสระ วท.ม. สาขาลัองแวดลัอง : มหาวัทยาลัยมหاسารคาม.
- จัตรชัย ปันชาติ. (2545). *แนวคืดเกี่ยวกับท้ศนคืด*. [ออนไลน์] ได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/280647> [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].
- ชูชัย สมัทธิกร. (2542). *การฝึกอบรมบุคคาลกรในองค้การ*. กรุงเทพฯ : ชนวนพิมพ.
- _____. (2542). *ควมหมายของการส่งเสริม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- _____. (2540). *ควมหมายของกรการส่งเสริม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- เชดศักด์ โฆวาสนัร. (2522). *แนวคืดเกี่ยวกับท้ศนคืด*. [ออนไลน์] ได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/280647> [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].
- ฐานข้อมูลสมุนไฟร. (2556) *คณะเกลัศศาสตรั มหาวัทยาลัย* [ออนไลน์] ได้จาก : <http://www.phargarden.com/main.php?action=search-advance> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- ตะวัน จันปาโพธิ์. (2551). *การพัฒนาศุดกัจกรรมลัองแวดลัองคืดคษาสำหรับนักรเรียนชั้นทึ 3 ในชุมชน ลัองแวดลัองโรงเรียนแก้งค้อ สังกด์สำนักงนเขตการคืดคษาชัยภูมิเขต 2*. การคืดคษาคันควัวอัสระ วท.ม. สาขาลัองแวดลัองคืดคษา : มหาวัทยาลัยมหاسารคาม.
- นงแยว ฤนอมพงศ. (2551). *ควมร้ ท้ศนคืดและพฤตักรกรรมการใช้สมุนไฟร* : มหาวัทยาลัยมหาสารคาม

- นรินทร์ จุลทรัพย์. (2547). ความหมายของการฝึกอบรม. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- น้อย ศิริโชติ. (2524). เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). แนวคิดเกี่ยวกับความรู้. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- นางเยาว์ ถนอมพงศ์. (2551). ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลและประชาชนในชนบทจังหวัดสระบุรี. <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- เนียรศรี วิจิตรศิริ. (2527). แนวคิดเกี่ยวกับความรู้. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. (ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ, สุริยาศาสตร์.
- _____ . (2553). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. (ครั้งที่ 8) กรุงเทพฯ, สุริยาศาสตร์.
- _____ . (2532). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. (ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ, สุริยาศาสตร์.
- _____ . (2533). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพฯ, สุริยาศาสตร์.
- _____ . (2545). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. (ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ, สุริยาศาสตร์.
- บุญธรรมกิจ, ปรีดา, บริสุทธิ์. (2523). ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- บุญดี บุญญาภิกิจ. (2547). แนวคิดเกี่ยวกับความรู้. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- บุญเลิศ ไพรินทร์. (2533). ความหมายของการฝึกอบรม. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- บุรุษย์ ศิริมหาสาร. (2550). แนวคิดเกี่ยวกับความรู้. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/kmn=com2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- บวร ไชยษา. (2552). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สิ่งแวดล้อมศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- โบเพิน ยางน้อย. (2552). การวิจัยทดลองยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองข้าวเหนียว ในการรักษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2553). วิทยาการสิ่งแวดล้อม. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาสารคาม.
- _____ . (2554). วิทยาการสิ่งแวดล้อม. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาสารคาม.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2520). ทักษะคิด : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : พีระพัฒนา.
- ปัทมานันท์ หินวิเศษ. (2550). ได้ศึกษาเรื่องหมอพื้นบ้านกับการรักษาผู้ป่วยด้วยสมุนไพรจากน้ำสมุนไพรใบย่านาง. จังหวัดเพชรบูรณ์.

- ปรีชา พันธุ์แน่น และคณะ. (2551). *สื่อบันเทิงเกาหลีกับค่านิยมในวัฒนธรรมเกาหลีของวัยรุ่นไทย*. [ออนไลน์] ได้จาก : grad.vru.ac.th/pdf-journal/JourTs51/21-Sitichok.pdf. [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- ไพโรศาส หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยพัฒนาพานิช.
- พร อรัญเวทย์. (2550). *การใช้สมุนไพรมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของชาวชนบทตามวิถีชีวิตแบบไทย*. จังหวัดเพชรบูรณ์.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *องค์ประกอบทัศนคติ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- พร อรัญเวทย์. (2550). *ศึกษาพืชสมุนไพรจากใบย่านาง*.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2540). *การฝึกอบรม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- พัชรพล ไตรทิพย์. (2556). *การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านกุดเป่ง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- เพ็ญลักษณ์ บัวเนตร. (2550). *การส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงทดแทน ด้วยเตาแก๊ส สำหรับชุมชนบ้านวังหว้า ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- ภิญโญ สาร. (2524). *แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- มัชฌิรัตน์ วิรัชวงษ์. (2542). *การประเมินโครงการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ วทม. สาขาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- มัชฌิรัตน์ วิรัชวงษ์. (2542). *แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม : มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- มาโนช เวชพันธ์. (2532). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- โรคิช. 1970 *ทัศนคติ*. Rokeach. [ออนไลน์] ได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/280647> [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].
- รุจิมาถ และคณะ. (2550). *ยาสมุนไพรเป็นส่วนสำคัญในการรักษาของหมอพื้นบ้าน*.
- รัตนาภรณ์ เข็มมาจิตร (2550). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านม่วงชุม อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ วท.ม. สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- ลัดดาวัลย์ กันหสุวรรณ. (2541). *ความหมายของสิ่งแวดล้อม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://www.oknation.net/blog/prnt.php?id=563712> [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].
- ลิลลี่เทอร์สตัน. *ทัศนคติ*. LiliThurstone. [ออนไลน์] ได้จาก :

- <https://www.gotoknow.org/posts/280647> [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].
 เลอศักดิ์ ประจวบอารีย์. (2550). *ศึกษาพืชสมุนไพรเพื่อศึกษาชนิดของพันธุ์พืชสมุนไพร*. สมุทรสาคร, พิพัฒน์.
- วิจิตร อวาทกุล. (2537). *การฝึกอบรม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/>[สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2530). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- วรรณฤดี แก้วแกมแซ (2544). *แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://www.gotoknom.org/pos/280647> [สืบค้นเมื่อวันที่ 21กันยายน 2557].
- วราพร นันทจันทร์. (2556). *การส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน สำหรับประชาชนโคกก่อ ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา*
- สุดา เฮอร์. (2539). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- สมคิด บางโม. (2538). *ความหมายของการฝึกอบรม*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://trat.nfe.go.th/>[สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557].
- สุชาติ โสมประยูร. (2520). *แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ*. [ออนไลน์] ได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/280647> [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].
- สมทรง ณ นคร. (2537). *ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของชาวนบพและบุคลากรสาธารณสุขในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาณี ฝ่ายสีงาม. (2557). *การศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์จากสระแห่งหนึ่งของชาวบ้านท่าขอนยาง หมู่ที่ 3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*. ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมทรง ณ นคร. (2537). *การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของชาวนบพและบุคลากรสาธารณสุขในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. *การศึกษารูปแบบการแบ่งปันความรู้*. (2547). [ออนไลน์] ได้จาก : <http://www.trainer.in.th/.html> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- อนันต์ ศรีโสภณ. (2525). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://services.dpt.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].
- อัทธ์กร สายนาคน. (2543). *แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://www.gotoknom.org/pos/280647>[สืบค้นเมื่อวันที่ 21กันยายน 2557].
- อักษร สวัสดิ์. (2542). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้*. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com>[สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].

Bloom, B.S. (1986). Taxonomy by Education Objective. Hand 8ookl. Congnitive Damain.
New York , David Mackay.

CherifandSherif. 1967. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ. [ออนไลน์] ได้จาก :

<https://www.gotoknow.org/posts/280647>[สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].

Fastingerquotedin Harry C. Traindis. 1971.แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ. [ออนไลน์] ได้จาก :

<https://www.gotoknow.org/posts/280647>[สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557]

ภาคผนวก

ภาคผนวก (ก)
แบบขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร. สมบัติ อัมระภา อาจารย์ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. อาจารย์ วรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม อาจารย์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. อาจารย์ พิชิตชา กุลสุวรรณ อาจารย์ พิเศษคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามโทร 043-742135
ที่ ศธ. 0530.22/

18 กุมภาพันธ์ 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน อาจารย์ สมบัติ อัมระภา

ด้วยนางสาวสุลิตา เพชรแสน นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้จัดทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) โดยมี อาจารย์ ดร.น้ำทิพย์ คำแร่ เป็นที่ปรึกษาวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย รวมถึงการให้คำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ซึ่งมีเอกสารแนบ คือ คู่มือฝึกอบรม แผ่นพับแบบสอบถามความรู้ และแบบวัดทัศนคติเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนมาให้พิจารณาในการตรวจสอบเครื่องมือด้วย

ดังนั้น สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.น้ำทิพย์ คำแร่)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงศ์จันทร์)

ประธานหลักสูตร วท.บ.สิ่งแวดล้อม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 043-742135
ที่ ศร. 0530.22/

18 กุมภาพันธ์ 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน อาจารย์ วรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม

ด้วยนางสาว สุลิตา เพชรแสน นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้จัดทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) โดยมี อาจารย์ ดร.น้ำทิพย์ คำแร่ เป็นที่ปรึกษาวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย รวมถึงการให้คำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ซึ่งมีเอกสารแนบ คือ คู่มือฝึกอบรม แผ่นพับแบบสอบถามความรู้ และแบบวัดทัศนคติเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนมาให้พิจารณาในการตรวจสอบเครื่องมือด้วย

ดังนั้น สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.น้ำทิพย์ คำแร่)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงจันทร์ตรา)

ประธานหลักสูตร วท.บ.สิ่งแวดล้อมศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 043-742135
ที่ ศธ. 0530.22/

18 กุมภาพันธ์ 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน อาจารย์ พัชรีชา กุลสุวรรณ

ด้วยนางสาว สุลิตา เพชรแสน นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้จัดทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) โดยมี อาจารย์ ดร.น้ำทิพย์ คำแร่ เป็นที่ปรึกษาวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย รวมถึงการให้คำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ซึ่งมีเอกสารแนบ คือ คู่มือฝึกอบรม แผ่นพับแบบสอบถามความรู้ และแบบวัดทัศนคติเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนมาให้พิจารณาในการตรวจสอบเครื่องมือด้วย

ดังนั้น สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.น้ำทิพย์ คำแร่)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงจันทร์ตรา)

ประธานหลักสูตร วท.บ.สิ่งแวดล้อมศึกษา

แบบขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

เรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือจากแบบขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสระแหม่นสำหรับชาวบ้านท่าขอนยาง หมู่ที่ 3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- คะแนน +1 หมายถึง เนื้อหามีความสอดคล้อง
 คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเนื้อหามีความสอดคล้อง
 คะแนน -1 หมายถึง เนื้อหาไม่มีความสอดคล้อง

ตารางที่ ก.1 ผลการประเมินความสอดคล้องของคู่มือในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			รวม	IOC	แปลผล
	คนที่1	คนที่2	คนที่3			
1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์กับเนื้อหาการส่งเสริม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับวิธีการส่งเสริม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3. วัตถุประสงค์และสาระความรู้มีความสอดคล้องกับระดับของผู้เข้ารับการส่งเสริม	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
4. แบบทดสอบมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในคู่มือที่ใช้ในการส่งเสริม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5. วิธีการส่งเสริมที่ใช้สอดคล้องกับสาระความรู้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6. เนื้อหาในคู่มือและวิธีการส่งเสริมจะทำให้ผู้เข้าส่งเสริมเกิดความรู้และได้แนวทางการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้

ตารางที่ ก.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมส่งเสริม

แบบสอบถามข้อที่	ผลการประเมิน			รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3			
1	1	1	1	3	1	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1	ใช้ได้
3	1	1	1	3	1	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1	ใช้ได้

ตารางที่ ก.3 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นส่วนที่ 2 สอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอน

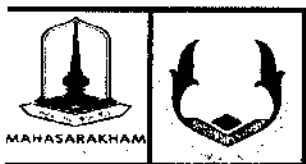
แบบสอบถามข้อที่	ผลการประเมิน			รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3			
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ ก.4 แบบประเมินความสอดคล้องของแบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากโบราณางในโรงเรียน
บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

แบบสอบถามข้อที่	ผลการประเมิน			รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3			
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	1	0	1	2	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	1	0	1	2	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก (ข)
เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอด

คู่มือการส่งเสริม
เรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

คู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านาง

สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย

มหาสารคาม

แผนการส่งเสริม

แผนการส่งเสริม แนวทางการปฏิบัติด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จาก
ไບย่านาง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความหมายและความสำคัญของไບย่านาง

ภาคทฤษฎีหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เข้ารับการส่งเสริมสามารถรู้และเข้าใจ

1. ความหมายและความสำคัญของไບย่านาง
2. ประโยชน์ของไບย่านาง

สาระการส่งเสริม

1. ความรู้เกี่ยวกับไບย่านาง
2. ประโยชน์ของไບย่านาง

สื่อการส่งเสริม

1. คู่มือส่งเสริม เรื่อง ความสำคัญของไບย่านาง
2. แผ่นพับ เรื่อง ความสำคัญของไບย่านาง
3. PowerPoint เรื่อง ความสำคัญของไບย่านาง

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติและความสามารถในการตอบคำถาม

ภาคปฏิบัติหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เข้ารับส่งเสริมสามารถปฏิบัติ

1. นำแนวความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง

สาระการส่งเสริม

ฝึกปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในด้านต่างๆออกได้ชัดเจน

สื่อการส่งเสริม

1. ไບย่านางที่จัดเตรียมไว้สำหรับฝึกปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง
2. อุปกรณ์ในการทำแต่ละประเภท

การประเมินผล

สังเกตความถูกต้องในการปฏิบัติ และการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

กิจกรรม

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

การสนทนาระหว่างวิทยากรและผู้เข้าส่งเสริม เรื่องความรู้เกี่ยวกับไບย่านาง

ขั้นกิจกรรม

1. วิทยากรบรรยาย เรื่องความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง โดยมีคู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง ประกอบการบรรยาย โดย

ระยะเวลาในการบรรยายในช่วงเช้าและบ่าย เพื่อไม่ให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมเกิดความเบื่อหน่าย จะมีการพักการบรรยายและมีกิจกรรมนันทนาการเป็นบางช่วงของการส่งเสริม

2. ให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมฝึกปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากไวยาณาง

ชั้นอภิปราย/วิเคราะห์ คือ หลังจากให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมที่จัดให้แล้ว วิทยากรได้ให้โอกาสผู้เข้ารับการส่งเสริมแสดงความรู้สึกและคิดแสดงความคิดเห็นในการใช้ประโยชน์จากไวยาณาง เพื่อวิทยากรจะได้ชี้แนะแนวทางการลดปัญหาและอุปสรรคในการใช้ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจริง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ประโยชน์ และวิธีการปลูกพืชไวยาณาง

ภาคทฤษฎีหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เข้ารับการส่งเสริมสามารถทราบ

1. การนำไวยาณางไปใช้ในด้านอาหาร
2. การนำไวยาณางไปใช้ในด้านยา

สาระการส่งเสริม

1. การนำไวยาณางไปใช้ในด้านอาหาร
2. การนำไวยาณางไปใช้ในด้านยา

สื่อการส่งเสริม

1. คู่มือการส่งเสริม เรื่อง ความสำคัญของไวยาณาง
2. แผ่นพับ เรื่อง ความสำคัญของไวยาณาง
3. PowerPoint เรื่อง ความสำคัญของไวยาณาง

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติและความสามารถในการตอบคำถาม

ภาคปฏิบัติหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เข้ารับการส่งเสริมสามารถรู้และเข้าใจ

นำไวยาณางที่จัดเตรียมไว้มาใช้ประโยชน์ เช่น นำน้ำไวยาณางมาประกอบอาหาร

สาระการส่งเสริม

ฝึกปฏิบัตินำไวยาณางที่จัดเตรียมไว้มาใช้ประโยชน์ เช่น นำน้ำไวยาณางมาประกอบอาหาร

สื่อการส่งเสริม

1. ไวยาณางที่จัดเตรียมไว้สำหรับฝึกปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากไวยาณาง
2. อุปกรณ์ในการทำแต่ละประเภท

การประเมินผล

สังเกตความถูกต้องในการปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากไวยาณาง

กิจกรรม

ชั้นนำไปสู่กิจกรรม

การสนทนาระหว่างวิทยากรและผู้เข้าส่งเสริม เรื่องการใช้ประโยชน์จากไวยาณาง

ชั้นกิจกรรม

1. วิทยากรบรรยาย เรื่อง การใช้ประโยชน์จากไບ่่านาง โดยการนำน้ำไບ่่านางไปประกอบอาหาร ใช้ในด้านยา โดยมีคู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບ่่านาง ประกอบการบรรยาย โดยใช้ระยะเวลาในการบรรยายในช่วงเช้าและบ่าย เพื่อให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมเกิดความเบื่อหน่าย จะมีการพักการบรรยายและมีกิจกรรมนันทนาการเป็นบางช่วงของการส่งเสริม

2. วิทยากรบรรยายขั้นตอนการทำน้ำไບ่่านาง

ชั้นอภิปราย/วิเคราะห์

คือ หลังจากที่ผู้เข้ารับการส่งเสริมได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมที่จัดให้แล้ววิทยากรได้ให้โอกาสผู้เข้าส่งเสริมแสดงความรู้สึกนึกคิดและแสดงความคิดเห็นในการใช้ประโยชน์จากไບ่่านาง เพื่อวิทยากรจะได้ชี้แนะแนวทางการลดปัญหาและอุปสรรคในการใช้ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจริง

ตารางการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

วันเวลาการส่งเสริม

วันที่	เวลา	กิจกรรม
23 กุมภาพันธ์ 2558	08.30-9.00 น.	ลงทะเบียน
	09.00-09.15 น.	เปิดการส่งเสริมโดย อาจารย์ ดร. น้ำทิพย์ คำแร่
	09.15-10.00 น.	ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนการส่งเสริมหน่วยกิจกรรมที่ 1 ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ไบย่านางคืออะไร
	10.00-11.30 น.	ถามตอบขณะบรรยาย
	10.00-11.30 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	11.30-12.00 น.	ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 2 เรื่อง ความสำคัญของไบย่านาง
	12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
	13.00-13.30 น.	สรุปกิจกรรมการส่งเสริม
	13.30-14.00 น.	วิทยากรใช้วิธีการ สั้นทนาการ (เทคนิคสั้นทนาการ)
	14.00-15.30 น.	พักเบรก ให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมแสดงความคิดเห็นว่าสงสัยอะไรบ้าง เกี่ยวกับไบย่านาง (เทคนิคถาม-ตอบ) สรุปการส่งเสริม
	24 กุมภาพันธ์ 2558	08.00-9.00 น.
09.00-10.30 น.		ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 3 เรื่อง ไบย่านางมีประโยชน์ทางด้านใดบ้าง
10.30-10.00 น.		ให้ความรู้ กิจกรรมที่ 4 เรื่อง วิธีการปลูกอย่างไร
12.00-13.00 น.		พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-14.00 น.		ทดสอบความรู้ที่ทัศนคติและหลังกิจกรรมการส่งเสริม
14.00-14.30 น.		ให้ตัวแทนผู้เข้ากิจกรรมการส่งเสริมสรุปความรู้ที่ได้รับ
14.30-15.00 น.		มอบของที่ระลึก
15.00-15.30 น.		กล่าวการปิดกิจกรรมการส่งเสริม

คำนำ

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมีการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรการส่งเสริมจะแบ่งเป็น 2 หน่วย คือ หน่วยส่งเสริมที่ 1 ความหมายและความสำคัญของใบย่านาง หน่วยส่งเสริมที่ 2 ประโยชน์ ลักษณะ และวิธีการปลูกใบย่านาง ในการส่งเสริมในครั้งนี้มีเครื่องมือประกอบการส่งเสริม ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรม การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง และ แผ่นพับ โดยมีระยะเวลาในการส่งเสริม 2 วัน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จะเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง สามารถนำความรู้ที่ได้จากการส่งเสริมไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและเผยแพร่ให้กับเยาวชนรุ่นหลังต่อไป

ผู้วิจัย

สุลิตา เพชรแสน

สารบัญ

คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
ชื่อหลักสูตรส่งเสริม.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริม.....	1
กลุ่มเป้าหมาย.....	1
สถานที่ส่งเสริม.....	1
ระยะเวลาการส่งเสริม.....	2
สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการส่งเสริม.....	2
การวัดและประเมินผลการศึกษา.....	2
หน่วยการส่งเสริม.....	2
รายละเอียดในหลักสูตรส่งเสริม.....	2
หน่วยส่งเสริมที่ 1 ความหมายและความสำคัญของไวยากรณ์.....	3
กิจกรรมการส่งเสริมที่ 1 ไวยากรณ์คืออะไร.....	3
กิจกรรมการส่งเสริมที่ 2 ความสำคัญของไวยากรณ์.....	8
หน่วยการส่งเสริมที่ 2 ประโยชน์ และวิธีการปลูกไวยากรณ์.....	13
กิจกรรมการส่งเสริมที่ 1 ประโยชน์ของไวยากรณ์.....	13
กิจกรรมการส่งเสริมที่ 2 วิธีการปลูกอย่างไร.....	23
บรรณานุกรม.....	28
ภาคผนวก.....	29
ภาคผนวก ก เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้.....	30
ภาคผนวก ข เครื่องมือในการวัดผล.....	35
ประวัติผู้จัดทำ.....	38

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แบบวัดทัศนคติต่อเรื่องย่านางคืออะไร.....	7
1.2 แบบวัดทัศนคติต่อความสำคัญของใบย่านาง.....	12
1.3 แบบวัดทัศนคติต่อประโยชน์ของใบย่านาง.....	22
1.4 แบบวัดทัศนคติต่อวิธีการปลูกใบย่านาง.....	27

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่
หน้า

1.1 ภาพใบย่านาง	4
1.2 ภาพต้นย่านาง	4
1.3 ภาพประกอบต้นใบย่านาง	9
1.4 ภาพเมล็ดใบย่านาง	9
1.5 ภาพแกงหน่อไม้	18
1.6 ภาพน้ำสมุนไพรใบย่านาง	18
1.7 ภาพต้นใบย่านางปลูกในถุงเพาะเมล็ดถุงดำ	24
1.8 ภาพต้นใบย่านางที่โตเต็มที่	24

คู่มือการส่งเสริม

1. ชื่อคู่มือการส่งเสริม

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

2. หลักการและเหตุผล

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จำนงค์ แรกพิณิจ, 2552 : 3)

“ไບย่านาง” (*Limeira triandra* Miers) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีขึ้นอยู่ตามป่าทั่วไปในประเทศไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือคนส่วนใหญ่นิยมนำมาปรุงอาหารหลายชนิด ลักษณะของต้นย่านางจะเป็นไม้เลื้อย เวลาขึ้นตามป่าก็มักเกาะเกี่ยวกับไม้ยืนต้นอื่นขึ้นไปลักษณะของไບย่านางมีสีเขียวเข้มใบเงามันออกดอกเล็กๆสีเหลือง ผลเล็กๆกลมรีมีขนตามกิ่งอ่อน เถาวัลย์ย่านางแก่จะเหนียวมากมีความทนทานปลุกง่าย ไบย่านางมีสารอาหารที่สำคัญและแร่ธาตุอาหาร เพราะเป็นไพร่เย็น มีคลอโรฟิลล์สดจากธรรมชาติ และยังมีวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกายอีกมากมายเช่น วิตามินเอ วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินบี3 วิตามินซี ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส ธาตุเหล็ก เบต้าแคโรทีน ปริมาณค่อนข้างสูง นิยมนำมาเป็นเครื่องปรุงรสช่วยเพิ่มความกลมกล่อมของอาหาร เช่น แกงหน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงเลียง แกงหวาน เป็นต้น ในตำราสมุนไพรจัดว่าย่านางเป็นยาอายุวัฒนะมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระจำนวนมาก จึงช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วรอย ความแก่ชราได้ผลอย่างมากและ ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายให้แข็งแรง (จำนงค์ แรกพิณิจ, 2552 : 3)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาสภาพการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากย่านาง เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากไບย่านางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อไปอีกด้วย

3. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการส่งเสริม

1. เพื่อพัฒนาการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมมีความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง

4. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

5. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

6. ระยะเวลาในการส่งเสริม

การส่งเสริม มีระยะเวลาในการส่งเสริม 2 วัน โดยใน วันที่ 1 จะเป็นภาคทฤษฎี เกี่ยวกับ ความหมาย ประโยชน์ ลักษณะ และวิธีการปลูกต้นไม้ย่านาง และใน วันที่ 2 จะเป็นการสาธิตการใช้ ประโยชน์จากย่านาง เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการส่งเสริม

7. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. คู่มือส่งเสริม การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง
2. แผ่นพับประกอบ การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบ ย่านาง
3. PowerPoint ประกอบ การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จาก ใบย่านาง

8. การวัดและประเมินผลการส่งเสริม

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง มีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมด้านความรู้และทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง

1. การวัดผลการส่งเสริม

1.1 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง โดยแบบสอบถามเป็น แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

1.2 แบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 ข้อ

2. การประเมินการส่งเสริม

2.1 ประเมินความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริม

2.2 ประเมินทัศนคติก่อนและหลังการส่งเสริม

9. หน่วยการส่งเสริม

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับใบย่านาง เป็นการจัดกิจกรรม การส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของใบย่านาง ซึ่งมีทั้งหมด 2 หน่วย แต่ละ หน่วยจะเน้นให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมได้ศึกษาในเรื่อง ประโยชน์ และวิธีการปลูกต้นไม้ย่านาง ในคู่มือประกอบ ไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง และแผ่นพับเรื่องการใช้ประโยชน์จากใบ ย่านาง ซึ่งใน หน่วยการจัดกิจกรรม ทั้งหมด 2 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 ความหมายและความสำคัญของใบย่านาง

กิจกรรมที่ 1 ใบย่านางคืออะไร

กิจกรรมที่ 2 ความสำคัญของใบย่านาง

หน่วยที่ 2 ประโยชน์ และวิธีการปลูกใบย่านาง

กิจกรรมที่ 1 ประโยชน์ของใบย่านาง

กิจกรรมที่ 2 วิธีการปลูกใบย่านาง

หน่วยส่งเสริมที่ 1
ความหมายและความสำคัญของไບย่านาง

1. ชื่อกิจกรรมการส่งเสริมที่ 1

ไບย่านาง คืออะไร

2. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางจะทำให้ผู้เข้าส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของไບย่านางเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องไບย่านางคืออะไร
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องไບย่านางคืออะไร

4. เนื้อหาสาระในการส่งเสริม

“ไບย่านาง” (*Limeira triandra* Miers) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีขึ้นอยู่ตามป่าทั่วไปในประเทศไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือคนส่วนใหญ่นิยมนำมาปรุงอาหารหลายชนิด ลักษณะของต้นย่านางจะเป็นไม้เลื้อยเกาะเกี่ยวกับไม้ยืนต้นอื่นขึ้นไป ลักษณะของไບย่านางมีสีเขียวเข้มใบเงามันออกดอกเล็กๆสีเหลือง ผลเล็กๆกลมรีมีขนตามกิ่งอ่อนเถาว์ย่านางแก่จะเหนียวมากมีความทนทานปลุกง่ายและอายุยาวนานหลายปีและอีกอย่างไບย่านางเป็นพืชสมุนไพรไทยโดยมีความสำคัญกับคนไทยมาช้านานและเป็นส่วนประกอบหลักในการประกอบอาหารหลายประเภทซึ่งมีความสำคัญและลักษณะทางพฤกษศาสตร์ดังนี้

วงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Limeira triandra* Miers (Syn. *Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels)

ชื่อพื้นเมือง

ภาคกลาง เถาว์ย่านาง, เถาว์หญ้านาง, เถาว์วัลย์เขียว, หญ้าภคินี

เชียงใหม่ จ้อยนาง, จอยนาง, ผักจอยนาง

ภาคใต้ ย่านาง, ยานนาง, ขันยอ

สุราษฎร์ธานี ยาดนาง, วันยอ

ภาคอีสาน ย่านาง

ไม่ระบุถิ่น เครือย่านาง, ปู่เจ้าเขาเขียว, เถาว์เขียว, เครือเขางาม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์สามารถจำแนกได้ดังนี้

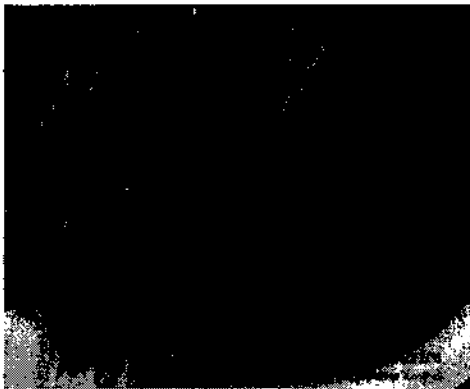
1. ต้น ย่านางเป็นไม้เถาว์เลื้อย เกี่ยวพันไม้อื่น เป็นเถาว์กลมๆ ขนาดเล็ก ซึ่งมีลักษณะเหนียวมีสีเขียว เมื่อเถาว์แก่จะมีสีเข้ม บริเวณเถาว์มีข้อห่างๆ เถาว์อ่อน มีขนอ่อนปกคลุม เมื่อแก่แล้วผิวค่อนข้างเรียบ

2. ราก มีหัวใต้ดินรากมีขนาดใหญ่และราก

3. ใบ เป็นใบเดี่ยวคล้ายใบพริกไทย ออกติดกับลำต้นแบบสลับ รูปร่างใบคล้ายรูปไข่หรือรูปไข่ขอบขนาน ปลายใบเรียว ฐานใบมน ขนาดใบยาว 5 - 10 ซม. กว้าง 2 - 4 ซม. ขอบใบเรียบผิวใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ก้านใบยาว 1 - 1.5 ซม. ในภาคใต้ใบค่อนข้างเรียวยาวแหลมกว่า สีเขียวเข้มหน้าและหลังใบเป็นมัน

4. ดอก ออกตามซอกใบ ซอกโคนก้าน จากข้อเถาแก่เป็นช่อยาว 2 - 5 ซม. ช่อหนึ่งๆมีดอกขนาดเล็กสีเหลือง 3 - 5 ดอก ออกดอกแยกเพศอยู่คนละต้น ไม่มีกลีบดอก ขนาดโตกว่าเมล็ดงาเล็กน้อย ต้นเพศผู้จะมีดอกสีน้ำตาล อับเรณูสีเหลืองอ่อน ดอกย่อยของต้นเพศผู้จะมีขนาดเล็ก ก้านช่อดอกมีขนสั้นๆ ละเอียด ปกคลุมหนาแน่น ออกดอกช่วงเดือนเมษายน

5. ผลรูปร่างกลมเล็ก ขนาดเท่าผลมะแว้ง สีเขียว เมื่อแก่กลายเป็นสีเหลืองอมแดงหรือสีแดงสด และกลายเป็นสีดำในที่สุดเมล็ด เมล็ดแข็งรูปเกือบกลมแหล่งที่พบ ย่านางเป็นพืชที่พบในแหล่งธรรมชาติ ป่าทั่วไปที่มีความชุ่มชื้น บริเวณป่าผสมผลัดใบ ป่าดงดิบ และป่าโปร่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งภาคอื่นๆ ก็มีกระจายทั่วไป

ภาพที่ประกอบที่ 1 ใบย่านาง

ภาพประกอบที่ 2 ต้นย่านาง

5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การส่งเสริมมีระยะเวลาในการส่งเสริมเป็นเวลา 120 นาที

6. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

7. กิจกรรมในการส่งเสริม

กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกฝน ในหน่วยที่ 1 บรรยายเกี่ยวกับใบย่านางคืออะไรมีขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

7.1 ขั้นตอนก่อนการส่งเสริม

การเตรียมความพร้อมของผู้เข้าการส่งเสริม หรือสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมเพื่อสร้างความคุ้นเคยของผู้เข้ารับการส่งเสริมมีขั้นตอน ดังนี้

1. แนะนำตัวเอง (5 นาที)

2. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริม (15 นาที)

7.2 ชั้นลงมือการส่งเสริม มีดังนี้

1. นันทนาการ เช่น การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าการส่งเสริม (เทคนิคนันทนาการ) (30 นาที)
2. บรรยายความรู้เรื่อง ไบยานางคืออะไร (เทคนิคการบรรยาย) (40 นาที)
3. ถาม - ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น (เทคนิคการถามตอบ) (20 นาที)

คำถาม

1. ไบยานางคืออะไร
2. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์สามารถจำแนกอะไรบ้าง
3. ประโยชน์ของไบยานาง
4. ให้ผู้เข้าการส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าอบรมในครั้งนี้ (เทคนิคอภิปรายผล) (10 นาที)

7.3 ชั้นวัดการส่งเสริม มีดังนี้

1. การวัดผลความรู้เกี่ยวกับ เรื่องไบยานางคืออะไร
2. การประเมินผลทัศนคติต่อ เรื่องไบยานางคืออะไร

8. เทคนิคการส่งเสริม

1. เทคนิคนันทนาการ การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าการส่งเสริม
2. เทคนิคการบรรยาย บรรยายความรู้ เรื่องไบยานางคืออะไร
3. เทคนิคการถามตอบ ถาม - ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น
4. เทคนิคอภิปรายผล ให้ผู้เข้าการส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าฝึกอบรมในครั้งนี้

9. สื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. คู่มือการส่งเสริม เรื่อง ไบยานางคืออะไร
2. แผ่นพับ เรื่อง ไบยานางคืออะไร
3. PowerPoint เรื่อง ไบยานางคืออะไร

10. การวัดผลการส่งเสริม

หลังจากที่ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมรับฟังการบรรยาย และร่วมอภิปรายผลแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมตอบคำถามในใบงาน โดยมีการวัดการส่งเสริม

1. แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ไบยานางคืออะไร
2. แบบวัดทัศนคติต่อ เรื่อง ไบยานางคืออะไร

11. เอกสารอ้างอิง

หมอเชียว ใจเพชร กล้าจน, [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://frynn.com>. [สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2555]

หน่วยส่งเสริมที่ 1

ความหมายและความสำคัญของไย่านาง

1. ชื่อกิจกรรมการส่งเสริมที่ 2

ความสำคัญของไย่านาง

2. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไย่านางมีความสำคัญอย่างไร จะทำให้ผู้เข้าส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไย่านางเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริม

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องความสำคัญของไย่านาง
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องความสำคัญของไย่านาง

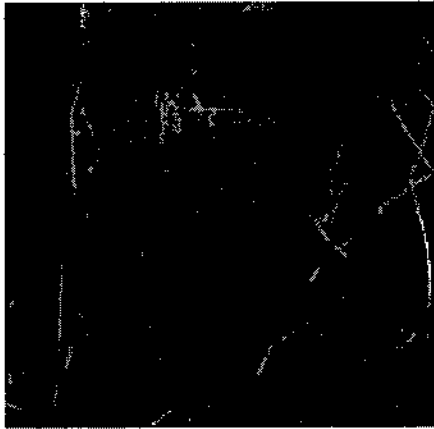
4. เนื้อหาสาระในการส่งเสริม

ความสำคัญของไย่านาง

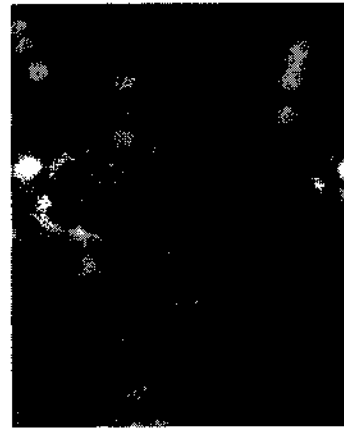
“ย่านาง” พืชที่เรารู้จักชื่อกันดี และหลายๆคนอาจใช้อยู่เป็นประจำในการนำไปเป็นส่วนประกอบอาหาร เพื่อเพิ่มรสชาติ ดับความขมของอาหารชนิดอื่นแต่หารู้ไม่ว่าประโยชน์ที่แท้จริงของไย่านางนั้นมีมากมายขนาดไหน ที่สำคัญเป็นสมุนไพรที่ปลูกง่ายและอายุยืนยาวหลายปี ต้นย่านางหรือที่บางคนเรียกกันว่า จ้อยนาง หรือ เครือเขางามนั้น เป็นพืชผักสวนครัวอีกชนิดหนึ่งที่มีประโยชน์แทบทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็น ใบ เถา และราก ที่สำคัญวิธีการนำมารับประทานนั้นแสนง่ายดาย เพียงแค่คั้นน้ำดื่ม หรือใช้เป็นส่วนประกอบอาหาร สรรพคุณอันหลากหลายของย่านาง และการปลูกที่ง่ายจึงส่งให้พืชสมุนไพรนี้เป็นอีกหนึ่งชนิดที่เราอยากให้คุณได้รู้จักและมีปลูกไว้ประจำบ้านเพื่อเป็นยาสามัญประจำครอบครัว

สมุนไพรพื้นบ้านเป็นที่คุ้นเคยกันดีทั้งในเมืองและต่างจังหวัดในเมืองไทยเรานั้นมีพืชผักที่มีคุณสมบัตินี้เป็นสมุนไพรอยู่ในตัวเกือบทุกชนิด ทั้งที่มีสรรพคุณโดดเด่นในด้านการรักษาโรคบางชนิด และสรรพคุณในการรักษาโรคได้ครอบคลุม คนไทยนิยมนำมาสมุนไพรเหล่านี้มาใช้หลายรูปแบบ ทั้งแบบทานสดๆ นำมาต้มน้ำดื่ม ตากแห้งทำเป็นชาสมุนไพร หรือนำมาเป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ต่างๆ แม้กระทั่งนำมาประกอบเป็นอาหาร

สมุนไพรใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้ได้ทันที กำลังเป็นที่นิยมนำมากในกลุ่มผู้นิยมรักษาโรคหรือบำรุงร่างกายของตนเองด้วยสมุนไพรโดยไม่ต้องลงทุนมากมายอะไรนัก และสดปัญหาความยุ่งยากในการหาซื้อสมุนไพรที่หายาก ซึ่งบางครั้งเราอาจไม่รู้จักรูปร่างลักษณะของสมุนไพรต้องการ ทั้งชื่อเรียกยังแตกต่างกันในแต่ละท้องที่ สร้างความสับสนอยู่ไม่น้อย เรียกได้ว่า พืชสมุนไพรริมรั้วหรือสมุนไพรหลังบ้านหลายคนคุ้นเคยแต่อาจไม่เคยรู้ถึงสรรพคุณนั้น ยังมีอีกหลายชนิดที่ยังไม่ถูกกล่าวถึงในวงกว้าง หนึ่งในพืชสมุนไพรริมรั้วหลังบ้านที่นับว่ามีคุณสมบัตินี้ไม่แพ้ชนิดอื่นๆ คือ “ย่านาง” ที่นิยมนำมาเป็นส่วนประกอบของอาหาร

ภาพประกอบที่ 3 ดนัยไวย่านาง

ภาพประกอบที่ 4 เมล็ดไวย่านาง

5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การส่งเสริมมีระยะเวลาในการส่งเสริมเป็นเวลา 120 นาที

6. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

7. กิจกรรมในการส่งเสริม

กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริม ในหน่วยที่ 1 กิจกรรมที่ 2 บรรยายเกี่ยวกับความสำคัญของไวย่านาง

มีขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

7.1 ขั้นตอนก่อนการส่งเสริม

การเตรียมความพร้อมของผู้เข้าการส่งเสริม หรือสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมเพื่อสร้างความคุ้นเคยของผู้เข้ารับการส่งเสริมมีขั้นตอน ดังนี้

1. แนะนำตัวเอง (5 นาที)
2. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริม (15 นาที)

7.2 ขั้นลงมือการส่งเสริม มีดังนี้

1. นันทนาการ เช่น การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าฝึกอบรม (เทคนิคนันทนาการ) (30 นาที)
2. บรรยายความรู้เรื่อง ความสำคัญของไวย่านาง (เทคนิคการบรรยาย) (40 นาที)
3. ถาม - ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น (เทคนิคการถามตอบ) (20 นาที)

คำถาม

1. ไวย่านางมีความสำคัญอย่างไร
2. ไวย่านางเป็นพืชที่มีความทนทานและปรับตัวได้ดีทางด้านใด

3. ส่วนสำคัญของไวยากรณ์สามารถนำมารับประทานได้คือส่วนใด
4. ให้ผู้เข้าการส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าอบรม

ในครั้งนี้ (เทคนิคอภิปรายผล) (10 นาที)

7.3 ขั้นตอนการส่งเสริม มีดังนี้

1. การวัดผลความรู้เกี่ยวกับ เรื่องความสำคัญของไวยากรณ์
2. การประเมินผลทัศนคติต่อ เรื่องความสำคัญของไวยากรณ์

8. เทคนิคการส่งเสริม

1. เทคนิคนันทนาการ การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าการส่งเสริม
2. เทคนิคการบรรยาย บรรยายความรู้เรื่อง ความสำคัญของไวยากรณ์
3. เทคนิคการถามตอบ . ถาม – ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น
4. เทคนิคอภิปรายผล ให้ผู้เข้าการส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าฝึกอบรมในครั้งนี้

9. สื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. คู่มือการส่งเสริม เรื่อง ความสำคัญของไวยากรณ์
2. แผ่นพับ เรื่อง ความสำคัญของไวยากรณ์
3. PowerPoint เรื่อง ความสำคัญของไวยากรณ์

10. การวัดผลการส่งเสริม

หลังจากที่ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมรับฟังการบรรยาย และร่วมอภิปรายผลแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมตอบคำถามในใบงาน โดยมีการวัดการส่งเสริม ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้ เรื่องความสำคัญของไวยากรณ์
2. แบบวัดทัศนคติต่อ เรื่องความสำคัญของไวยากรณ์

11. เอกสารอ้างอิง

หมอเขียว ใจเพชร กล้าจน, [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://frynn.com>. [สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2555].

หน่วยส่งเสริมที่ 2 ประโยชน์ และวิธีการปลูกพืชใบย่นาง

1. ชื่อกิจกรรมการส่งเสริมที่ 1

ประโยชน์ของใบย่นาง

2. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์จากใบย่นางมีประโยชน์ทางด้านใดบ้าง จะทำให้ผู้เข้าส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์จากใบย่นางเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ในเรื่องประโยชน์ของใบย่นาง
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องประโยชน์ของใบย่นาง

4. เนื้อหาสาระในการส่งเสริม

ประโยชน์ทางยาสมุนไพรของใบย่นาง

ทางด้านอาหาร

ใบย่นางนั้นนอกจากจะใช้เป็นสมุนไพรในการรักษาโรคแล้ว คุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งที่คนไทยคุ้นเคยและนิยมกันมาเป็นเวลายาวนาน คือการนำใบย่นางนั้นมาเป็นส่วนประกอบของอาหาร ซึ่งสามารถทำได้หลากหลายเมนู และให้รสชาติที่แตกต่างจากอาหารทั่วไป ทั้งยังมีความอร่อยเฉพาะตัว ชนิดที่เรียกว่า อาหารบางชนิดไม่สามารถขาดใบย่นางได้เลย อย่างแกงหน่อไม้ที่รู้จักกันดีเป็นต้น แต่โดยมากการนำใบย่นางไปประกอบอาหารนั้นจะนิยมในแถบชนบทมากกว่าในเมืองหลวง เพราะย่นางสามารถหาง่ายกว่า และอาหารที่บ้านตามท้องถิ่นอยู่ด้วยแล้วนั่นเอง เมนูที่จะแนะนำคือ แกงหน่อไม้ ที่ไม่ใช้เพียงความอร่อยและรสชาติที่แปลกลิ้นเพียงอย่างเดียว ยังมีคุณประโยชน์มากมายันเกิดจากน้ำใบย่นางนั่นเอง และส่วนประกอบของอาหารทั้งหมดด้วย ซึ่งแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่อุตสาหะคิดค้นสูตรอาหารที่มีส่วนผสมของใบย่นางขึ้นมาเป็นมรดกให้เราลองลิ้มชิมรสตราบทุกวันนี้

แกงหน่อไม้	ส่วนประกอบ	
หน่อไม้รวกเผา	5	หน่อ
ใบย่นาง	20	ใบ
เห็ดฟางผาครึ่ง	2	ถ้วย
ใบชะอม	1	ถ้วย
ผักทองหั่นชิ้นพอดีคำ	1/2	ถ้วย
ข้าวโพดข้าวเหนียว (ฝานเอาแต่เมล็ด)	1/2	ถ้วย
ใบแมงลัก	1/2	ถ้วย
ตะไคร้ทุบหั่นท่อน	2	ท่อน

น้ำปลาร้า	3	ช้อนโต๊ะ
กระชายทุบ	1/2	ถ้วย
พริกชี้หนู	10	เม็ด
ข้าวเปลือก (ข้าวเหนียวแช่น้ำประมาณ 20 นาทีขึ้นไป)	1	ช้อนโต๊ะ
น้ำปลา	2	ช้อนโต๊ะ

ขั้นตอนการปรุง

1. ต้มน้ำให้เดือด เติมน้ำตาล
2. ตัดหน่อไม้เป็นท่อนยาว 2 นิ้ว ต้มน้ำทิ้ง 2-3 ครั้งให้หายขม
3. บดใบย่านาง แล้วนำไปคั้นกับน้ำใบย่านางออกแล้วกรองใส่หม้อ
4. นำหม้อที่ใส่น้ำใบย่านางยกขึ้นตั้งไฟ ใส่หน่อไม้พอเดือดใส่กระชาย พริกชี้หนู ตะไคร้ ข้าวเปลือก น้ำปลาร้า น้ำปลา ต้มสักครู่ ใส่ฟักทอง เห็ดฟาง ข้าวโพด เมื่อทุกอย่างสุกทั่วกันแล้วใส่ชะอม ใบแมงลัก ยกหม้อลงพร้อมทาน

คุณประโยชน์ที่ได้รับ

1. หน่อไม้ ใช้ขับปัสสาวะ แก้ไตพิการ
2. ย่านาง เป็นยาแก้ไข้ ใช้เป็นยาถอนพิษ
3. เห็ดฟาง ให้พลังงานและสารโปรตีนที่มีคุณค่า
4. ยอดชะอมใบอ่อน มีสรรพคุณแก้ท้องเฟ้อ ขับลมในลำไส้ แก้ปวดท้องได้ดี
5. ฟักทอง มีคุณค่าทางอาหารสูง บำรุงสายตา
6. ข้าวโพด เป็นยาบำรุงกระเพราะอาหาร บำรุงหัวใจ ปอดเจริญอาหาร ขับปัสสาวะ
7. แมงลัก แก้หลอดลมอักเสบ แก้ท้องร่วง ขับลม
8. ตะไคร้ แก้ปวดท้อง ขับปัสสาวะ บำรุงธาตุ ช่วยเจริญอาหาร และขับเหงื่อ
9. กระชาย แก้ท้องอืด ขับพยาธิตัวกลม และพยาธิเส้นด้ายในเด็ก
10. พริกชี้หนู ช่วยย่อยอาหาร

โภชนาการทางอาหารที่ได้จากใบย่านาง 100 กรัม ได้วิเคราะห์หาสารอาหารแร่ธาตุต่างๆของ ใบย่านางแล้วปรากฏออกมาเป็นดังต่อไปนี้

พลังงาน	95	กิโลแคลอรี
เส้นใย	7.9	กรัม
แคลเซียม	155	มิลลิกรัม
ฟอสฟอรัส	11	มิลลิกรัม
เหล็ก	7.0	มิลลิกรัม
วิตามินเอ	30,625	หน่วยสากล
วิตามินบี 1	0.03	มิลลิกรัม
วิตามินบี 2	0.36	มิลลิกรัม
ไนอาซิน	1.4	มิลลิกรัม
วิตามินซี	141	มิลลิกรัม
โปรตีน	15.5	เปอร์เซ็นต์
ฟอลโฟรัส	0.24	เปอร์เซ็นต์

โพแทสเซียม	1.29	เปอร์เซ็นต์
แคลเซียม	1.42	เปอร์เซ็นต์

ทางด้านยา

จากข้อมูลข้างต้นด้วยสารพิษเคมีที่มีอยู่ในใบย่านางนั้นมีมากพอที่จะนำไปใช้ในการรักษาโรคต่างๆ ได้หลายโรคด้วยกัน อาทิเช่น โรคอ้วน โรคกระเพาะอาหารอักเสบ แก้วอักเสบ ลดการเกิดหนอง รักษาแผลเนื้องอกในมดลูก ตกเลือด ตกขาว ปวดตามร่างกาย มะเร็งปอด มะเร็งตับ มะเร็งมดลูก โรคหัวใจ โรคไต เนื้องอกในเต้านม เบาหวาน และความดันโลหิตสูง ขับสารพิษ ภูมิแพ้ เริม งูสวัด ผื่นคันที่แขน อาการร้อนใน ไตอักเสบ อาการปวดขาหรือแขน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การใช้พืชสมุนไพรควรต้องระมัดระวังถึงปริมาณการใช้ วิธีใช้ และวิธีการนำมาใช้ด้วย เพื่อให้ได้ผลและเกิดประสิทธิภาพต่อการรักษาโรคนั้นๆ ซึ่งสมุนไพรเองก็ไม่ใช้ทั้งหมดของการรักษาเสียทีเดียว แต่ก็ยังสามารถช่วยบรรเทาอาการ หากผู้ป่วยหรือผู้ที่ใช้สมุนไพรรู้จักดูแลตัวเองให้ดี การใช้สมุนไพรเป็นยารักษาโรคต่างๆ และเป็นยาอายุวัฒนะ เหล่านี้ก็จะเห็นผลชัดเจนขึ้น

หลักการใช้ย่านางในการรักษาโรคนั้นมีหลายวิธี ทั้งนำมาเป็นน้ำสมุนไพรสำหรับดื่ม หรือทำเป็นผงสมุนไพร ทำเป็นชา หรือแม้กระทั่งนำมาประกอบอาหารก็เป็นอีกวิธีหนึ่งของการได้รับคุณประโยชน์จากย่านางนี้ ซึ่งเรื่องราวต่อไปนี้เป็นกรกล่าวถึงคุณสมบัติบางอย่างของย่านางที่มีผลต่อการรักษาโรคต่างๆ

ย่านางกับโรคอ้วน

โรคอ้วน เป็นโรคที่สร้างปัญหาให้กับกลุ่มคนหนุ่มมากและนับวันสถิติของคนเป็นโรคนี้นี้มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากสภาพแวดล้อม และนอกเหนือสาเหตุอันเกิดจากพันธุกรรมแล้วก็คือ หลักโภชนาการอาหาร เรื่องอาหารการกินเป็นเหตุหลักของโรคอ้วนโดยพฤติกรรมกรบริโภคของคนส่วนใหญ่ที่เป็นไปในลักษณะไม่ถูกต้องตามโภชนาการ ทั้งยังนิยมบริโภคอาหารที่มีไขมันสูง อุดมไปด้วยโคเลสเตอรอลแล้วยังทำให้คนเป็นโรคอ้วนกันมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะกับเด็กๆ ที่ไม่ชอบทานผัก แต่ชอบทานของหวานและขนมขบเคี้ยวมากกว่า กลายเป็นปัญหาของคนส่วนใหญ่ที่ยังแก้กันไม่ตก

การใช้สมุนไพรเพื่อขจัดโรคอ้วนนั้นมีหลายชนิดและมีสูตรที่แตกต่างกันออกไป แต่ที่ง่าย ๆ และแนะนำคือการใช้สมุนไพรชนิดนั้นมาเป็นส่วนประกอบของอาหารหรือทำเป็นเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีคุณสมบัติในการลดความอ้วนลง นอกเหนือจากนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมกรบริโภคด้วยเช่นกัน

ใบย่านาง คือพืชสมุนไพรที่แนะนำในการรักษาความอ้วนง่าย ๆ สำหรับทุกคน

สูตรย่านางลดความอ้วน สูตรแรก : ใบย่านางต้มสมุนไพร

ด้วยวิธีง่ายๆ เพียงนำใบย่านางสดที่มีขายทั่วไปตามท้องตลาดประมาณ 1 กำมือ (10-15 ใบ) หรือตามปริมาณที่ใช้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม (ไม่แนะนำให้ใช้ในปริมาณที่มาก เพื่อหวังให้เห็นผลเร็ว เพราะไม่ใช่วิธีการที่ตุนัก) นำใบย่านางนั้นมาล้างสิ่งสกปรกและเชื้อโรคที่อาจจะมีติดมากับใบ จากนั้นใส่ลงหม้อต้มหรือกาต้มน้ำ เติมน้ำสะอาดโดยใช้ปริมาณน้ำท่วมใบเล็กน้อย แล้วนำไปต้มให้เดือดจนน้ำมีสีเขียวเข้มเป็นอันใช้ได้

วิธีดื่มน้ำให้ได้มีประโยชน์ๆ ครั้งละ 1 แก้วหรือประมาณ 250 มิลลิลิตร ดื่มพร้อมอาหาร ทั้ง 3 มื้อ เช้า กลางวัน เย็น โดยดื่มน้ำดื่มไปเรื่อยๆ จนรู้สึกว่ามีรสจืด จากนั้นให้สังเกตดูร่างกายของตนเองว่าดีขึ้นหรือไม่ หรือน้ำหนักค่อยๆ ลดลงหรือไม่

ข้อควรปฏิบัติระหว่างการดื่มน้ำไปเรื่อยๆ ดื่มน้ำนั้นไม่ควรทานอาหารชนิดที่ไม่มีไขมันหรือโคเลสเตอรอลสูง เพราะนอกจากจะเพิ่มน้ำหนักให้ตนเองแล้ว น้ำสมุนไพรก็จะได้ผลอีกด้วย ควรหันมาทานผักสดและผลไม้ที่มีกากใยสูงๆ ดีกว่าออกกำลังกายสม่ำเสมอ ทำจิตใจให้สบายไม่เคร่งเครียดมากนักหากปฏิบัติได้ดังนี้แล้ว น้ำไปเรื่อยๆ ดื่มน้ำที่ดื่มเป็นประจำนั้นจะเห็นผลที่ชัดเจนขึ้น

ย่นางกับการรักษาโรคอื่นๆ

บางครั้งร่างกายของเราที่ใช้งานหนักมาเกือบตลอดชีวิตโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ใช้แรงกายมากกว่าแรงสมองร่างกายต้องเกิดการทรุดเสื่อมลงไปบ้างเป็นธรรมดา บางครั้งอาจมีอาการหรือโรคที่เกิดจากภาวะไม่สมดุล บำบัดหรือบรรเทาได้โดยอาการและโรคดังกล่าวนี้มีมากมายทีเดียว ดังที่ได้แจกแจงต่อไปนี้

- ไข้ขึ้น ปวดหัว ตัวร้อน ครั่นเนื้อครั่นตัว
- ตาแดง นัยน์ตาแห้ง พร่ามัว หรือปวดตา
- ปากคอแห้ง ริมฝีปากแห้งแตก และรู้สึกแสบเพราะอากาศแห้ง
- ผมหงอกก่อนวัย รุขุมขนกว้างโดยเฉพาะบริเวณหน้าอกคอ ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง
- เลือดกำเดาไหล เส้นเลือดฝอยในจมูกอ่อนแอ
- หูอื้อ ตาลาย
- คอแห้ง เสียงแหบ
- รู้สึกเพลียง่าย หหมดเรี่ยวแรง
- กล้ามเนื้อเกร็ง หรือปวด และเป็นตะคริวบ่อยๆ
- เกิดตุ่มหนอง แผลร้อนในในช่องปาก เหงือกบวมอักเสบ
- มีสิ่ว ผื่นบริเวณใบหน้า แผ่นหลัง หรือตามลำตัว
- เจ็บคอ มีเสมหะเหนียวข้น
- หน้ามืด เป็นลม วิงเวียน
- ตกกระสีน้ำตาลหรือสีดำตามร่างกาย
- มีเส้นเลือดขดตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เส้นเลือดฝอยแตกได้ผิวหนัง มีรอยจ้ำเขียว คล้ำ
- บวมแดงร้อนตามร่างกายหรือตามข้อ
- ผื่นหนองตามร่างกาย
- ท้องผูก หรือท้องเสีย
- ผื่นคันที่ผิวหนัง
- เริม งูสวัด
- สันเท้า ข้อศอกแห้งและแตกลาย
- อาการชัก เกร็ง

- โรคหัวใจ
- ไข้หวัด
- ไช้สออักเสบ หลอดลมอักเสบ กล้องเสียงอักเสบ
- ตักอักเสบ
- ไทรอยด์เป็นพิษ
- ริคคีตวงทวาร
- มดลูกโต ตกขาว ตกเลือด ปวดมดลูก
- หอบหืด
- ไตอักเสบ ไตวายนิ้วในไต นิ้วกระดูกเปราะปัสสาวะนิ้วถุงน้ำดี กระเพาะปัสสาวะอักเสบ
- ไข่เลื่อน ต่อมลูกหมากโต
- ความดันโลหิตสูง
- เบาหวาน

สรรพคุณในการรักษาโรคของยานางนั้น ไม่ได้จำเพาะเจาะจงเฉพาะโรคใดโรคหนึ่งเท่านั้นด้วย สารพิษเคมีที่มีอยู่ในยานางทั้งใบ เถาวัล และรากนั้นต่างก็มีสรรพคุณในการรักษาได้สารพัดโรค ที่น่ายินดียิ่งไปกว่านั้น คือ ยังไม่พบรายงานถึงผลข้างเคียงที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อร่างกายอย่างใด มีเพียงสำหรับบางคนที่ไม่ชื่นชอบในรสชาติของน้ำใบยานางเท่านั้น แต่ก็ไม่ทำให้ความนิยมในการทานพืชสมุนไพรชนิดนี้ลดน้อยลงไปเลย อย่างไรก็ตามต้องควบคุมปริมาณการใช้ด้วยเพราะไม่ว่าจะเป็นสมุนไพรชนิดไหน หากใช้น้อยไปก็ไม่ได้ผล หรือใช้มากเกินไปร่างกายก็จะรับไม่ไหว ฉะนั้น การคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้เป็นเรื่องที่ดีและปลอดภัยที่สุด ปริมาณการใช้ในแต่ละกลุ่มอายุหรือวัยนั้นก็มีส่วนช่วยให้ประสิทธิภาพของยานางทำงานได้ดีขึ้นเช่นกัน เพราะภาวะร่างกายที่มีผลต่อการตอบสนองของสารพิษเคมีที่มีอยู่ในพืชสมุนไพรชนิดนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มคนและช่วงวัยไม่น้อยทีเดียวอีก คุณสมบัติหนึ่งของใบยานาง คือคุณสรรพคุณการฟื้นฟูสภาพเซลล์ที่เสื่อมตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ทั้งยังช่วยปรับสมดุลของสภาวะความเสื่อมโทรมในร่างกายหรือธาตุภายในไม่ปกติได้ โดยคำนึงปริมาณการใช้ด้วย

การทำน้ำใบยานางดื่ม ไม่ใช่เฉพาะใช้ในการรักษาโรคทั่วไปเท่านั้น จุดประสงค์ในการดื่มเพื่อบำรุงร่างกายในคนที่มึนร่างกายปกตินั้นก็ทำได้เช่นกัน และสามารถดื่มได้ทุกเพศทุกวัยการทำน้ำสมุนไพรใบยานางนั้นใช้วิธีการเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้น ที่ว่าในกลุ่มเด็กอาจจะชื่นชอบในรสชาติที่ออกหวานๆ มากกว่าจึงไม่จำเป็นที่จะต้องต้มน้ำใบยานางแบบเพียวๆ เราสามารถทำน้ำใบยานางให้มีรสชาติที่ดีและมีความหวานนิดๆแบบไม่มีโคเสสเตอรอลได้ ขึ้นอยู่เราจะใช้อะไรเป็นส่วนผสมหรือปรุงแต่งรสชาติ โดยที่ยังคงรักษาคุณภาพของเครื่องดื่มสมุนไพรไว้ได้เต็มร้อย

ก่อนอื่นใดนั้น ขอเสนอแนะถึงวิธีการใช้โดยคำนึงถึงปริมาณการใช้ การนำไปใช้ที่เหมาะสมกับกลุ่มอายุและวัยดังนี้

ในกลุ่มเด็กให้ใช้ใบยานางประมาณ 3-5 ใบ ผสมกับน้ำ 2-3 แก้ว

ผู้ใหญ่ที่ไม่ได้ใช้แรงงานหนักๆ ให้ใช้ใบยานางประมาณ 5 ใบ ผสมกับน้ำ 3 แก้ว

สำหรับผู้ที่ใช้แรงงานหนักๆ ให้ใช้ใบยานางประมาณ 10-20 ใบหรือมากกว่านั้นผสมกับน้ำ 3-4 แก้ว

โดยวิธีการคั้นเอาไอย่านางมาเป็นส่วนผสมหลัก และมีส่วนผสมอื่นๆ เป็นการเติมแต่งรสชาติ หรือเพิ่มสรรพคุณให้มีมากขึ้น ตามสมบัติของส่วนผสมนั้นๆ ตัวอย่างเช่น

สูตรผสมกับสมุนไพรชนิดอื่นๆ

แก้ประดงเลือดลม (ประดง-ตามความหมายราชบัณฑิตยสถาน คือชื่อโรคผิวหนัง จำพวกหนึ่ง ทำให้คัน เป็นต้น ตามตำราแพทย์แผนโบราณว่ามีหลายชนิด เช่น ประดง เลือด ประดง ลม) ให้ใช้ใบกะเม็ง (ใบกะเม็ง มีสรรพคุณในการขับลม แก้จุกเสียด แน่นเฟ้อ ห้ามเลือด บำรุงโลหิต ฯลฯ) ขมิ้นอ้อย ใบหมากตัวผู้ หมากตัวเมีย และไอย่านาง อย่างละเท่าๆกัน ตำรวมกันคั้นเอาน้ำทำ อาการจะเริ่มดีขึ้น เมื่อใช้ทาอย่างต่อเนื่องไม่เกิน 1 สัปดาห์ อาการจะหายไป

แก้อาการผดผื่นแดง เพราะเป็นไข้แล้วทานของแสลงจนไข้กำเริบ ให้ใช้ไอย่านาง ผสม กับใบมะขาม และใบบัวบกอย่างละเท่าๆกัน ตำรวมกันให้ละเอียดแล้วนำมาผสมกับน้ำข้าวข้าว ใช้ดื่ม ครั้งละ 1 ช้อนโต๊ะ อาการผดผื่นแดงจะดีขึ้น

แก้เลือดตกไม่หยุด นำส่วนผสมเหล่านี้ คือ ใบมะขาม เปลือกตะขบ รากย่านาง ราก คัดเค้า ไปต้มกับน้ำให้จืดจาก 3 ส่วนให้เหลือเพียง 1 ส่วน จะได้น้ำสมุนไพรที่เข้มข้น ให้ดื่มทันทีที่เลือก ตก ประมาณ 1 แก้วต่อครั้ง

แก้อาการเป็นพิษ ใช้รากย่านาง รากตะไคร้ ร่าน้ำ (มีสรรพคุณบำรุงธาตุ แก้ปวดท้อง) ทั้ง 3 อย่างนั้นให้ฝนกับหินหรือฝานหม้อดินเอาน้ำที่ได้น้ำผสมกับน้ำต้มสุกดื่มครั้งละ 1 ถ้วยมีสรรพคุณ แก้อาการเป็นพิษที่ทำให้ปวดท้อง อาเจียน ท้องเสีย ช่วยให้อาการทุเลาลง

ไม่เพียงเท่านั้น น้ำไอย่านางหากนำมาเช็ดตัวในรายที่มีไข้จะช่วยลดอุณหภูมิในร่างกาย นั้นก็เท่ากับว่า น้ำไอย่านางใช้เช็ดตัวเพื่อลดไข้ตัวเอง โดยการผสมน้ำไอย่านางพอประมาณกับ น้ำเปล่าในอุณหภูมิปกติ (25 องศา) หรือใช้น้ำอุ่นเพราะน้ำอุ่นจำทำหน้าที่ย่อยเห็งือ คือ เมื่อเช็ดที่ผิว แล้วไอระเหยของน้ำจะพาเอาความร้อนไปด้วย จะช่วยให้เส้นเลือดฝอยใต้ผิวหนังขยายตัว เลือดสามารถ ไหลจากภายในร่างกายมาสู่ผิวได้ดี เป็นการนำความร้อนจากภายในร่างกายมาสู่ที่ผิวด้วยโดยเช็ดให้ ร่างกายโดยเฉพาะตามซอกคอ ออก แผ่นหลังและไหล่ไปตามท่อนแขน จะทำให้ไข้ลดลง ที่สำคัญและเน้น ย้ำคือไม่ควรใช้น้ำเย็นจนเกินไป หลายคนเข้าใจผิดว่า การใช้น้ำที่เย็นจัดเช็ดตัวจะช่วยลดไข้ ที่จริง ความ เย็นนอกจากจะไม่ช่วยลดไข้แล้วยังจะเป็นการเพิ่มไข้ให้สูงขึ้นเท่านั้นเพราะความแตกต่างของอุณหภูมิ ระหว่างร่างกายกับน้ำเย็นจัดจะทำให้รู้สึกไม่สบายตัวเพิ่มมากขึ้น และจะทำให้เกิดการหดตัวของเส้น เลือดฝอยใต้ผิวหนัง ร่างกายจะไม่สามารถสูบน้ำเย็นจากภายนอกมาที่ผิวหน้าเพื่อถ่ายเทความร้อนได้ ฉะนั้น ควรระมัดระวังอย่างมากทีเดียว เราต้องท่องไว้ว่า “รู้จักกินและรู้จักใช้” คำว่า “รู้จักกินรู้จักใช้” ในที่นี้มิได้หมายถึงรายรับรายจ่าย แต่หมายถึงการรู้จักเลือกทานและใช้สมุนไพรให้ถูกต้องนั่นเอง

ภาพประกอบที่ 1 แกงหนองไม้

ภาพประกอบที่ 2 น้ำสมุนไพรมะขาม

5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การส่งเสริมมีระยะเวลาในการส่งเสริมเป็นเวลา 120 นาที

6. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

7. กิจกรรมในการส่งเสริม

กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริม ในหน่วยที่ 1 ประโยชน์ของใบย่านาง มีขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

7.1 ขั้นตอนก่อนการส่งเสริม

การเตรียมความพร้อมของผู้เข้าการส่งเสริม หรือสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมเพื่อสร้างความคุ้นเคยของผู้เข้ารับการส่งเสริมมีขั้นตอน ดังนี้

1. แนะนำตัวเอง (5 นาที)
2. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริม (15 นาที)

7.2 ขั้นลงมือการส่งเสริม มีดังนี้

1. นันทนาการ เช่น การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าการส่งเสริม (เทคนิคนันทนาการ) (30 นาที)
2. บรรยายความรู้เรื่อง ประโยชน์ของใบย่านาง (เทคนิคการบรรยาย) (40 นาที)
3. ถาม – ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น (เทคนิคการถามตอบ) (20 นาที)

คำถาม

1. ใบย่านางมีประโยชน์ทางด้านใดบ้าง
2. ส่วนใดของใบย่านางที่สามารถนำมาประกอบอาหารได้
3. ใบย่านางมีด้านยาอย่างไร
4. ให้ผู้เข้าส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าอบรม

ในครั้งนี้ (เทคนิคอภิปรายผล) (10 นาที)

7.3 ขั้นวัดผลความรู้ มีดังนี้

1. การวัดผลความรู้เกี่ยวกับ เรื่องประโยชน์ของใบย่านาง

1. การวัดผลความรู้เกี่ยวกับ เรื่องประโยชน์ของไวยาณาง
2. การประเมินผลทัศนคติต่อ เรื่องประโยชน์ของไวยาณาง

8. เทคนิคการส่งเสริม

1. เทคนิคนันทนาการ การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าการส่งเสริม
2. เทคนิคการบรรยาย บรรยายความรู้เรื่อง ประโยชน์ของไวยาณาง
3. เทคนิคการถามตอบ ถาม – ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น
4. เทคนิคอภิปรายผล ให้ผู้เข้าการส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าการส่งเสริมในครั้งนี้

9. สื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. คู่มือการส่งเสริม เรื่อง ประโยชน์ของไวยาณาง
2. แผ่นพับ เรื่อง ประโยชน์ของไวยาณาง
3. PowerPoint เรื่อง ประโยชน์ของไวยาณาง

10. การวัดผลการส่งเสริม

หลังจากที่ผู้เข้าร่วมส่งเสริมรับฟังการบรรยาย และร่วมอภิปรายผลแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมตอบคำถามในใบงาน โดยมีการวัดการส่งเสริม ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้ เรื่องประโยชน์ของไวยาณาง
2. แบบวัดทัศนคติต่อ เรื่องประโยชน์ของไวยาณาง

11. เอกสารอ้างอิง

วรารณณ์ วิชญรัฐ. (2548). *ไม้เลื้อยกินได้*. กรุงเทพฯ, สุริยวิยาสาน.

หน่วยส่งเสริมที่ 2 ประโยชน์ และวิธีการปลูกไถ่อย่างนาง

1. ชื่อกิจกรรมการส่งเสริมที่ 2 วิธีการปลูกไถ่อย่างนาง

2. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมเรื่องไถ่อย่างนางมีลักษณะและวิธีการปลูกอย่างไรจะทำให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไถ่อย่างนางมีลักษณะและวิธีการปลูกอย่างไรนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องวิธีการปลูกไถ่อย่างนาง
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องวิธีการปลูกไถ่อย่างนาง

4. เนื้อหาสาระในการส่งเสริม

วิธีการปลูกต้นไถ่อย่างนาง

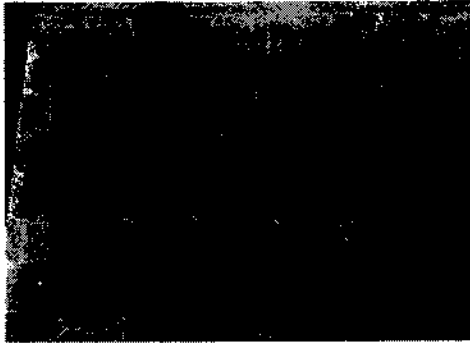
ไถ่อย่างนางเป็นพืชที่ปลูกร่างขึ้นได้ในดินทุกชนิด และปลูกได้ทุกฤดูกาล ขยายพันธุ์โดยการใช้หัวใต้ดิน โดยวิธีปักชำยอด หรือการเพาะเมล็ด โดยปลูกเป็นหลุมหรือยกร่องแต่เดิมไถ่อย่างนางมักขึ้นเองตามธรรมชาติทั่วไป แต่ก็ปลูกไม่ยากเพียงเพาะเมล็ดพันธุ์หรือขุดเอารากที่เป็นหัวไปปลูกในที่ใหม่รดน้ำให้ชุ่มไม่นานแล้วไถ่อย่างนางก็จะเติบโตเลื้อยขึ้นพันตามต้นไม้ที่อยู่ใกล้ๆ หรือค้ำที่เราเตรียมไว้ ซึ่งก็ถือเป็นเรื่องยากสำหรับไถ่อย่างนาง เพราะไถ่อย่างนางเป็นพืชที่มีความอดทนสูงต่อทุกสภาพภูมิอากาศ และเติบโตได้ดีในทุกสภาพดิน หลายบ้านปลูกไถ่อย่างนางเป็นพืชประดับตกแต่งซุ้มประตูหรือรั้วบ้านก็แลดูแปลกตาไปอีกแบบ

การเพาะโดยใช้เมล็ดพันธุ์ หรืออาจใช้ต้นตอก็ได้ ไถ่อย่างนางปลูกได้ในสภาพดินได้เกือบทุกชนิดเจริญเติบโตได้ดีทุกฤดูกาล ไถ่อย่างนางชอบความชื้นและต้องการแสงแดดปานกลาง แต่พืชชนิดนี้รู้กันดีว่าจะเพาะยากมาก แต่ใช้ว่าจะเพาะไม่ได้เลย หลักการเพาะก็มีอยู่ว่า ต้องทำให้ชื้นแต่อย่าให้แฉะ และต้องไม่ให้โตแสงแดดมากก็จะช่วยกระตุ้นให้ไถ่อย่างนางนั้นงอกให้เร็วมากขึ้น

เริ่มแรกควรเพาะเมล็ดในกะบะทรายก่อน รดน้ำให้ชุ่มเลยนำผ้าเปียกแนะนำให้เป็นสีดำหรือสีที่ทำให้แสงรอดเข้าไปได้น้อยที่สุดนำมาคลุม ไม่นานนักก็จะงอกหลังจากนั้นเราจึงค่อยมาแยกเพิ่มไปอนุบาลต่อไป โดยหาถุงดำสำหรับเพาะ หรือในกระถางเล็ก ๆ ก่อนเราจะสามารถพบต้นไถ่อย่างนาง ได้ทั่วทุกพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และจะพบมากในบริเวณป่าดงดิบ ป่าที่เป็นธรรมชาติ หรือในป่าโปร่งก็สามารถพบต้นไถ่อย่างนางนั้นเกิดขึ้นได้ สมุนไพรต้นไถ่อย่างนางเป็นพืชที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางอาหาร อย่างเช่น โปแทสเซียม แคลเซียม และยังมีวิตามินซีอยู่ค่อนข้างสูง รวมทั้งมีสารอาหารต่าง ๆ อีกมากมาย

การปลูกและขยายพันธุ์

ย่านางเป็นพืชที่ขึ้นในดินทุกชนิด และปลูกได้ทุกฤดู ขยายพันธุ์โดยใช้หัวใต้ดิน แถวแก่ที่ติดหัว ปักชำยอด หรือการเพาะเมล็ด เป็นไม้ที่ปลูกง่ายโดยปลูกเป็นหลุมหรือยกร่องก็ได้

ภาพประกอบที่ 9 ต้นใบย่านางปลูกในถุงเพาะเมล็ดถุงดำ

ภาพประกอบที่ 10 ต้นใบย่านางที่โตเต็มที่

5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

การส่งเสริมมีระยะเวลาในการส่งเสริมเป็นเวลา 120 นาที

6. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

7. กิจกรรมในการส่งเสริม

กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริม ในหน่วยที่ 2 กิจกรรมที่ 2 วิธีการปลูกใบย่านางมีขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

7.1 ขั้นตอนก่อนการส่งเสริม

การเตรียมความพร้อมของผู้เข้าการส่งเสริม หรือสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมเพื่อสร้างความคุ้นเคยของผู้เข้ารับการส่งเสริมมีขั้นตอน ดังนี้

1. แนะนำตัวเอง (5 นาที)
2. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริม (15 นาที)

7.2 ขั้นตอนมือการส่งเสริม มีดังนี้

1. นันทนาการ เช่น การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าการส่งเสริม (เทคนิคนันทนาการ) (30 นาที)
2. บรรยายความรู้เรื่อง วิธีการปลูกใบย่านาง (เทคนิคการบรรยาย) (40 นาที)
3. ถาม - ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น (เทคนิคการถามตอบ) (20 นาที)

คำถาม

1. ต้นย่านางมีวิธีขยายพันธุ์อย่างไร
2. ในการปลูกใบย่านางใช้ส่วนใดในการปลูก

3. ก่อนการทำการปลูกพืชไบบ่านางมีวิธีและขั้นตอนอย่างไรบ้าง
4. ให้ผู้เข้าการส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าฝึก

อบรมในครั้งนี้ (เทคนิคอภิปรายผล) (10 นาที)

7.3 ขั้นวัดการส่งเสริม มีดังนี้

1. การวัดผลความรู้เกี่ยวกับ เรื่องวิธีการปลูกต้นย่านาง
2. การประเมินผลทัศนคติต่อ เรื่องวิธีการปลูกต้นย่านาง

8. เทคนิคการส่งเสริม

1. เทคนิคค้นหาการ การเล่นเกมร่วมกับผู้เข้าการส่งเสริม
 2. เทคนิคการบรรยาย บรรยายความรู้เรื่อง วิธีการปลูกไบบ่านาง
 3. เทคนิคการถามตอบ ถาม – ตอบ ขณะบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น
 4. เทคนิคอภิปรายผล ให้ผู้เข้าการส่งเสริมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของการเข้าฝึก
- อบรมในครั้งนี้

9. สื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม

1. คู่มือการส่งเสริมเรื่อง วิธีการปลูกไบบ่านาง
2. แผ่นพับ เรื่อง วิธีการปลูกไบบ่านาง
3. Power Point เรื่อง วิธีการปลูกไบบ่านาง

10. การวัดผลการส่งเสริม

หลังจากที่ผู้เข้าร่วมส่งเสริมรับฟังการบรรยาย และร่วมอภิปรายผลแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมส่งเสริมตอบคำถามในใบงาน โดยมีการวัดการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้ เรื่อง วิธีการปลูกไบบ่านาง
2. แบบวัดทัศนคติต่อ เรื่องวิธีการปลูกไบบ่านาง

11. เอกสารอ้างอิง

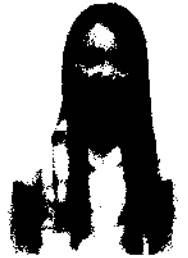
วรารักษ์ วิชญรัฐ. (2548). *ไม้เลื้อยกินได้*. กรุงเทพฯ, สุวีริยาสาส์น.

เอกสารอ้างอิง

- วราภรณ์ วิษณุรัฐ. (2548). *ไม้เลื้อยกินได้*. กรุงเทพฯ, สุวีริยาสาส์น.
- ใจเพชร มีทรัพย์. (2552). โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, *ย่านางสมุนไพรหัตถ์จรรยา*. สืบค้นจาก [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.thaingoodview.com>. [สืบค้น 7 กรกฎาคม 2555].
- หมอเขียว ใจเพชร กล้าจน. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://frynn.com>. [สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2555].
- ใจเพชร มีทรัพย์. (2552). *ย่านางสมุนไพรหัตถ์จรรยา*. กรุงเทพฯ : อีระการพิมพ์.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุลิตา เพชรแสน
วันเกิด	2 ธันวาคม 2535
สถานที่เกิด	อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	116 หมู่ 4 ตำบลดงแดง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
การศึกษา	
พ.ศ. 2550	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2553	มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2557	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผ่านพิบ
เรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง
ในโรงเรียนบ้าน ท่าขอนยาง

ผักขมต้มจืด

ผักขม ๑ กิโลกรัม, แครอท ๑ กิโลกรัม, หัวไชเท้า ๑ กิโลกรัม, น้ำสะอาด ๑ ลิตร, เกลือป่น ๑ ช้อนชา

๑. ล้างผักขมให้สะอาด

๒. หั่นแครอท หัวไชเท้า และผักขมเป็นชิ้น

๓. ต้มผักขมในน้ำเดือดประมาณ ๑ ชั่วโมง

๔. ใส่แครอท หัวไชเท้า และเกลือป่น ต้มต่ออีก ๑ ชั่วโมง

๕. ต้มจนผักขมนิ่มและน้ำใส

แกงส้มใบชะอม

แกงส้มใบชะอม ๑ กิโลกรัม, น้ำสะอาด ๑ ลิตร

๑. ล้างใบชะอมให้สะอาด และหั่นเป็นชิ้น

๒. ต้มใบชะอมในน้ำเดือดประมาณ ๑ ชั่วโมง

๓. ใส่เกลือป่น และน้ำสะอาด ต้มต่ออีก ๑ ชั่วโมง

๔. ต้มจนใบชะอมนิ่มและน้ำใส

๕. ต้มจนแกงส้มข้น

๖. ต้มจนแกงส้มเหนียว

๗. ต้มจนแกงส้มเหนียว

๘. ต้มจนแกงส้มเหนียว

๙. ต้มจนแกงส้มเหนียว

แกงส้มใบชะอม

ภาคผนวก (ค)
เครื่องมือวัดและประเมินผล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง การตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผลการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการดำเนินการนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการและเสนอข้อมูลเป็นทางเลือกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียน ต่อไป

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง จำนวน 10 ข้อ

3. วิธีการตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย หรือเติมข้อความลงในช่องว่างแต่ละข้อคำถามให้ครบถ้วน สมบูรณ์ และขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ โดยพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ หรือความรู้สึกที่เป็นจริงมากที่สุด

ข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถาม จะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนของท่านและจะไม่มีผลเสียหายใดๆ ต่อท่านและครอบครัวทั้งสิ้นขอขอบคุณ ท่านที่ได้กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลครั้งนี้

นางสาว สุลิตา เพชรแสน

นิสิตปริญญาตรี คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง

2. การศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับไย่่านาง

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง

ข้อ	รายการความรู้	ใช่	ไม่ใช่
1	อาหารที่นิยมใส่น้ำไย่่านางคือแกงหน่อไม้		
2	ต้นไย่่านางออกดอกช่วงเดือนเมษายน		
3	ต้นไย่่านางจะออกดอกเป็นสีน้ำตาล		
4	ต้นไย่่านางในตำราสมุนไพรจัดว่าเป็นยาอายุวัฒนะ		
5	น้ำไย่่านางมีรสชาติดิบ		
6	ไย่่านางมีประโยชน์ทางด้านอาหาร		
7	ต้นไย่่านางเป็นสมุนไพรที่ปลูกง่ายและอายุยืนยาวหลายปี		
8	ไย่่านางส่วนมากนิยมนำมาประกอบอาหาร		
9	การปลูกต้นไย่่านางสามารถปลูกได้ในดินทุกชนิด		
10	ต้นไย่่านางสามารถปลูกได้ทุกฤดู		

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

คำชี้แจง อ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่อง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ความรู้สึกและความคิดเห็นของท่านเพียงข้อเดียว

ข้อ	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อความนี้	ระดับความเห็นด้วย		
		เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย
1	ท่านคิดว่าต้นย่านางสามารถขึ้นได้ดีในดินทุกชนิด			
2	ท่านคิดว่าต้นย่านางเป็นสมุนไพรใกล้ตัว			
3	ท่านคิดว่าน้ำไบยานางสามารถเพิ่มรสชาติให้อาหารได้			
4	ท่านคิดว่าไบยานางมีประโยชน์ทางด้านเป็นยาสมุนไพร			
5	ท่านคิดว่าคั้นน้ำไบยานางทำให้ร่างกายสดชื่น			
6	ท่านคิดว่าไบยานางมีรสชาติที่รับประทานง่าย			
7	ท่านคิดว่าไบยานางสามารถดับความขมในอาหารได้			
8	ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมการปลูกต้นย่านางเพื่อใช้ในการปรุงอาหาร			
9	ท่านคิดว่าต้นย่านางเป็นพืชที่ปลูกง่าย			
10	ท่านคิดว่าต้นย่านางสามารถปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจได้			

ภาคผนวก (ง)
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และทัศนคติ

ตารางที่ ค.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

Statistics

		เพศ	การศึกษา
N	Valid	30	30
	Missing	0	0
Mean		1.4667	1.4333
Std. Deviation		.50742	.50401
Minimum		1.00	1.00
Maximum		2.00	2.00

Frequency Table

เพศ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	16	53.3	53.3	53.3
	หญิง	14	46.7	46.7	100.0
Total		30	100.0	100.0	

การศึกษา

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	V ประถมศึกษาปีที่ 4	17	56.7	56.7	56.7
	ประถมศึกษาปีที่ 6	13	43.3	43.3	100.0
Total		30	100.0	100.0	

ตารางที่ ค.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ก่อนการส่งเสริมเป็นรายคน

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
คนที่ 1	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 2	10	.00	1.00	3.00	.3000	.48305
คนที่ 3	10	.00	1.00	4.00	.4000	.51640
คนที่ 4	10	.00	1.00	4.00	.4000	.51640
คนที่ 5	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 6	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 7	10	.00	1.00	6.00	.6000	.51640
คนที่ 8	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 9	10	.00	1.00	3.00	.3000	.48305
คนที่ 10	10	.00	1.00	4.00	.4000	.51640
คนที่ 11	10	.00	1.00	4.00	.4000	.51640
คนที่ 12	10	.00	1.00	6.00	.6000	.51640
คนที่ 13	10	.00	1.00	4.00	.4000	.51640
คนที่ 14	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 15	10	.00	1.00	6.00	.6000	.51640
คนที่ 16	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 17	10	.00	1.00	3.00	.3000	.48305
คนที่ 18	10	.00	1.00	3.00	.3000	.48305
คนที่ 19	10	.00	1.00	3.00	.3000	.48305
คนที่ 20	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 21	10	.00	1.00	6.00	.6000	.51640
คนที่ 22	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 23	10	.00	1.00	6.00	.6000	.51640
คนที่ 24	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 25	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 26	10	.00	1.00	4.00	.4000	.51640
คนที่ 27	10	.00	1.00	6.00	.6000	.51640
คนที่ 28	10	.00	1.00	5.00	.5000	.52705
คนที่ 29	10	.00	1.00	3.00	.3000	.48305
คนที่ 30	10	.00	1.00	4.00	.4000	.51640
คะแนนรวม	10	.00	1.00	137.00	4.5667	1.04000
Valid N (listwise)	10					

ตารางที่ ค.3 ผลการวิเคราะห์ความรู้หลังการส่งเสริมเป็นรายคน

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
คนที่ 1	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 2	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 3	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 4	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 5	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 6	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 7	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 8	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 9	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 10	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 11	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 12	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 13	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 14	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 15	10	.00	1.00	8.00	.8000	.42164
คนที่ 16	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 17	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 18	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 19	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 20	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 21	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 22	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 23	10	1.00	1.00	10.00	1.0000	.00000
คนที่ 24	10	1.00	1.00	10.00	1.0000	.00000
คนที่ 25	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 26	10	1.00	1.00	10.00	1.0000	.00000
คนที่ 27	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 28	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คนที่ 29	10	1.00	1.00	10.00	1.0000	.00000
คนที่ 30	10	.00	1.00	9.00	.9000	.31623
คะแนนรวม	10	.00	1.00	262.00	8.7333	.69149
Valid N (listwise)	10					

ตารางที่ ค.4 ผลการวิเคราะห์ความรู้ก่อนการส่งเสริมเป็นรายข้อ

Descriptive Statistics						
	n	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
ข้อที่ 1	30	.00	1.00	19.00	.6333	.49013
ข้อที่ 2	30	.00	1.00	17.00	.5667	.50401
ข้อที่ 3	30	.00	1.00	10.00	.3333	.47946
ข้อที่ 4	30	.00	1.00	17.00	.5667	.50401
ข้อที่ 5	30	.00	1.00	18.00	.6000	.49827
ข้อที่ 6	30	.00	1.00	11.00	.3667	.49013
ข้อที่ 7	30	.00	1.00	8.00	.2667	.44978
ข้อที่ 8	30	.00	1.00	12.00	.4000	.49827
ข้อที่ 9	30	.00	1.00	13.00	.4333	.50401
ข้อที่ 10	30	.00	1.00	12.00	.4000	.49827
คะแนนรวม	30	3.00	6.00	137.00	4.5667	1.04000
Valid N (listwise)	30					

ตารางที่ ค.5 ผลการวิเคราะห์ความรู้หลังการส่งเสริมเป็นรายข้อ

Descriptive Statistics						
	n	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
ข้อที่ 1	30	.00	1.00	26.00	.8667	.34575
ข้อที่ 2	30	.00	1.00	24.00	.8000	.40684
ข้อที่ 3	30	.00	1.00	28.00	.9333	.25371
ข้อที่ 4	30	.00	1.00	27.00	.9000	.30513
ข้อที่ 5	30	.00	1.00	29.00	.9667	.18257
ข้อที่ 6	30	.00	1.00	24.00	.8000	.40684
ข้อที่ 7	30	.00	1.00	25.00	.8333	.37905
ข้อที่ 8	30	.00	1.00	24.00	.8000	.40684
ข้อที่ 9	30	.00	1.00	29.00	.9667	.18257
ข้อที่ 10	30	.00	1.00	26.00	.8667	.34575
คะแนนรวม	30	8.00	10.00	262.00	8.7333	.69149
Valid N (listwise)	30					

ตารางที่ ค.6 ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริม

T-Test

Paired Samples Statistics

	Mean	n	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 คะแนนรวม	4.5667	30	1.04000	.18988
คะแนนรวม1	8.7333	30	.69149	.12625

Paired Samples Correlations

	n	Correlation	Sig.
Pair 1 คะแนนรวม & คะแนนรวม1	30	-.166	.380

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 คะแนนรวม - คะแนนรวม1	-4.16667	1.34121	.24487	-4.66748	-3.66585	-17.016	29	.000

ตารางที่ ค.7 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติก่อนการส่งเสริมเป็นรายข้อ

Descriptive Statistics						
	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
ข้อที่ 1	30	1.00	3.00	48.00	1.6000	.62146
ข้อที่ 2	30	1.00	2.00	47.00	1.5667	.50401
ข้อที่ 3	30	1.00	3.00	53.00	1.7667	.56832
ข้อที่ 4	30	1.00	3.00	60.00	2.0000	.69481
ข้อที่ 5	30	1.00	3.00	63.00	2.1000	.66176
ข้อที่ 6	30	1.00	3.00	65.00	2.1667	.59209
ข้อที่ 7	30	1.00	3.00	53.00	1.7667	.77385
ข้อที่ 8	30	1.00	3.00	59.00	1.9667	.76489
ข้อที่ 9	30	1.00	2.00	50.00	1.6667	.47946
ข้อที่ 10	30	1.00	3.00	52.00	1.7333	.58329
รวมก่อน	30	1.40	2.20	55.00	1.8333	.22642
Valid N (listwise)	30					

ตารางที่ ค.8 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติหลังการส่งเสริมเป็นรายข้อ

Descriptive Statistics						
	n	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
ข้อที่ 1	30	1.00	3.00	48.00	1.6000	.62146
ข้อที่ 2	30	1.00	2.00	47.00	1.5667	.50401
ข้อที่ 3	30	1.00	3.00	53.00	1.7667	.56832
ข้อที่ 4	30	1.00	3.00	60.00	2.0000	.69481
ข้อที่ 5	30	1.00	3.00	63.00	2.1000	.66176
ข้อที่ 6	30	1.00	3.00	65.00	2.1667	.59209
ข้อที่ 7	30	1.00	3.00	53.00	1.7667	.77385
ข้อที่ 8	30	1.00	3.00	59.00	1.9667	.76489
ข้อที่ 9	30	1.00	2.00	50.00	1.6667	.47946
ข้อที่ 10	30	1.00	3.00	52.00	1.7333	.58329
รวมหลัง	30	2.20	2.90	75.70	2.5233	.17750
Valid N (listwise)	30					

ตารางที่ ค.9 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติ ก่อนและหลังการส่งเสริม

T-Test

Paired Samples Statistics

	Mean	n	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 รวมก่อน	1.8333	30	.22642	.04134
รวมหลัง	2.5233	30	.17750	.03241

Paired Samples Correlations

	n	Correlation	Sig.
Pair 1 รวมก่อน & รวมหลัง	30	.134	.479

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 รวมก่อน - รวมหลัง	-.69000	.26826	.04898	-.79017	-.58983	-14.088	29	.000

ภาคผนวก (จ)
ผลการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง
ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่มาและความสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิธีคิด วิธีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : 3) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นและเป็นถิ่นกำเนิดพืชพันธุ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีพื้นที่มากกว่าภาคอื่นๆในประเทศไทยและก็มีพืชผัก ผลไม้ทั้งที่เป็นพืชป่าและพืชปลูกหลากหลายชนิด พืชเหล่านี้มีบทบาทความสำคัญต่อความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ในเขตของภาคอีสานมาเป็นเวลายาวนาน ตามวัฒนธรรมการบริโภคของคนในท้องถิ่นมักจะมีนำพืชจาก สวน นา ไร่ หรือพืชที่ปลูกไว้ใกล้บ้านมาบริโภค พืชเหล่านั้นมีความสำคัญทั้งด้านอาหาร สุขภาพ เศรษฐกิจ ของคนในชุมชน มีการนำมาใช้ในการประกอบอาหารหรือใช้เป็นยารักษาโรคและสร้างเสริมสุขภาพ การที่พืชผักพื้นบ้านถูกนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้นในหลายๆด้านตั้งนั้นความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรได้รับการจัดการที่ดีเพื่อประโยชน์ของ คนในชุมชนระยะยาว (สุทธิรา ชุมกระโทก และคณะ, 2548)

จากการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องจากโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มทำให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่นน้ำท่วม และปัญหาดินเค็ม ซึ่งส่งผลทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร ทำให้บริเวณโรงเรียนบ้านท่าขอนยางปลูกอะไรไม่ได้ผลเลย ทางโรงเรียนบ้านท่าขอนยางพยายามที่จะส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เช่น ยานาง สะเดา ข่า ขิง ตะไคร้ โดยการทำเป็นแปลงปลูกผักและทำสวนหย่อมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ จากการปลูกผักสวนครัวเพื่อส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ทำการอนุรักษ์การปลูกพืชผักสมุนไพร โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยางมีส่วนในการดูแลและรับผิดชอบในการอนุรักษ์ อีกทั้งเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากการปลูกพืชสมุนไพรและยังได้ใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรที่ปลูกอีกด้วย

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตงานวิจัย

พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 124 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไผ่ย่านาง ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม คือ ช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 โรงเรียนท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามจำนวน 30 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ติดสอบวัดคุณภาพ

ระยะเวลาในการศึกษา คือ 1 สิงหาคม 2557 – 31 ธันวาคม 2557

วิธีการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักการภารโรง นักเรียน เพื่อนัดหมายกำหนดวันเวลาเพื่อที่จะลงพื้นที่

2. สร้างแบบสัมภาษณ์การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

3. ศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบ ซึ่งทุกฉบับต้องตอบสมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

1. ผลการสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม นำเสนอผลการศึกษาได้ดังนี้

ผลการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

จากการแบบสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องจากโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มทำให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และปัญหาดินเค็ม ซึ่งส่งผลทำให้การเพาะปลูกไม่ได้

ผลผลิตเท่าที่ควร ทำให้บริเวณโรงเรียนบ้านท่าขอนยางปลูกอะไรไม่ได้ผลเลย ทางโรงเรียนบ้านท่าขอนยางพยายามที่จะส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เช่น ยานาง สะเดา ข่า ชিং ตระไคร้ โดยการทำเป็นแปลงปลูกผัก และทำสวนหย่อมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ จากการปลูกผักสวนครัวเพื่อส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ทำการอนุรักษ์การปลูกพืชผักสมุนไพร โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยางมีส่วนในการดูแลและรับผิดชอบในการอนุรักษ์ อีกทั้งเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากการปลูกพืชสมุนไพรและยังได้ใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรที่ปลูกอีกด้วย

**ประกาศ วทบ. สาขาสิ่งแวดลอมศึกษา
คณะสิ่งแวดลอมและทรัพยากรศาสตร มหาวิทาลัยมหาสารคาม**

ประกาศหลักสูตร วท.บ. สาขาวิชาสิ่งแวดลอมศึกษา
คณะสิ่งแวดลอมและทรัพยากรศาสตร มหาวิทาลัยมหาสารคาม
เรื่อง รายชื่อนิสิตที่สอบโครงการวิจัยสิ่งแวดลอมศึกษา ครั้งที่ 4

ตามที่สาขาวิชาสิ่งแวดลอมศึกษา คณะสิ่งแวดลอมและทรัพยากรศาสตร มหาวิทาลัยมหาสารคาม ได้อนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสิ่งแวดลอมศึกษา ได้อนิสิตสอบโครงการวิจัยสิ่งแวดลอมศึกษา เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอประกาศผลการพิจารณารายชื่อนิสิตที่ลือสอบในครั้งที่ 4 ให้ทราบโดยทั่วกัน ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	อาจารย์ที่ปรึกษา	ประธานสอบ
1	นายสมบัต สิมูย	การส่งเสริมการปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อเพิ่มคุณภาพของดินบ้านคอนนา ตำบลชามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร	ผศ.ดร.ประจักษ์ วงศ์จันทร์
2	นายอติป มูลิกะพันธ์	การส่งเสริมการปลูกพืชพื้นเมืองเพื่อปรับดินน้ำเสียบ้านคอนนา ตำบลชามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.สมบัติ อัมระภา	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร
3	นายวิวัฒน์ สิมูยโคตร	การส่งเสริมการปลูกพืชพื้นเมืองเพื่อใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ สักการบูชาบ้านโนนสวรรค์ ตำบลบึง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.สมบัติ อัมระภา	ผศ.ดร.ประจักษ์ วงศ์จันทร์
4	นางสาวน้ำหวาน เชาใจการ	การส่งเสริมการปลูกไม้เนื้อแข็งที่ป่าชุมชนและประโยชน์การใช้สอย สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดลอมศึกษา	ผศ.ดร.ประจักษ์ วงศ์จันทร์	ผศ.ดร.อดิศักดิ์ สิงห์สีโว
5	นางสาวจุฬารัตน์ กัลยา	การส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรที่ใช้ในครัวเรือน สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขุ่ม ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร	อ.วราวรรณศักดิ์จิตร บุญเสริม
6	นางสาวสุธิดา เพชรแสน	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากในอ่างน้ำโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.นันทิพย์ คำนวี	ผศ.ไพฑูริย์ สิมณีย์
7	นางสาวนันทนา มนต์คำภา	การส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพจากของเสียครัวเรือนเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขุ่ม ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร	อ.ดร.นันทิพย์ คำนวี

(คธ)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	อาจารย์ที่ปรึกษา	ประธานสอบ
8	นางสาวจิราภรณ์ ภูลีฤทธิ	การส่งเสริมการปลูกหนุ่ยเพื่อใช้ประโยชน์และอนุรักษ์พืชพันธุ์ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสูง ตำบลนาเสียว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์
9	นางสาวหทัยดา สีดาขม	การส่งเสริมการปลูกต้นสีตาวเพื่อการอนุรักษ์และไม้ประดับ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร
10	นางสาวกาญจนา วิเชียรสาร	การส่งเสริมการปลูกผักบ้านเพื่อประโยชน์ใช้สอยและใช้เป็นสมุนไพรชุมชนบ้านโคกหินลาด ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์	ผศ.ดร.อดิศักดิ์ สิงห์สีโว
11	นายปฏิภาณ ผลเจริญงาม	การส่งเสริมการปลูกตะไคร้หอมเพื่อสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหยสำหรับโรงเรียนบ้านสาวไทยสวรรค์ ตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์	ผศ.ดร.อดิศักดิ์ สิงห์สีโว	อ.ดร.เป่าทิพย์ คำนง
12	นายอดิเรก โมวังหาญ	การส่งเสริมการเลี้ยงหมูป่าชุมชนเพื่อใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์และการอนุรักษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์	อ.วรรณศักดิ์พิศิคร บุญเสริม
13	นางสาวศิริวรรณ ขุนธีรวัฒน์	การส่งเสริมการปลูกมะกรูดที่ชุมชนในศรีสารพัดประโยชน์ สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสูง ตำบลนาเสียว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร	ผศ.ไพฑูริย์ สัมพันธ์

หมายเหตุ : 1. นิสิตที่มีรายชื่อดังกล่าว คือ นิสิตที่ขึ้นสอบในครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม 2558

2. ให้นิสิตที่มีรายชื่อดังกล่าวประกาศแก่ชุมชนคนบ้านหนองสูง และดำเนินการส่งเสริมอีกครั้ง จำนวน 7 แห่ง

จึงประกาศมาให้ทราบและถือปฏิบัติโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ พฤษภาคม พ.ศ. 2558

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงศ์จันทร์)
ประธานหลักสูตร วท.บ.สิ่งแวดล้อมศึกษา

วันและเวลาที่สอบโครงการวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา ครั้งที่ 4

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เวลาของการสอบ	วันที่สอบ	ห้องสอบ
1	นายธนศักดิ์ สิมุ่ย	09.00 - 09.30 น.	12 พฤษภาคม 2558	200
2	นายอชิป มุสิกะพันธ์	09.30 - 10.00 น.		
3	นายวิวัฒน์ สินธุโคตร	10.00 - 10.30 น.		
4	นางสาวน้ำหวาน เจ้าใจการ	10.30 - 11.00 น.		
5	นางสาวจุมารัตน์ กัลยา	11.30 - 12.00 น.		
6	นางสาวสุลิตา เพชรแสน	13.00 - 13.30 น.		
7	นางสาวนันทนา มนต์คำดา	13.30 - 14.00 น.		
8	นางสาวจิราภรณ์ กุสิฎฐ์	14.00 - 14.30 น.		
9	นางสาวพัชชิตา สีดาขมภู	14.30 - 15.00 น.		
10	นางสาวกาญจนา วิเชียรสาร	15.00 - 15.30 น.		
11	นายปฎิภาณ ผลเจริญงาม	15.30 - 16.00 น.		
12	นายอดิเรก ไฉวังหาญ	16.00 - 16.30 น.		
13	นางสาวศิริวรรณ ขุนธีร์รัตน์	16.30 - 17.00 น.		

ประกาศหลักสูตร วท.บ. สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เรื่อง ผลการสอบโครงการวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา ครั้งที่ 4

ตามที่นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ทำการสอบโครงการวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา ครั้งที่ 4 ในวันที่ 12 พฤษภาคม 2558 ไปแล้วนั้น คณะกรรมการได้พิจารณาผลการสอบโครงการวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา จึงขอประกาศผลการสอบโครงการวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา ในครั้งที่ 4 ให้ทราบโดยทั่วกัน ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	อาจารย์ที่ปรึกษา	ผลสอบ
1	นายธนติ สิมูย	การส่งเสริมการปลูกปอเทืองเพื่อเพิ่มคุณภาพของดินบ้านคอนนา ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ กุรุโคตร	ผ่าน
2	นายอชิป มูลิกะพันธ์	การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อบำบัดน้ำเสียบ้านคอนนา ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.สมบัติ อัมระภา	ผ่าน
3	นางสาวภัทรวาน เข้าใจการ	การส่งเสริมการปลูกไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชุมชนและประโยชน์การใช้สอย สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์	ผ่าน
4	นางสาวจุนารัตน์ กัลยา	การส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรที่ใช้ในครัวเรือน สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองอุ่ม ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ กุรุโคตร	ผ่าน
5	นางสาวสุลิดา เพชรแสน	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.น้ำทิพย์ คำแร่	ผ่าน
6	นางสาวนันทยา มนต์คณา	การส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพจากขยะเศษอาหารในครัวเรือนเพื่อลดการใช้สารเคมีสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองอุ่ม ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ กุรุโคตร	ผ่าน

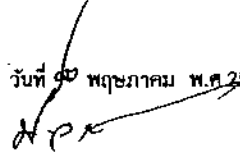
(ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	อาจารย์ที่ปรึกษา	ผลสอบ
7	นางสาวจิราภรณ์ ภูสีฤทธิ์	การส่งเสริมการปลูกชะพลูเพื่อใช้ประโยชน์และอนุรักษ์พืชพันธุ์ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขุ่ม ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร	ผ่าน
8	นางสาวทัชชิตา สีดาขณู	การส่งเสริมการปลูกต้นลิลาวดีเพื่อการอนุรักษ์และไม้ประดับ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์	ผ่าน
9	นางสาวกาญจนา วิเชียรสาร	การส่งเสริมการปลูกแคบ้านเพื่อประโยชน์ใช้สอยและใช้เป็นสมุนไพรชุมชนบ้านโคกหินลาด ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์	ผ่าน
10	นายอติเรก โมวังหาญ	การส่งเสริมการเลี้ยงหมูป่าขอมเพื่อใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์และการอนุรักษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา	ผศ.ดร.ประยูร วงศ์จันทร์	ผ่าน
11	นางสาวศิริวรรณ ขุนธีรัตน์	การส่งเสริมการปลูกมะกูดพืชสมุนไพรสวนพฤกษศาสตร์ สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขุ่ม ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.จุไรรัตน์ คุรุโคตร	ผ่าน
12	นายปฏิภาณ ผลเจริญงาม	การส่งเสริมการปลูกตะไคร้หอมเพื่อสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหยสำหรับโรงเรียนบ้านสวาทาสวรรค์ ตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์	ผศ.ดร.อดิศักดิ์ สิงห์สีเภา	ผ่าน
13	นายวิเศษ สิ้นสุโคตร	การส่งเสริมการปลูกมะระขี้นกเพื่อใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ สำหรับชุมชนบ้านโนนสวรรค์ ตำบลแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	อ.ดร.สมบัติ อับระภา	ผ่าน

- หมายเหตุ* : 1. นิสิตที่มีผลการสอบผ่านให้แก้ไขปรับปรุงเล่มตามคำแนะนำของคณะกรรมการสอบ และดำเนินการส่งเล่มשוב
ภายในวันที่ 12 มิถุนายน 2558 เท่านั้น
2. นิสิตที่สอบไม่ผ่านให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเล่มและนำมาขึ้นสอบอีกครั้งในวันที่ 25 เดือนพฤษภาคม 2558

จึงประกาศมาให้ทราบและถือปฏิบัติโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. 2558

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงศ์จันทร์)
ประธานหลักสูตร วท.บ.สิ่งแวดล้อมศึกษา

บทความวิจัย

**เรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียน
บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม**

บทความวิจัย

**เรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียน
บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม**

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่า
ขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

สุลิตา เพชรแสน

นิสิต ปริญญาตรี หลักสูตร วท.บ.สิ่งแวดล้อมศึกษา

อาจารย์ ดร. น้ำทิพย์ คำแร่

อาจารย์สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ก่อนและหลังการส่งเสริม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คู่มือ แผ่นพับ แบบสอบถามความรู้ และแบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Paired t-test ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.56$) และหลังการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้ในระดับมาก ($\bar{X}=8.73$) และก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X}=1.83$) หลังการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=2.52$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทัศนติก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า หลังการส่งเสริมนักเรียน มีความรู้และทัศนคติเพิ่มขึ้นกว่าการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางสามารถสร้างความรู้และทัศนคติที่ดี

คำสำคัญ : การส่งเสริม การอนุรักษ์ ไบย่านาง การใช้ประโยชน์ ความรู้ ทัศนคติ

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่า
 ขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

สุลิตา เพชรแสน

นิสิต ปริญญาตรี หลักสูตร วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา

อาจารย์ ดร. น้ำทิพย์ คำแร่

อาจารย์สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ก่อนและหลังการส่งเสริม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คู่มือ แผ่นพับ แบบสอบถามความรู้ และแบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Paired t-test ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.56$) และหลังการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=8.73$) และก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X}=1.83$) หลังการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=2.52$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทัศนติก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า หลังการส่งเสริมนักเรียน มีความรู้และทัศนคติเพิ่มขึ้นกว่าการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางสามารถสร้างความรู้และทัศนคติที่ดี

คำสำคัญ : การส่งเสริม การอนุรักษ์ ไบย่านาง การใช้ประโยชน์ ความรู้ ทัศนคติ

Abstract

Title : The promotion of local wisdom conservation about using from Limeira triandra Miers in Ban Thakhonyang School, Thakhonyang Sub-District, Kantarawichai District, Mahasarakham Provinces

Researcher : Sulita Petsan

Advisor : Dr. Namtip Cumrae

The purposes of this research were to promote of local wisdom conservation about using from limeira triandra miers, to study and compare the knowledge and opinion to local wisdom conservation about using from limeira triandra miers in ban Thakhonyang school, Thakhonyang sub-District, Kantarawichai district, Mahasarakham provinces, before and after promotion. The sample consisted 30 students in ban Thakhonyang school being selected by purposive sampling. The instruments used in this research were guidebook, brochure, knowledge questionnaire, opinion measure. The statistics used to data analysis were frequency, percentage, standard deviation and comparative statistics paired t-test. The result showed that before the promotion, the students had means of knowledge score at moderate level ($\bar{X}=4.56$), after the promotion, people had means of knowledge score at high level ($\bar{X}=8.73$), before the promotion, the students had means of opinion score at not sure level ($\bar{X}=1.83$), after the promotion, the students had means of opinion score at agree ($\bar{X}=2.52$), When compared the average scores before and after promotion found that after the promotion, students had knowledge and opinion more than before the promotion of local wisdom conservation about using from Limeira triandra miers in ban Thakhonyang school statistically significant at the .05 level. It showed that the promotion resulted increasing knowledge and opinion of the students.

Keyword : promotion, conservation, limeira triandra miers, using, knowledge, opinion

ภูมิหลัง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคมซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นและเป็นถิ่นกำเนิดพืชพันธุ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีพื้นที่มากกว่าภาคอื่นๆในประเทศไทยและก็มีพืชผัก ผลไม้ทั้งที่เป็นพืชป่าและพืชปลูกหลากหลายชนิด พืชเหล่านี้มีบทบาทความสำคัญต่อความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ในเขตของภาคอีสานมาเป็นเวลายาวนาน ตามวัฒนธรรมการบริโภคของคนในท้องถิ่นมักจะมีนำพืชจาก สวน นา ไร่ หรือพืชที่ปลูกไว้ใกล้บ้านมาบริโภค พืชเหล่านั้นมีความสำคัญทั้งด้านอาหาร สุขภาพ เศรษฐกิจ ของคนในชุมชน มีการนำมาใช้ในการประกอบอาหารหรือใช้เป็นยารักษาโรคและสร้างเสริมสุขภาพ การที่พืชผักพื้นบ้านถูกนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้นในหลายๆด้านตั้งนั้นความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรได้รับการจัดการที่ดีเพื่อประโยชน์ของ คนในชุมชนระยะยาว (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

ในปัจจุบันมีภัยคุกคามต่อพืชพรรณท้องถิ่นเหล่านี้มากมาย อาทิเช่น การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ป่าที่เป็นแหล่งอาหารของชุมชนลดน้อยลง โดยคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่ป่าที่ถูกตัดทำลายนั้นซึ่งเป็นแหล่งอาหาร เพราะการเก็บพืชผักมาทำอาหารมีเพียงผู้สูงอายุในครอบครัวเท่านั้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และภัยธรรมชาติทำให้พืชผักพื้นบ้านของภาคอีสานลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว และบางชนิดใกล้สูญพันธุ์จึงมีความจำเป็นที่จะอนุรักษ์พันธุ์พื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์ (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

“ไย่ยานาง”(Limeira triandra Miers) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีขึ้นอยู่ตามป่าของไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนำมาใช้ปรุงอาหารหลายชนิด ลักษณะของต้นไย่ยานางจะเป็นไม้เลื้อย เวลาขึ้นตามป่าก็มักเกี่ยวเกาะเกี่ยวกับไม้ยืนต้นอื่นขึ้นไป ไย่ยานางมีสีเขียวเข้ม ใบเงามัน ออกดอกเล็กๆ สีเหลือง ผลเล็กๆ กลมรี มีขนตามกิ่งอ่อน เถว่ยานางแก่จะเหนียวมากมีความทนทานปลูกง่าย ไย่ยานางมีสารอาหารที่สำคัญและแร่ธาตุอาหาร เพราะเป็นไพร่เย็น มีคลอโรฟิลล์สดจากธรรมชาติ และยังมีวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกายอีกมากมาย เช่น วิตามินเอ วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินบี3 วิตามินซี ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส ธาตุเหล็ก เบต้าแคโรทีน ในปริมาณค่อนข้างสูง นิยมนำมาเป็นเครื่องปรุงรส ช่วยเพิ่มความกลมกล่อมของอาหาร เช่น แกงหน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงเลียง แกงหวาน เป็นต้น ในตำราสมุนไพรจัดว่าไย่ยานางเป็นยาอายุวัฒนะมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระจำนวนมาก จึงช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วรอยความแก่ชราอย่างได้ผล ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายให้แข็งแรง (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) จากสำรวจพืชสมุนไพรที่ปลูกไว้ในครัวเรือนของชุมชนบ้านท่าขอนยาง หมู่ที่3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มี 9 ชนิด ได้แก่ ย่างาง กะเพรา สะระแหน่ แมงลัก ข่า ใบชะพลู มะกรูด โหระพา และชะอม ตามลำดับ สำหรับไย่ยานางเป็นพืชสมุนไพรที่มีในครัวเรือนมากเป็นอันดับหนึ่งและสองมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริโภคและใช้เป็นยาสมุนไพรเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากไย่ยานางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางที่มีอยู่ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางและชุมชนต่อไป (สุภาณี ฝ่ายสีงาม, 2557)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ ฟันฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จานงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

“ไບย่านาง”(Limeira triandra Miers) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีขึ้นอยู่ตามป่าของไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนำมาใช้ปรุงอาหารหลายชนิด ลักษณะของต้นย่านางจะเป็นไม้เลื้อย เวลาขึ้นตามป่าก็มักเกาะเกี่ยวกับไม้ยืนต้นอื่นขึ้นไป ไบย่านางมีสีเขียวเข้ม ใบเงามัน ออกดอกเล็กๆ สีเหลือง ผลเล็กๆ กลมรี มีขนตามกิ่งอ่อน เถาวัลย์ย่านางแก่จะเหนียวมากมีความทนทานปลุกง่าย ไบย่านางมีสารอาหารที่สำคัญและแร่ธาตุอาหาร เพราะเป็นไพรเอ็น มีคลอโรฟิลล์สดจากธรรมชาติ และยังมียาวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกายอีกมากมาย เช่น วิตามินเอ วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินบี3 วิตามินซี ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส ธาตุเหล็ก เบต้าแคโรทีน ไบปริมาณค่อนข้างสูง นิยมนำมาเป็นเครื่องปรุงรส ช่วยเพิ่มความกลมกล่อมของอาหาร เช่น แกงหน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงเลียง แกงหวาน เป็นต้น ในตำราสมุนไพรจัดว่าย่านางเป็นยาอายุวัฒนะมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระจำนวนมาก จึงช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วรอยความแก่ชราอย่างได้ผล ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายให้แข็งแรง (จานงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) จากสำรวจพืชสมุนไพรที่ปลูกไว้ในครัวเรือนของชุมชนบ้านท่าขอนยาง หมู่ที่3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มี 9 ชนิด ได้แก่ ย่านาง กะเพรา สะระแหน่ แมงลัก ข่า ใบชะพลู มะกรูด โหระพา และชะอม ตามลำดับ สำหรับไบย่านางเป็นพืชสมุนไพรที่มีในครัวเรือนมากเป็นอันดับหนึ่งและสองมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริโภคและใช้เป็นยาสมุนไพรเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากไบย่านางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบย่านางที่มีอยู่ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางและชุมชนต่อไป (สุภาณี ฝ่ายสีงาม, 2557)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ ฟันฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จานงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) จากการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง พบว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องจากโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มทำให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และปัญหาดินเค็ม ซึ่งส่งผลทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร ทำให้บริเวณโรงเรียนบ้านท่าขอนยางปลูกอะไรไม่ได้ผลเลย ทางโรงเรียนบ้านท่าขอนยางพยายามที่จะส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เช่น ยานาง สะเดา ข่า ขิง ตะไคร้ โดยการทำเป็นแปลงปลูกผักและทำสวนหย่อมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ จากการปลูกผักสวนครัวเพื่อส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ทำการอนุรักษ์การปลูกพืชผักสมุนไพร โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยางมีส่วนในการดูแลและรับผิดชอบในการอนุรักษ์ อีก

ภูมิหลัง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิธีคิด วิธีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคมซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นและเป็นถิ่นกำเนิดพืชพันธุ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีพื้นที่มากกว่าภาคอื่นๆในประเทศไทยและมีพืชผัก ผลไม้ทั้งที่เป็นพืชป่าและพืชปลูกหลากหลายชนิด พืชเหล่านี้มีบทบาทความสำคัญต่อความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ในเขตของภาคอีสานมาเป็นเวลายาวนาน ตามวัฒนธรรมการบริโภคของคนในท้องถิ่นมักจะมีนำพืชจาก สวน นา ไร่ หรือพืชที่ปลูกไว้ใกล้บ้านมาบริโภค พืชเหล่านั้นมีความสำคัญทั้งด้านอาหาร สุขภาพ เศรษฐกิจ ของคนในชุมชน มีการนำมาใช้ในการประกอบอาหารหรือใช้เป็นยารักษาโรคและสร้างเสริมสุขภาพ การที่พืชผักพื้นบ้านถูกนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้นในหลายๆด้านตั้งนั้นความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรได้รับการจัดการที่ดีเพื่อประโยชน์ของ คนในชุมชนระยะยาว (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

ในปัจจุบันมีภัยคุกคามต่อพืชพรรณท้องถิ่นเหล่านี้มากมาย อาทิเช่น การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ป่าที่เป็นแหล่งอาหารของชุมชนลดน้อยลง โดยคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่ามีป่าที่ถูกตัดทำลายนั้นซึ่งเป็นแหล่งอาหาร เพราะการเก็บพืชผักมาทำอาหารมีเพียงผู้สูงอายุในครอบครัวเท่านั้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และภัยธรรมชาติทำให้พืชผักพื้นบ้านของภาคอีสานลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว และบางชนิดใกล้สูญพันธุ์จึงมีความจำเป็นที่จะอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์ (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

“ใบย่านาง”(Limeira triandra Miers) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีขึ้นอยู่ตามป่าของไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนำมาใช้ปรุงอาหารหลายชนิด ลักษณะของต้นย่านางจะเป็นไม้เลื้อย เวลาขึ้นตามป่าก็มักเกาะเกี่ยวกับไม้ยืนต้นอื่นขึ้นไป ใบย่านางมีสีเขียวเข้ม ใบเงามัน ออกดอกเล็กๆ สีเหลือง ผลเล็กๆ กลมรี มีขนตามกิ่งอ่อน เถาว์ย่านางแก่จะเหนียวมากมีความทนทานปลูกง่าย ใบย่านางมีสารอาหารที่สำคัญและแร่ธาตุอาหาร เพราะเป็นไพร่เย็น มีคลอโรฟิลล์สดจากธรรมชาติ และยังมีวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกายอีกมากมาย เช่น วิตามินเอ วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินบี3 วิตามินซี ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส ธาตุเหล็ก เบต้าแคโรทีน ในปริมาณค่อนข้างสูง นิยมนำมาเป็นเครื่องปรุงรส ช่วยเพิ่มความกลมกล่อมของอาหาร เช่น แกงหน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงเลียง แกงหวาน เป็นต้น ในตำราสมุนไพรจัดว่าย่านางเป็นยาอายุวัฒนะมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระจำนวนมาก จึงช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วรอยความแก่ชราอย่างได้ผล ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายให้แข็งแรง (จำนงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) จากสำรวจพืชสมุนไพรที่ปลูกไว้ในครัวเรือนของชุมชนบ้านท่าขอนยาง หมู่ที่3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มี 9 ชนิด ได้แก่ ย่านาง กะเพรา สะระแหน่ แมงลัก ข่า ใบชะพลู มะกรูด โหระพา และชะอม ตามลำดับ สำหรับใบย่านางเป็นพืชสมุนไพรที่มีในครัวเรือนมากเป็นอันดับหนึ่งและสองมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริโภคและใช้เป็นยาสมุนไพรเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากใบย่านางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางที่มีอยู่ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางและชุมชนต่อไป (สุภาณี ฝ่ายสีงาม, 2557)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จ่านงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์)

“ใบย่านาง”(Limeira triandra Miers) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีขึ้นอยู่ตามป่าของไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนำมาใช้ปรุงอาหารหลายชนิด ลักษณะของต้นย่านางจะเป็นไม้เลื้อย เวลาขึ้นตามป่าก็มักเกาะเกี่ยวกับไม้ยืนต้นอื่นขึ้นไป ใบย่านางมีสีเขียวเข้ม ใบเงามัน ออกดอกเล็กๆ สีเหลือง ผลเล็กๆ กลมรี มีขนตามกิ่งอ่อน เถาว์ย่านางแก่จะเหนียวมากมีความทนทานปลูกง่าย ใบย่านางมีสารอาหารที่สำคัญและแร่ธาตุอาหาร เพราะเป็นไทรเย็น มีคลอโรฟิลล์สดจากธรรมชาติ และยังมียูบิควินที่จำเป็นต่อร่างกายอีกมากมาย เช่น วิตามินเอ วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินบี3 วิตามินซี ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส ธาตุเหล็ก เบต้าแคโรทีน ในปริมาณค่อนข้างสูง นิยมนำมาเป็นเครื่องปรุงรส ช่วยเพิ่มความกลมกล่อมของอาหาร เช่น แกงหน่อไม้ ซุปหน่อไม้ แกงเลียง แกงหวาน เป็นต้น ในตำราสมุนไพรจัดว่าย่านางเป็นยาอายุวัฒนะมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระจำนวนมาก จึงช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วรอยความแก่ชราอย่างได้ผล ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายให้แข็งแรง (จ่านงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) จากสำรวจพืชสมุนไพรที่ปลูกไว้ในครัวเรือนของชุมชนบ้านท่าขอนยาง หมู่ที่3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มี 9 ชนิด ได้แก่ ย่านาง กะเพรา สะระแหน่ แมงลัก ข่า ใบชะพลู มะกรูด โหระพา และชะอม ตามลำดับ สำหรับใบย่านางเป็นพืชสมุนไพรที่มีในครัวเรือนมากเป็นอันดับหนึ่งและสองมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริโภคและใช้เป็นยาสมุนไพรเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากใบย่านางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางที่มีอยู่ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางและชุมชนต่อไป (สุภาณี ฝ่ายสีงาม, 2557)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำมาปรับใช้ พื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง (จ่านงค์ แรกพินิจ, 2552 : เว็บไซต์) จากการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง พบว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องจากโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มทำให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่นน้ำท่วม และปัญหาดินเค็ม ซึ่งส่งผลทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร ทำให้บริเวณโรงเรียนบ้านท่าขอนยางปลูกอะไรไม่ได้ผลเลย ทางโรงเรียนบ้านท่าขอนยางพยายามที่จะส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เช่น ย่านาง สะเตา ข่า ขิง ตะไคร้ โดยการทำเป็นแปลงปลูกผักและทำสวนหย่อมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ จากการปลูกผักสวนครัวเพื่อส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ทำการอนุรักษ์การปลูกพืชผักสมุนไพร โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยางมีส่วนในการดูแลและรับผิดชอบในการอนุรักษ์ อีก

ทั้งเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากการปลูกพืชสมุนไพรและยังได้ใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรที่ปลูกอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากไບย่านางเพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรมีการอนุรักษ์โดยการถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของนักเรียนในโรงเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง สูงกว่าก่อนการส่งเสริม
2. หลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง สูงกว่าก่อนการส่งเสริม

วิธีการดำเนินการวิจัย

พื้นที่ใช้วิจัย

พื้นที่ศึกษาวิจัย คือ โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 124 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง คือ นักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 โรงเรียนท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามจำนวน 30 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ติดสอบวัดคุณภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง
2. ทักษะติดต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย คือ 1 สิงหาคม 2557 – 31 ธันวาคม 2557

ระยะที่ 1 คือ ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระหว่างวันที่ 8 สิงหาคม – 30 กันยายน 2557

ระยะที่ 2 คือ การออกแบบและการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษา อยู่ในระหว่าง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2557

รูปแบบวิจัย

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 109)

ตารางที่ 1 แผนการวิจัย One group Pretest-Posttest design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนการวิจัย

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental group)

O₁ แทน การทดสอบก่อนการส่งเสริม (Pre-test)

O₂ แทน การทดสอบหลังการส่งเสริม (Post-test)

X แทน การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง ในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง

1.1 ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักการภารโรง นักเรียน เพื่อนัดหมายกำหนดวันเวลาเพื่อที่จะลงพื้นที่

1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.3 ศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การออกแบบและการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อม

ระยะที่ 1 ได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างและกำหนดรูปแบบการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษามีดังนี้

1.1 กำหนดเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมมีแบบแผนชัดเจนและสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

1.2 จัดทำคู่มือฝึกอบรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง โดยใช้ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 รูปแบบการจัดกิจกรรม

1.3.1 เนื้อหาในการส่งเสริมการอนุรักษ์การใช้ประโยชน์จากไบยานางประกอบด้วย การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

1.3.2 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม คือ คู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานางและ แผ่นพับ เรื่อง คุณค่าและประโยชน์จากไบยานาง

1.3.3 รูปแบบการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยจะวัดพิสัย 2 ด้าน

1) ด้านพุทธิพิสัย คือ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

2) ด้านจิตพิสัย คือ แบบวัดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไบยานาง

1.3.4 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง จำนวน 30 คน

1.3.5 ระยะเวลาในการส่งเสริม 2 วัน เรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

ระยะที่ 3 กระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดล้อมศึกษา

ในขณะนี้ เป็นระยะของกระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมถ่ายทอดให้เกิดความรู้ และทัศนคติที่ดี ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการส่งเสริม ดังนี้

1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการส่งเสริม

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการส่งเสริมหรือการสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมเพื่อสร้างความคุ้นเคยและลดความตึงเครียดให้กับผู้เข้ารับการส่งเสริม

2 ขั้นกิจกรรม

ขั้นกิจกรรม คือ กิจกรรมในการส่งเสริมครั้งนี้ประกอบด้วย การบรรยายโดยมีแผ่นพับประกอบในการบรรยาย โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมทราบว่าตนกำลังทำสิ่งใดอยู่ ซึ่งในการส่งเสริมผู้วิจัยมีวิธีการส่งเสริมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเกิดความรู้ และทัศนคติที่ดี ดังนี้

2.1 การบรรยาย เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมทราบถึงความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานาง โดยนี้แผ่นพับ โปสเตอร์ ที่ใช้ในการประกอบการบรรยาย

2.2 การถามตอบ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมได้แสดงความคิดเห็น เพื่อมีความเข้าใจมากขึ้น

3 ขั้นวัดผลการจัดกิจกรรม

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ โดยการส่งเสริมครั้งนี้ได้วัดการประเมิน 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ และทัศนคติ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การวัดผลด้านความรู้ จะเป็นการวัดผลก่อนและหลังการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไบยานางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยการใช้แบบสอบถามความรู้ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่และไม่ใช่

3.2 การวัดผลด้านทัศนคติ เป็นการวัดผลก่อนและหลังการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยการใชแบบวัดทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบวัดชนิดเลือกตอบ 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง และได้ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยการส่งเสริม ซึ่งประกอบไปด้วยการบรรยาย การสาธิต ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง โดยมีกระบวนการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง และการออกแบบถ่ายทอดสิ่งแวดล้อม ที่เข้ารับการส่งเสริม คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 โดยมีระยะเวลาในการเข้าร่วมส่งเสริม 2 วัน ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม พบว่า ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.30 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 46.70 ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมจะอยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 56.70 และระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมจะอยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 43.30

2. ผลการเปรียบเทียบความรู้ของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง พบว่า ความรู้เกี่ยวกับไບย่านางของผู้เข้าการส่งเสริม โดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.46 และหลังการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจและหลังการส่งเสริม โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.70 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนความรู้เกี่ยวกับไບย่านางของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบ คะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านาง พบว่า ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมก่อนการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจและหลังการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไບย่านางของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผู้เข้าการส่งเสริมมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการส่งเสริมสูงกว่าการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไບย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

1 การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางใบโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ตำบลบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการส่งเสริมซึ่งเป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการส่งเสริม พัฒนา หรือเพิ่มพูน ความรู้ และทัศนคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์จากใบย่านางให้กับผู้เข้าร่วมการส่งเสริม ตลอดจนทักษะของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมให้สามารถ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนการส่งเสริมผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เนื่องจากการส่งเสริมจำเป็นต้องมีการสัมภาษณ์สภาพการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เป็นการส่งเสริมเพื่อศึกษาความรู้และปฏิบัติของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม ผู้วิจัยได้ทำการจัดกระบวนการส่งเสริมในระยะ 2 วัน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางผู้วิจัยได้ทำการบรรยายและสาธิตในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางโดยใช้คู่มือและแผ่นพับประกอบการบรรยาย เพื่อเป็นการประเมินผลของการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ผู้วิจัยจึงใช้แบบวัดความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง พบว่าหลังการส่งเสริมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนการส่งเสริม ซึ่งกระบวนการในการส่งเสริมเป็นไปตามหลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมตามแนวคิดของ ยงยุทธ เกษสาคร (2544: 7) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมหมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์การโดยอาศัยการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนที่ดี และเป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุดยั้ง ซึ่งการกระทำทั้งหมดก็เพื่อความมุ่งหมายในการเพิ่มพูนความรู้ และเพิ่มพูนทักษะ รวมถึงการปรับเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมจากความหมายของการส่งเสริมดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการส่งเสริมเป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมพัฒนาหรือเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทัศนคติตลอดจนทักษะของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพอาจดำเนินการในช่วงระยะเวลาสั้น/ยาวตามความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้ที่ต้องการซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มและเป็นไปตามหลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริม ตามแนวคิดของ กิตติ พิศุทธิชัย (2544: 445) ที่กล่าวว่า การส่งเสริม หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมที่ตรงกับความเป็นจริงของปัญหา สาเหตุ เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกิดทักษะมีความกระตือรือร้นต่อสิ่งที่ทำและเปลี่ยนแปลงเจตคติของแต่ละบุคคล และสามารถนำประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้แก้ปัญหางานที่ทำอยู่ให้บรรลุความสำเร็จตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร นันทจันทร์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน สำหรับประชาชนบ้านโคกก่อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน พบว่า ก่อนการส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในระดับดี และหลังการส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ชาวบ้านมีความรู้หลังการ

อบรมมากกว่าก่อนอบรม แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน สำหรับประชาชนบ้านโคกกองตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีผลให้ชาวบ้านมีความรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพล ไตรทิพย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านกุดเป่ง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอมือเหล็ก จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ คู่มือกิจกรรมการส่งเสริม แบบสอบถามความรู้ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังการส่งเสริม ผลการวิจัย พบว่า ผักปลอดภัยจากสารพิษที่ให้คุณประโยชน์กับร่างกาย คุณค่าทางอาหารทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ และยังลดการใช้สารเคมีในการปลูกผักเพื่อไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์ หลังการส่งเสริมชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่าก่อนส่งเสริม แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในครัวเรือนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านกุดเป่ง ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอมือเหล็ก จังหวัดมหาสารคาม มีผลทำให้ชาวบ้านมีความรู้เพิ่มขึ้น

2 การศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ก่อนและหลังการส่งเสริม

จากการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านาง ก่อนการส่งเสริม นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการส่งเสริม นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมมีผลทำให้ความรู้ของผู้เข้ารับการส่งเสริมเพิ่มขึ้นอาจมีผลมาจากกระบวนการในการส่งเสริมที่มีคู่มือแผ่นพับที่ใช้ใบการฝึกอบรมโดยการบรรยาย เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์จนทำให้เกิดความเข้าใจซึบและนำไปใช้ประโยชน์ กระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมนี้จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถช่วยในการสร้างความรู้จากที่มีอยู่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ยงยุทธ เกษสาคร (2544 : 7) กล่าวว่า การส่งเสริมเป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมพัฒนาหรือเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทัศนคติตลอดจนทักษะของผู้เข้ารับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพอาจดำเนินการในช่วงระยะเวลาสั้น/ยาวตามความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้ที่ต้องการซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มจากการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางด้วยวิธีการบรรยายและการสาธิต เป็นรูปแบบที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมสนใจในการส่งเสริมเป็นพิเศษ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยออกมาในทางที่ดีหรือเพิ่มขึ้นและตามแนวคิดของ กิรติ ยศยิ่งยง (2549 : 3) กล่าวว่าความรู้เป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับองค์กร องค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้โดดเด่นอันเป็นต้นทุนที่สำคัญขององค์กรเพื่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขันและเพื่อเพิ่มคุณค่าในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ตัวอย่างเช่น ความรู้ที่เกิดขึ้นมานานแล้วหรืออาจจะเรียกว่าภูมิปัญญาหรือที่เรามักจะคุ้นหูกับคำว่าภูมิปัญญาชาวบ้านคือความรู้ที่มีได้เกิดมาจากแต่ผู้มีการศึกษาสูงๆเท่านั้นแต่ยังสามารถถูกผลิตขึ้นมาจากบุคคลธรรมดาทั่วไปหรือที่เรียกว่าชาวบ้านความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้านก็มีได้มีคุณค่าที่ยิ่งหย่อนไปกว่าภูมิปัญญาของนักวิชาการและสังคมยุคปัจจุบันได้เชิดชูว่า

ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่งเพราะความรู้ที่ถูกผลิตออกมามีได้มาจากตัวหนังสือในตำรา หรือการวิจัยในห้องทดลองหากแต่เกิดมาจากประสบการณ์ที่ถูกสั่งสมลงผิดลองถูกสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนภูมิปัญญาเหล่านี้ได้เคลือบแฝงไว้ด้วยวัฒนธรรมทางสังคมอีกมากมายซึ่งความรู้ใหม่ๆทางวิทยาศาสตร์มักมองข้ามและเป็นการยากที่จะใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ใดๆมาผลิตความรู้อันเป็นภูมิปัญญาเหล่านั้นได้ในเวลาอันสั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไบเฟิน ยางน้อย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การวิจัยทดลองยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของนักเรียนบ้านหนองข้าวเหนียว ในการรักษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการรักษาความสะอาดชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว และเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความสะอาดของชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว และแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความรู้และทัศนคติ ในการรักษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลบ้านหนองข้าวเหนียว ด้านการวางแผน ด้านการทำกิจกรรม และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ เข็มนาจิตร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านม่วงชุม อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 4 ชุด ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความรู้ ผลการใช้ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ พบว่า ชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีประสิทธิภาพนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มีความรู้ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 การศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากโบราณางของนักเรียนบ้านท่าขอนยางก่อนและหลังการส่งเสริม

จากการเปรียบเทียบทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากโบราณางในโรงเรียน พบว่า ก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากโบราณางในโรงเรียนอยู่ในระดับไม่แน่ใจ และหลังการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากโบราณางอยู่ในระดับเห็นด้วย แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมมีผลทำให้ทัศนคติของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ นิวคัม (1954 : 128) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และทัศนคตินี้จะแสดงออกได้ทาง ด้านพฤติกรรมสองลักษณะคือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบทัศนคติเช่น นี้ทำให้คนอยากปฏิบัติ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เราเรียกว่าทัศนคติทางบวก อีกลักษณะหนึ่ง คือทัศนคติทางลบคนจะแสดงออกทำนองไม่พึงพอใจ ไม่ชอบหรือไม่เห็น ด้วยทำให้เกิดความเบื่อหน่าย การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากโบราณางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยางด้วยวิธีการบรรยายและสาธิตโดยสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมคือคู่มือการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากโบราณาง และแผ่นพับ เรื่อง คุณค่าและประโยชน์จากโบราณาง เป็นปัจจัยที่ทำให้ทัศนคติต่อการใช้

ประโยชน์จากไวยากรณ์ของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเพิ่มขึ้น และเป็นไปตามแนวคิดของ เดโซ สวานานท์ (2512 : 28) กล่าวว่า ทักษะคิด เป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้และเป็นแรงจูงใจที่กำหนด พฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงไปถึง พฤติกรรมของบุคคลของความรู้สึก หรือ การมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อม ที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ของบุคคล นั้น ที่ได้รับมา สอดคล้องกับแนวคิดของ มัญชรินทร์ วีระวงศ์ (2542 : 25) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิด ทักษะคิดประกอบด้วย การเรียนรู้ โดยอาจมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดทัศนคติจนทำให้เกิดความ ประทับใจทางบวก คือ ความรู้สึกชอบหรือความรู้สึกชอบหรือความรู้สึกกลัว คือ ความรู้สึกไม่ชอบต่อสิ่ง นั้น และอาจเกิดจากการยอมรับทัศนคติจากผู้อื่นและมีสื่อต่างๆ เป็นสิ่งชักจูงให้ปฏิบัติ โดยแสดงออกมา ในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ ที่สามารถสังเกตได้ การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการ ใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ เป็นปัจจัยทำให้เกิดทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ของผู้เข้าร่วมส่งเสริม เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตะวัน จำปาโพธิ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การทำ วิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในชุมชนมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนแก้งค้อวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุด กิจกรรม จำนวน 10 ชุด ได้แก่ แบบจำลองป่าไผ่ในป่า ตัวอะไรในกองใบไม้ผุ สถานการณ์ป่าใน ปัจจุบัน และแบบทดสอบความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องป่าไม้ในแก้งค้อ และแบบวัดทัศนคติ ในการอนุรักษ์ป่าในแก้งค้อ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ในชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรื่อง ป่าไม้ในแก้งค้อ มีประสิทธิภาพที่อยู่ในเกณฑ์ที่ตั้ง ไว้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเนียร จิตนา (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการ เรียนรู้ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้และเปรียบเทียบทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิต กับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัด ความรู้และทัศนคติ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 ควรนำคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมไปใช้ในการส่งเสริมให้แก่ นักเรียน โรงเรียนบ้านท่าขอนยาง เพื่อเป็นการแก้ไขให้นักเรียนได้มีสถานที่แหล่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไวยากรณ์ในโรงเรียน

1.2 การสร้างกิจกรรมที่ให้เกิดความรู้ ร่วมกันทั้งนักเรียน เกษตรกร ชาวบ้านใน โรงเรียนเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ของโรงเรียนชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.2 ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนนำน้ำใบย่านางมาใช้ประโยชน์เพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาสื่อเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบย่านางในโรงเรียนบ้านท่าขอนยาง ต่อไป

2.2 ควรพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทั้งที่เป็นปัจจัยเชิงบวกและปัจจัยเชิงลบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม อันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อไปในอนาคต

2.3 ควรมีสื่อในการจัดกิจกรรมและการถ่ายทอดความรู้ให้เห็นภาพมากขึ้น ให้นักเรียน

เอกสารอ้างอิง

วรารักษ์ วิชญรัฐ. (2548). *ไม้เลื้อยกินได้*. กรุงเทพฯ, สุริยวิสาสน์.

จำนง แรกพินิจ. (2552). *ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. [ออนไลน์] ได้จาก :

<http://www.komchadluek.net/detail.html> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557]

ใจเพชร มีทรัพย์. (2552). โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, *ย่านางสมุนไพรที่จรรยา*. สืบค้นจาก [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.thaingoodview.com>. [สืบค้น 7 กรกฎาคม 2555].

หมอเขียว ใจเพชร กล้าจน. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://frynn.com>. [สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2555].

ใจเพชร มีทรัพย์. (2552). *ย่านางสมุนไพรที่จรรยา*. กรุงเทพฯ : อีระการพิมพ์.

สวัสดิ์ ทรัพย์เจริญ และคณะ. (2539). *ได้ศึกษาความรู้ ที่คนคิดและการใช้ยาสมุนไพรของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลและประชาชนในชนบทจังหวัดนครพนม*.

เพ็ญจันทร์ ประดับบุษ. (2550). *การศึกษา ความรู้ ที่คนคิดและพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขระดับตำบลและประชาชนในชนบท*.

นงเยาว์ ถนอมพงศ์. (2551). *ความรู้ ที่คนคิดและพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลและประชาชนในชนบทจังหวัดสระบุรี*.

<http://pbn3.go.th/bkk/km2/index.php?option=com> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].

มารีย์ม เจ็เต๊ะ. (2556). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใบโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมตอนต้น*. [ออนไลน์] ได้จาก :

http://nru.ku.ac.th/KU_NRU_/?c=page&rpind=42&pind=108&rind=42 [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557].

วนิดา ช่างเทศ. (2558). *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. [ออนไลน์] ได้จาก : www.ldd.go.th/Lddwebsite/web_ord/.../Full.../Research_Group06.html [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557].

- วรรณศิลป์ พีรพันธุ์. (2553). *การอนุรักษ์ และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จังหวัด สมุทรสงคราม*. [ออนไลน์]
ได้จาก : www.cca.chula.ac.th/lecture_series/images/stories/.../sufficiency06.pdf .
[สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2557].
- จำนง แรกพินิจ. (2552). *ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. [ออนไลน์] ได้จาก :
<http://www.komchadluek.net/detail.html> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557]
- สุภาณี ฝ่ายสิงาม. (2557). *การศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์จากสระแห่งของชาวบ้านท่าขอนยาง
หมู่ที่ 3 ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*. ปรินญาตวีวิทยา
ศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสุลิตา เพชรแสน
 วันเกิด 2 ธันวาคม 2535
 สถานที่เกิด อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 116 หมู่ 4 ตำบลตงแดง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษา

- พ.ศ. 2550 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก
จังหวัดร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2553 มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก
จังหวัดร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2558 ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม